



# STRATEGIA ROZWOJU GMINY KUŹNIA RACIBORSKA NA LATA 2016-2025

Kuźnia Raciborska, sierpień 2016 r.



**Strategia zrealizowana  
na zlecenie:**



Gmina Kuźnia Raciborska  
ul. Słowackiego 4  
47-420 Kuźnia Raciborska

**Opracowanie strategii  
konsorcjum firm:**



GRUPA BST Sp. z o. o  
ul. Mieczyków 12  
40-748 Katowice



pozytywne miejsce Twojej firmy!

ECO-SITE  
ul. Rudzka 13  
44-200 Rybnik

**Termin realizacji:**

maj – sierpień 2016 r.



## Spis treści

<b>Spis treści</b> .....	<b>3</b>
<b>Wstęp</b> .....	<b>5</b>
<b>Nota metodologiczna</b> .....	<b>6</b>
<b>1. Charakterystyka gminy</b> .....	<b>7</b>
1.1. Umieszczenie gminy w powiecie, województwie i kraju .....	7
1.2. Charakterystyka sieci osadniczej .....	9
1.3. Historia .....	10
1.4. Uwarunkowania klimatyczne i środowisko przyrodnicze .....	11
1.5. Planowanie przestrzenne .....	15
<b>2. Sfera społeczna</b> .....	<b>17</b>
2.1. Demografia .....	17
2.2. Rynek pracy .....	23
2.3. Uczestnictwo w kulturze .....	30
<b>3. Sfera gospodarcza</b> .....	<b>31</b>
<b>4. Infrastruktura techniczna</b> .....	<b>38</b>
4.1. Mieszkalnictwo .....	38
4.2. Sieć komunikacyjna .....	41
4.3. Sieć wodociągowa .....	44
4.4. Sieć kanalizacyjna .....	48
4.5. Zaopatrzenie w ciepło .....	49
4.6. System gazowniczy .....	51
4.7. Gospodarka odpadami .....	51
4.8. Infrastruktura energetyczna .....	53
<b>5. Infrastruktura społeczna</b> .....	<b>55</b>
5.1. Infrastruktura edukacyjna .....	55
5.2. Infrastruktura sportowa i turystyczna .....	59
5.3. Infrastruktura kultury .....	61
5.4. Infrastruktura ochrony zdrowia i opieki społecznej .....	65
5.5. Bezpieczeństwo publiczne .....	69
<b>6. Zarządzanie</b> .....	<b>72</b>
6.1. Możliwości budżetowe gminy .....	72
6.2. Planowanie strategiczne .....	77
6.3. Kapitał społeczny .....	77
<b>7. Analiza SWOT</b> .....	<b>79</b>
<b>8. Misja</b> .....	<b>81</b>
<b>9. Wizja</b> .....	<b>82</b>
<b>10. Plan operacyjny Strategii: cele strategiczne, operacyjne, zadania</b> .....	<b>84</b>



<b>11. Powiązanie Strategii z dokumentami strategicznymi .....</b>	<b>88</b>
<b>12. Konsultacje społeczne projektu Strategii.....</b>	<b>90</b>
<b>13. Procedury wdrażania, monitoring, ewaluacja Strategii .....</b>	<b>92</b>
System wdrażania Strategii .....	92
System monitoringu Strategii.....	93
System ewaluacji Strategii.....	97
Finansowanie Strategii .....	97
<b>14. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko projektu Strategii.....</b>	<b>98</b>
Spis rysunków.....	99
Spis tabel .....	101
Bibliografia.....	103



## Wstęp

Przedstawione opracowanie „Strategia Rozwoju Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2016-2025” zwane dalej „Strategią” stanowi dokument strategiczny gminy Kuźnia Raciborska.

Strategia Rozwoju Gminy to wieloletni plan działania gminy, którego celem jest rozwój w wielu płaszczyznach (społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej). Wdrożenie celów strategicznych, operacyjnych oraz zadań z nich wynikających pozwoli na realizację wizji gminy, jaka została przedstawiona w niniejszym dokumencie.

Pierwsze sześć rozdziałów dokumentu stanowi diagnozę społeczno-gospodarczą gminy Kuźnia Raciborska, która została przeprowadzona na podstawie szczegółowej analizy danych zastanych Desk Research. Do diagnozy wykorzystano dane pozyskane z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Miejskiego w Kuźni Raciborskiej, dane udostępnione przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, dane Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach oraz inne dane pozyskane z dokumentów strategicznych takich jak np. Plan gospodarki niskoemisyjnej Gminy Kuźnia Raciborska, Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2014-2029 itp. Analizie poddano następujące obszary: środowisko przyrodnicze, zasoby kulturowe, sytuację demograficzną, rynek pracy, gospodarkę, sytuację mieszkaniową, infrastrukturę techniczną, infrastrukturę społeczną, bezpieczeństwo publiczne oraz finanse gminy.

W Strategii przedstawiono także misję i wizję gminy Kuźnia Raciborska oraz plan operacyjny Strategii tj. cele strategiczne i operacyjne, a także szereg zadań z nich wynikających. Określono następujące cele strategiczne: Cel strategiczny 1: Wzrost przedsiębiorczości i konkurencyjności gospodarczej; Cel strategiczny 2: Poprawa ładu przestrzennego; Cel strategiczny 3: Rozwój turystyki i rekreacji; Cel strategiczny 4: Integracja i aktywizacja społeczna. Wdrażanie zadań wynikających z zaprezentowanych celów pozwoli na ich efektywne i skuteczne zrealizowanie w określonym przedziale czasowym.

Strategia zawiera także analizę SWOT określającą mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia z nich wynikające oraz powiązanie celów strategicznych i operacyjnych z celami zawartymi w dokumentach strategicznych gminy.

W trakcie przygotowywania dokumentu prowadzone były konsultacje społeczne. Odbyły się warsztaty diagnostyczne, które pomogły w tworzeniu analizy SWOT, wizji i misji, a także określeniu celów strategicznych oraz operacyjnych. Projekt dokumentu był zamieszczony na stronie internetowej gminy, interesariusze mogli zgłaszać swoje uwagi, które zostały uwzględnione na etapie programowania.

Prezentowany dokument zawiera także szczegółowe procedury wdrażania, monitoringu, ewaluacji Strategii. Wskazano także źródła finansowania działań określonych w dokumencie.



## Nota metodologiczna

Niniejsze opracowanie stanowi wieloaspektową i wielopłaszczyznową diagnozę stanu społeczno-gospodarczego gminy Kuźnia Raciborska. Strategia ukierunkowuje długookresowo rozwój gminy poprzez wyznaczenie wizji rozwoju, wybór priorytetów, celów strategicznych oraz koncentrację działań i zasobów. Diagnoza została przeprowadzona w oparciu o metodę Desk Research, tj. analizę danych zastanych. Jest to metoda polegająca na szczegółowej analizie dokumentów, sprawozdań i innych materiałów źródłowych. Realizacja projektu typu Desk Research nie jest związana z pozyskiwaniem nowych informacji, a polega jedynie na zebraniu, przetworzeniu i analizie danych rozproszonych wśród różnych źródeł. Analiza danych zastanych pozwoliła na zebranie szerokiego spectrum informacji nt. gminy Kuźnia Raciborska. Dane pozyskane w trakcie analizy stanowiły bazę dla dalszych rozważań oraz ustaleń związanych z realizacją kolejnych etapów tworzenia strategii.

Zakres tematyczny diagnozy obejmuje m.in. następujące zagadnienia:

1. Ogólna charakterystyka gminy
2. Środowisko przyrodnicze
3. Zasoby kulturowe
4. Sytuacja demograficzna
5. Rynek pracy
6. Gospodarka
7. Sytuacja mieszkaniowa
8. Infrastruktura techniczna (transport i urządzenia sieciowe)
9. Infrastruktura społeczna (kultury, sportu, rekreacji i turystyki, ochrony zdrowia, pomocy społecznej i edukacji)
10. Bezpieczeństwo publiczne
11. Finanse gminy

Na wstępie należy podkreślić, że w przygotowaniu diagnozy wykorzystano szereg danych, pochodzących z różnych źródeł: statystyki publicznej Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych), a także Urzędu Statystycznego w Katowicach, dokumenty strategiczne gminy Kuźnia Raciborska, informacje zawarte na stronie internetowej gminy (oraz innych jednostek i podmiotów), a także inne dostępne materiały. Okresem badań retrospektywnych był okres ostatnich 6 lat, przy czym, gdzie było to niemożliwe ze względu na brak danych za rok 2015, uwzględniono przedział czasowy 2010-2014.



## 1. Charakterystyka gminy

### 1.1. Umiejscowienie gminy w powiecie, województwie i kraju

Gmina Kuźnia Raciborska leży w zachodniej części województwa śląskiego w odległości 64 km na zachód od stolicy województwa. Od zachodniej strony graniczy z województwem opolskim.

Odległości od dużych miast:

- Opole – 69 km,
- Częstochowa - 107 km,
- Kraków - 140 km,
- Wrocław - 151 km,
- Kielce – 221 km,
- Łódź - 240 km,
- Warszawa – 335 km.

Rysunek 1. Umiejscowienie Gminy Kuźnia Raciborska w Polsce



Źródło: [www.gminy.pl](http://www.gminy.pl)

Zgodnie z podziałem administracyjnym Kuźnia Raciborska należy do powiatu raciborskiego, który graniczy z powiatem gliwickim, rybnickim i wodzisławskim oraz należącymi do województwa opolskiego: kędzierzyńsko-kozielskim i głubczyckim.



Rysunek 2. Powiaty wchodzące w skład województwa śląskiego



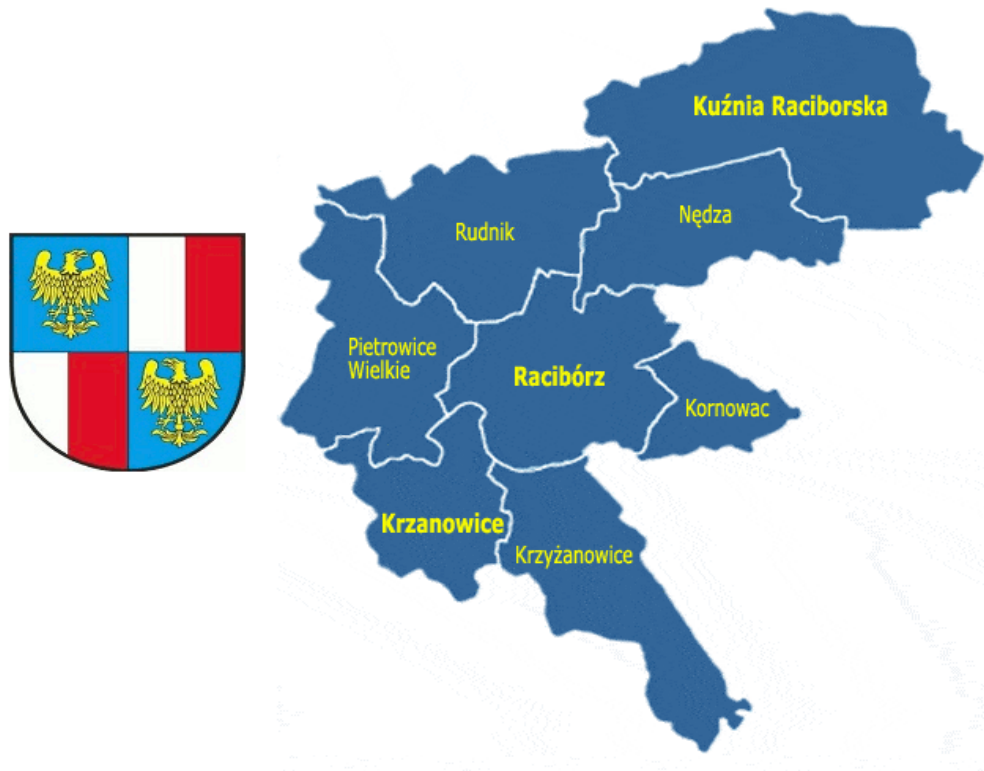
Źródło: [www.gminy.pl](http://www.gminy.pl)

W skład powiatu raciborskiego wchodzi osiem gmin: Kornowac, Krzanowice, Krzyżanowice, Kuźnia Raciborska, Nędza, Pietrowice Wielkie, Rudnik oraz Racibórz. Powierzchnia gminy Kuźnia Raciborska wynosi 127 km<sup>2</sup>, co stanowi 23,3% powiatu raciborskiego oraz 1,0% powierzchni województwa śląskiego. W jej skład wchodzi sołectwa: Turze, Siedliska, Budziska, Ruda, Jankowice, Ruda Kozielska, Rudy wraz z przysiółkami Biały Dwór, Brantolka, Kolonia Renerowska, Paproć, Podbiała, Przerycie, Szybki. Od wschodu gmina graniczy z gminami Pilchowice i Sośnicowice, od południa z miastem Rybnik i gminą Nędza, a od zachodu z gminą Rudnik. Poza granicami powiatu od północnego-zachodu graniczy z gminami Bierawa i Cisek (województwo opolskie).





Rysunek 3. Gminy wchodzące w skład powiatu raciborskiego



Źródło: [www.gminy.pl](http://www.gminy.pl)

## 1.2. Charakterystyka sieci osadniczej

W 2015 roku najwięcej osób zamieszkiwało miasto Kuźnia Raciborska (5 026 mieszkańców, tj. 44,5% ludności gminy) i Rudy (2 778 mieszkańców, tj. 24,6% ludności gminy). Trzecią pod względem liczebności mieszkańców miejscowością było Turze (811 mieszkańców, tj. 7,2% ludności gminy), a kolejną – Budziska (782 mieszkańców, tj. 6,9% ludności gminy). Najmniej zaludniona była miejscowość Ruda, gdzie zameldowanych było 270 mieszkańców (2,4% ludności gminy).

Tabela 1. Liczba mieszkańców w miejscowościach w latach 2010-2015

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Zmiana
<b>Kuźnia Raciborska</b>	5415	5320	5274	5206	5131	5026	-389
<b>Turze</b>	790	824	818	808	814	811	21
<b>Budziska</b>	843	818	812	805	797	782	-61
<b>Ruda</b>	274	273	273	272	271	270	-4
<b>Siedliska</b>	615	607	588	601	591	590	-25
<b>Rudy</b>	2755	2799	2803	2791	2779	2778	23
<b>Jankowice</b>	434	443	436	438	440	436	2
<b>Ruda Kozielska</b>	637	628	633	626	613	612	-25

Źródło: Urząd Miejski w Kuźni Raciborskiej



### 1.3. Historia

Kuźnia Raciborska to obszar, który został ukształtowany przez wpływy kultur: czeskiej, niemieckiej, polskiej, morawskiej, śląskiej oraz żydowskiej. Pierwsze informacje na temat Kuźni Raciborskiej pochodzą z 1641 roku. Kuźnia Raciborska jest miejscowością, której historia ściśle związana jest z hutnictwem. Szczególne znaczenie dla rozwoju przemysłu hutniczego w Kuźni Raciborskiej miało powstanie w 1846 roku linii kolejowej Kędzierzyn – Racibórz.

Historyczne znaczenie dla rozwoju gospodarczego gminy miała Filia Huty „Nadzieja”. W okresie międzywojennym w Kuźni Raciborskiej wykonywano tam potrzebne modele oraz odlewy żeliwne, natomiast w czasie II wojny światowej produkowano dodatkowo części silnikowe dla lotnictwa. W Kuźni Raciborskiej od 7 lipca 1946 roku rozpoczęła pracę Fabryka Wyrobów Metalowych „Rafo”, obecna nazwa to „Rafamet”. W 1947 roku utworzono przy fabryce szkołę zawodową. Otwarcie fabryki wpłynęło na rozwój ekonomiczny regionu.

Ze względu na duży rozwój i postęp gospodarczy 1 stycznia 1967 roku osada przemysłowa Kuźnia Raciborska, licząca 4568 mieszkańców, otrzymała prawa miejskie.

Od 1 stycznia 1999 roku w skład gminy wchodzi: miasto Kuźnia Raciborska, a także sołectwa: Turze, Siedliska, Budziska, Ruda, Jankowice, Ruda Kozielska, Rudy wraz z przysiółkami Biały Dwór, Brantolka, Kolonia Renerowska, Paproć, Podbiała, Przerycie, Szybki.

Turze to wieś położona nad Odrą (przy ujściu Rudy). W roku 1885 liczba mieszkańców wynosiła 1702, a liczba domów 274. Turze było kiedyś wsią rolniczą, współcześnie jego mieszkańcy zajmują się głównie działalnością pozarolniczą.

Siedliska to wieś, która położona jest na zachód od Kuźni Raciborskiej. Najprawdopodobniej wieś powstała w tym samym czasie, co Budziska. Mieszkańcy wsi zajmowali się dostarczaniem drewna do produkcji węgla drzewnego. Współcześnie większość mieszkańców zajmuje się działalnością pozarolniczą.

Budziska to wieś położona około 2 km na zachód od Kuźni Raciborskiej. Jej początki sięgają pierwszej połowy XVII wieku i są związane z rozwojem hutnictwa w Kuźni Raciborskiej. Nazwa Budziska wywodzi się od pierwszych mieszkańców - drwali i smolarzy, którzy mieszkali w prymitywnych domostwach nazywanych „budkami”. Budziska, w okresie międzywojennym, nazywane były „twierdzą polskości”, ponieważ niemal 100% mieszkańców opowiedziało się w Plebiscycie za przynależnością Śląska do Polski.

Ruda to niewielka wieś o charakterze typowo rolniczym położona nad rzeką Odrą. W roku 1861 we wsi znajdowało się 46 domów, a liczba mieszkańców wynosiła 299.

Jankowice to wieś założona przez Cystersów w roku 1260, położona przy drodze z Rud do Raciborza. W celu odróżnienia od Jankowic Rybnickich przez lata stosowano nazwę Jankowice Rudzkie.

Ruda Kozielska to wieś śródleśna znajdująca się przy drodze z Rud do Kuźni Raciborskiej. Została założona przez Cystersów w 1258 roku. W 1861 roku we wsi znajdowały się 103 gospodarstwa, a liczba mieszkańców wynosiła 490 osób.



Rudy to rozległa wieś nad rzeką Rudą, znajdująca się przy drodze z Gliwic do Raciborza. Około 1252 roku w lesie nad Rudą Cystersi z Jędrzejowa rozpoczęli budowę klasztoru, który został spalony w 1945 roku przez żołnierzy radzieckich. W 1725 roku została w Rudach wybudowana kuźnica miedzi, działająca aż do roku 1835. Natomiast w 1710 roku założono hutę potażu.

#### 1.4. Uwarunkowania klimatyczne i środowisko przyrodnicze

##### Klimat

Klimat na obszarze gminy Kuźnia Raciborska uwarunkowany jest położeniem na osi Bramy Morawskiej. Teren gminy charakteryzuje się większą liczbą dni deszczowych i wietrznych w porównaniu z Niziną Śląską, zaś łagodniejszymi zimami w porównaniu np. do Ziemi Głubczyckiej.

Autorzy normy PN-82/B-02403 podzielili obszar Polski na pięć stref klimatycznych. Kuźnia Raciborska należy do III strefy, gdzie temperatura obliczeniowa powietrza na zewnątrz budynku wynosi (-)20°C.

Temperatury w gminie są typowe dla niżowo-wyżynnego ukształtowania terenu. Zgodnie z „Projektem założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2014-2029”, średnia roczna temperatura dla gminy, będąca średnią temperatur dla Katowic i Opoła, wynosi ok. 7,9°C. Z kolei średnioroczna liczba stopniodni (dla temperatury wewnętrznej 20°C) to 2 987.

##### Warunki przyrodnicze

Powiat Raciborski nazywany jest „zielonymi płucami” Śląska. Na obszarze powiatu znajduje się wiele miejsc urzekających swą unikatową przyrodą. W 1993 roku utworzony został Park Krajobrazowy „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”, który zajmuje powierzchnię ponad 50 tys. ha. Celem powstania parku była ochrona niepowtarzalnych wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, związanych z działalnością zakonu Cystersów na Górnym Śląsku. Można w nim spotkać ponad 200 gatunków zwierząt i ok. 150 chronionych lub rzadkich gatunków roślin, w tym pomniki przyrody (m.in. dęby, lipy, jesiony). Park swoim zasięgiem obejmuje północno-wschodnią część miasta Racibórz (ok. 12 km<sup>2</sup>), a także częściowo gminy: Nędza, Kuźnia Raciborska, Knurów, Czerwionka-Leszczyny, Orzesze, Żory, Suszec, Rybnik, Lyski, Sośnicowice i Pilchowice.

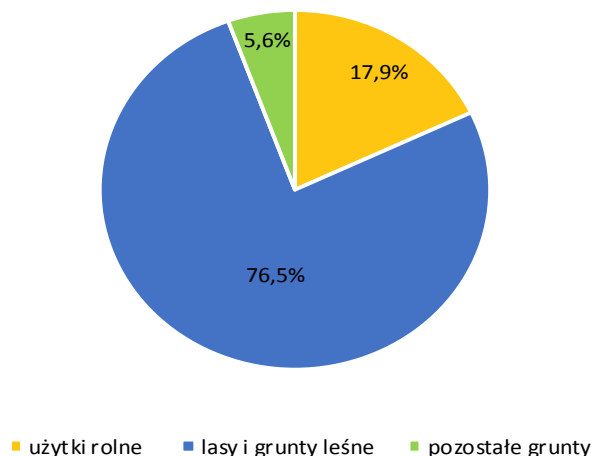
Kuźnia Raciborska jest położona nad rzeką Rudą, zewsząd otoczona jest lasami. Gmina leży w górnym biegu Odry i dolnym Rudy. Cały teren gminy leży w Kotlinie Raciborskiej i w północno-zachodniej części, należącego do Wyżyny Śląskiej, Płaskowyżu Rybnickiego. Obszar gminy został ukształtowany podczas drugiego zlodowacenia i pokryty jest piaskami moreny dennej. Zgodnie z trójstopniową skalą lokalizacji użytków rolnych pod kątem ich przydatności do produkcji żywności, gleby w całej gminie zakwalifikowano jako typ lokalizacji gruntów A, co oznacza, że jest to lokalizacja korzystna, gdzie dopuszczona jest uprawa wszystkich gatunków roślin jadalnych i paszowych. Gleby w gminie są ubogie, jedynie w zachodniej części, nad Odrą, można spotkać mady rzeczne. Piaszczyste tereny pozostałej części gminy porasta las, w tym głównie iglasty.



## Użytkowanie gruntów

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w 2014 roku ogólna powierzchnia gruntów w Kuźni Raciborskiej wynosiła 12 662 ha. Największy udział w strukturze użytkowania gruntów w gminie stanowiły lasy i grunty leśne - 76,5%. Użytki rolne zajmowały 17,9% powierzchni gminy.

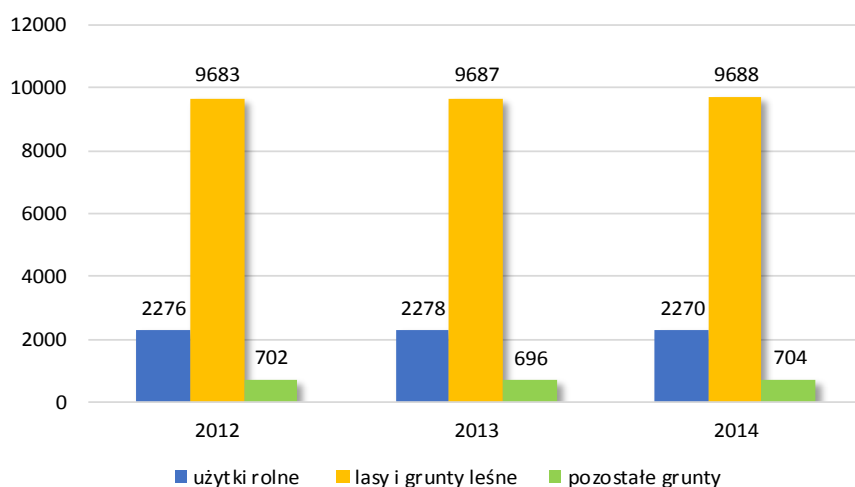
Rysunek 4. Struktura użytkowania gruntów w 2014 roku



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Ze względu na ograniczenia danych GUS z zakresu kierunków wykorzystania gruntów (brak informacji za rok 2010 i 2011), analiza opiera się na danych z lat 2012-2014. Na przestrzeni tego okresu dostrzegalny był niewielki wzrost powierzchni lasów i gruntów leśnych (o 5 ha) oraz pozostałych gruntów (o 2 ha). Jednocześnie powierzchnia użytków rolnych w 2014 roku była mniejsza (o 6 ha) niż na początku analizowanego okresu.

Rysunek 5. Zmiany w powierzchni gruntów w latach 2012-2014 (w ha)

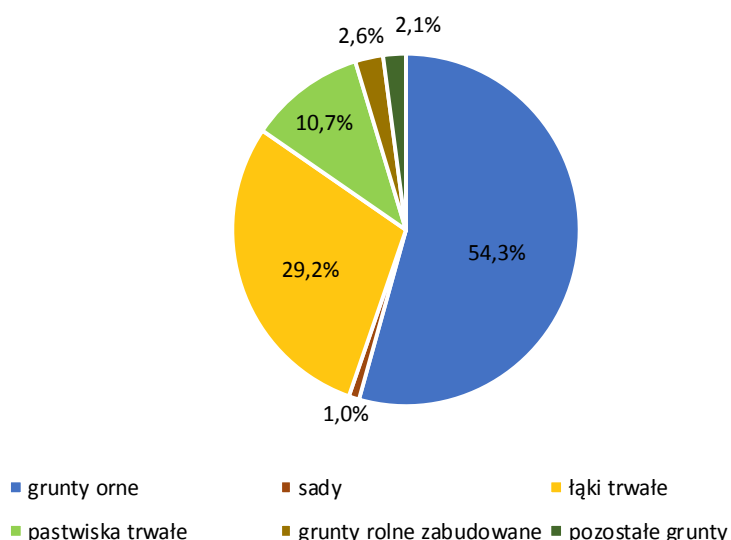


Źródło: <http://www.stat.gov.pl>



Rolnictwo odgrywa istotną rolę w procesie rozwoju gospodarczego gminy, o czym decydują korzystne warunki, sprzyjające produkcji rolnej. Największy odsetek użytków rolnych w 2014 roku stanowiły grunty orne – 54,3%. Kolejne 29,2% powierzchni użytków rolnych stanowiły łąki trwałe, a 10,7% pastwiska trwałe. Grunty rolne zabudowane, sady i pozostałe grunty zajmowały niewielki obszar użytków rolnych – łącznie 5,7%.

Rysunek 6. Struktura użytków rolnych w 2014 roku



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

### Lasy i obiekty prawnie chronione

W 2014 roku grunty leśne zajmowały 9 638,5 ha powierzchni gminy Kuźnia Raciborska. Zdecydowaną większość z nich stanowiły grunty leśne publiczne (9 351,4 ha, tj. 97,0%). Pozostałe 287,1 ha (3,0%) to grunty leśne prywatne. Wśród gruntów leśnych publicznych przeważały grunty leśne Skarbu Państwa (9 340,6 ha), pozostające w zarządzie Lasów Państwowych (9 322,3 ha).

Tabela 2. Powierzchnia gruntów leśnych (ha) w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
Ogółem	9634,0	9633,7	9639,7	9635,7	9638,5	4,6
Grunty leśne publiczne ogółem	9350,6	9350,3	9352,5	9348,5	9351,4	0,9
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	9338,6	9338,3	9340,5	9337,7	9340,6	2,1
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	9310,3	9319,6	9321,8	9319,4	9322,3	12,0
Grunty leśne prywatne	283,4	283,4	287,2	287,2	287,1	3,7

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Powierzchnia lasów ogółem pod koniec 2014 roku wynosiła 9 278,4 ha (dane GUS), z czego 8 991,3 ha zajmowały lasy publiczne, a 287,1 ha lasy prywatne. Wśród lasów publicznych przeważały lasy publiczne Skarbu Państwa (8 980,5 ha), pozostające w zarządzie Lasów Państwowych (8 962,2 ha).



Niewielką część stanowiły lasy pozostające w zasobie Własności Rolnej SP (8,6 ha). Na terenie Kuźni Raciborskiej znajdowało się także 10,8 ha lasów gminnych.

Tabela 3. Powierzchnia lasów (w ha) w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
<b>Lasy ogółem</b>	9273,1	9273,0	9279,2	9275,1	9278,4	5,3
<b>Lasy publiczne ogółem</b>	8989,7	8989,6	8992,0	8988,0	8991,3	1,6
<b>Lasy publiczne Skarbu Państwa</b>	8977,7	8977,6	8980,0	8977,2	8980,5	2,8
<b>Lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych</b>	8949,4	8958,9	8961,3	8958,9	8962,2	12,8
<b>Lasy publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP</b>	9,0	9,0	9,0	8,6	8,6	-0,4
<b>Lasy publiczne gminne</b>	12,0	12,0	12,0	10,8	10,8	-1,2
<b>Lasy prywatne ogółem</b>	0,0	283,4	287,2	287,2	287,1	287,1

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Ze względu na wielki udział lasów w ogólnej powierzchni gminy, jej lesistość pod koniec 2014 roku wynosiła 73,3%, podczas gdy w pozostałych jednostkach administracyjnych nie została przekroczona granica 32%. Lesistość w Polsce wynosiła w tym okresie 29,4%, w województwie śląskim 31,9% a w powiecie raciborskim 24,5%.

Tabela 4. Lesistość w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
<b>Polska</b>	29,2	29,2	29,3	29,4	29,4	0,2
<b>Śląskie</b>	31,8	31,8	31,8	31,9	31,9	0,1
<b>Powiat raciborski</b>	24,5	24,5	24,5	24,5	24,5	0,0
<b>Kuźnia Raciborska</b>	73,2	73,2	73,3	73,3	73,3	0,1

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska, o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie (Ustawa o ochronie przyrody z dn. 25 sierpnia 2009r., Dz. U. 2009, Nr 151, poz. 1220 – tekst jednolity). Na terenie gminy Kuźnia Raciborska zostało ustanowionych 18 pomników przyrody. Szczegółowe dane przedstawia tabela.

Tabela 5. Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Kuźnia Raciborska

Nr rej.	Nazwa pomnika przyrody	Miejscowość	Opis lokalizacji
<b>761</b>	Wiąz górski	Kuźnia Raciborska	Przy ul. Kozielskiej 4
<b>762</b>	Dąb szypułkowy	Rudy	W pobliżu kanału wodnego byłej elektrowni wodnej w Rudach
<b>763</b>	Dąb szypułkowy	Rudy	W pobliżu grobli nad rzeką Rudą, przy ul. Cysterskiej
<b>764</b>	Dąb szypułkowy	Rudy	Przy ul. Zamkowej obok kościoła na polanie widokowej



Nr rej.	Nazwa pomnika przyrody	Miejscowość	Opis lokalizacji
766	Jesion wyniosły	Rudy	Przy ul. Raciborskiej 29
767	Dąb szypułkowy	Rudy	Nad rzeką Rudą przy ul. Cysterskiej
768	Dąb szypułkowy	Rudy	Oddz. 242g
769	Dąb szypułkowy	Rudy	Przy ul. Zamkowej obok kościoła na tyłach parku
770	Jodła pospolita	Kuźnia Raciborska	Leśnictwo Solarnia, oddz. 158b
771	Sosna zwyczajna	Kuźnia Raciborska	Leśnictwo Solarnia, oddz. 158b
772	Sosna zwyczajna	Kuźnia Raciborska	Leśnictwo Solarnia, oddz. 158b
773	Sosna zwyczajna	Kuźnia Raciborska	Leśnictwo Kuźnia Raciborska, oddz. 158b
774	Sosna zwyczajna	Kuźnia Raciborska	Leśnictwo Kuźnia Raciborska, oddz. 158b
775	Dąb szypułkowy	Kuźnia Raciborska	Leśnictwo Solarnia, oddz. 158b
776	Sosna zwyczajna	Kuźnia Raciborska	Leśnictwo Kuźnia Raciborska, oddz. 157a
777	Dąb szypułkowy	Kuźnia Raciborska	Leśnictwo Solarnia, oddz. 157d
778	Wiąz szypułkowy	Rudy	Przy ul. Rogera
779	Grab pospolity	Rudy	W Nadleśnictwie Rudy Raciborskie, Leśnictwo Krasiejów oddz. 231 w pobliżu drogi Rudy-Racibórz

Źródło: Rejestr form ochrony przyrody, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Katowice, 2015 r.

Na terenie Kuźni Raciborskiej, pomimo funkcjonowania już wielu form ochrony przyrody, stwierdzono obecność obszarów cennych proponowanych do rozważenia do objęcia ochroną prawną ze względu na walory krajobrazowo – przyrodnicze.

## 1.5. Planowanie przestrzenne

Gmina Kuźnia Raciborska prowadzi przemyślaną politykę zagospodarowania przestrzennego. Kluczowym dokumentem określającym zadania i kierunki działania w zakresie zagospodarowania terenów miasta i gminy jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kuźnia Raciborska” zostało zatwierdzone uchwałą Nr XXXIX/283/2001 Rady Miejskiej w Kuźni Raciborskiej z dnia 15 listopada 2001 roku i zmienione uchwałami w latach 2008, 2009 i 2013.

Struktura przestrzenna gminy w głównej mierze uwarunkowana jest ograniczeniami przyrodniczymi. W 2014 roku tereny zurbanizowane, objęte obowiązującymi planami, zajmowały obszar 2 683 ha, tj. 21,2% powierzchni gminy. Na przestrzeni lat 2010-2014 powierzchnia tych terenów zwiększyła się o 459 ha i tym samym zwiększyły one swój udział w ogólnej powierzchni gminy - o 3,6%.

Tabela 6. Planowanie przestrzenne w gminie w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
Plany zagospodarowania przestrzennego ogółem	19	21	23	25	25	6



Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
Powierzchnia gminy objęta obowiązującymi planami ogółem (ha)	2224	2669	2670	2683	2683	459
Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem (%)	17,6	21,1	21,1	21,2	21,2	3,6

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>



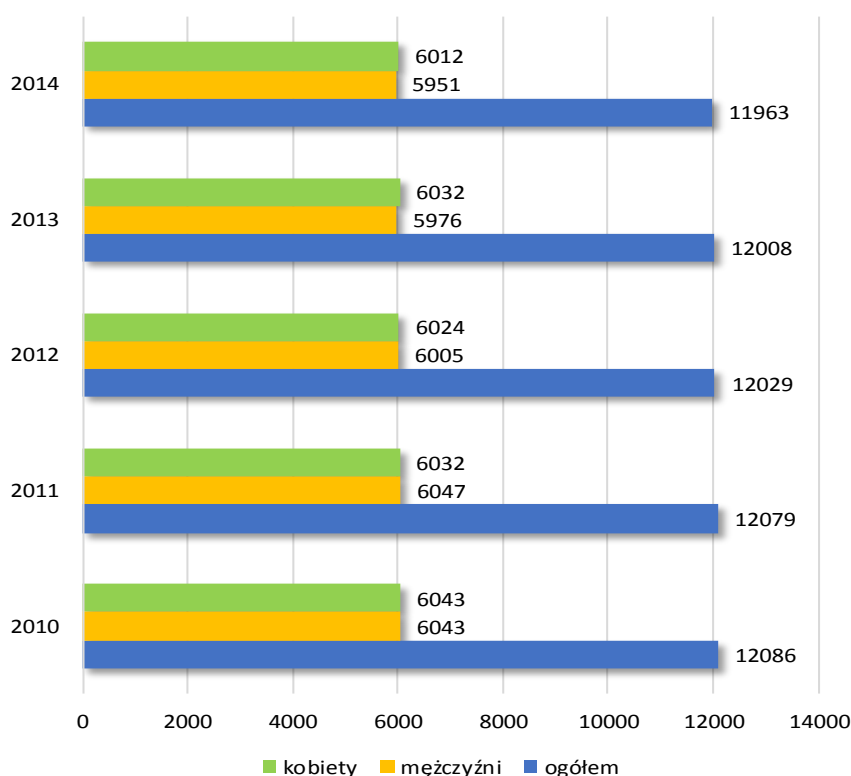


## 2. Sfera społeczna

### 2.1. Demografia

Gmina Kuźnia Raciborska liczyła w 2014 roku 11 963 mieszkańców, w tym 5 951 mężczyzn i 6 012 kobiet. Na przestrzeni omawianego okresu można zaobserwować stopniowy spadek liczby ludności. Największy odnotowano w 2012 roku - liczba ludności wynosiła 12 029 osób, co w porównaniu z rokiem poprzednim oznaczało spadek o 50 mieszkańców. Ogółem na przestrzeni omawianych lat spadek liczby ludności wyniósł 123 osoby (1,0%). W 2014 roku nieznacznie większość mieszkańców Kuźni Raciborskiej stanowiły kobiety: ok. 50,3% ogółu ludności gminy, przy czym w latach 2010-2014 ich liczba zmniejszyła się o 0,5%. W przypadku mężczyzn spadek wyniósł 1,5%.

Rysunek 7. Liczba ludności (w tym kobiet i mężczyzn) w latach 2010-2014

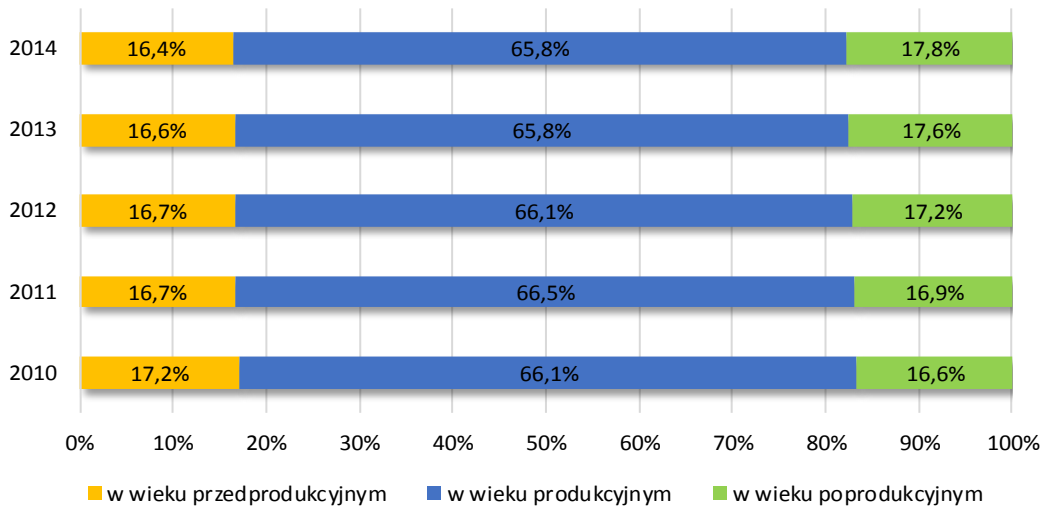


Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Procesy starzenia się, jakie zachodzą w polskim społeczeństwie, objawiają się m.in. zmniejszającym się odsetkiem osób w wieku przedprodukcyjnym (wskutek mniejszej liczby urodzeń), a także rosnącym odsetkiem ludności w wieku poprodukcyjnym (w wyniku odchodzenia na emeryturę licznych roczników wyżu demograficznego oraz dłuższego trwania życia). Te same zjawiska można dostrzec wśród mieszkańców Kuźni Raciborskiej. W 2014 roku 65,8% mieszkańców gminy stanowiły osoby w wieku produkcyjnym. Począwszy od roku 2011 dostrzegalny jest stopniowy spadek liczby ludności w tej grupie. W omawianym okresie stopniowo zmniejszał się również odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym, wzrastał natomiast odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym.



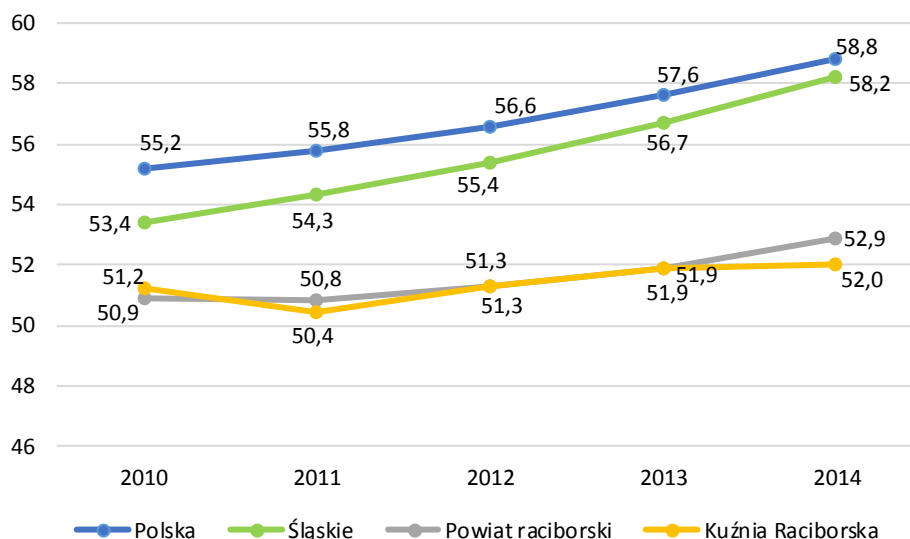
Rysunek 8. Struktura mieszkańców gminy pod względem wieku



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Zmiany w strukturze ludności gminy Kuźnia Raciborska nakreślają również wskaźniki obciążenia demograficznego. Pierwszy z nich odnosi się do liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadającej na 100 osób w wieku produkcyjnym. Jego wartość na przestrzeni lat 2010-2014 wzrosła w gminie z 51,2 do 52,0 osób. Dla porównania, w skali kraju, województwa śląskiego i powiatu raciborskiego dostrzegalne były wyższe wartości tego wskaźnika (odpowiednio 58,8, 58,2 i 52,9 osób). Również wzrost (o 0,8) wskaźnika w Kuźni Raciborskiej w przeciągu omawianych pięciu lat był niższy niż w pozostałych jednostkach administracyjnych, gdzie wyniósł 3,6 w skali kraju, 4,8 w województwie śląskim i 2,0 w powiecie raciborskim.

Rysunek 9. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2010-2014



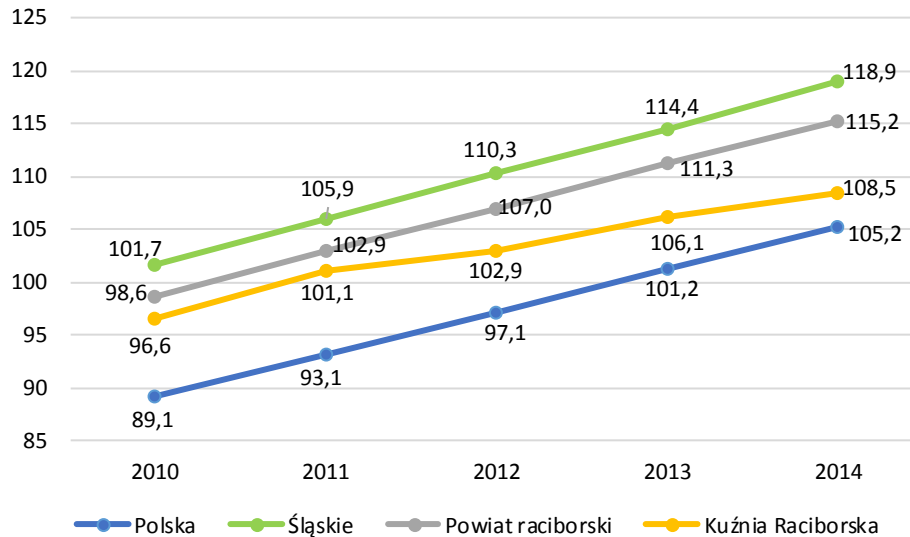
Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Drugi wskaźnik obciążenia demograficznego dotyczy liczby ludności w wieku poprodukcyjnym przypadającej na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. W 2014 roku w Kuźni Raciborskiej wyniósł on



108,5 i był wyższy o 11,9 niż w 2010 roku. Wynika z tego, że znacznie szybciej przybywa osób w wieku poprodukcyjnym niż przedprodukcyjnym. Warto jednak zwrócić uwagę, że w okresie analizowanych 5 lat społeczeństwo Kuźni Raciborskiej starzało się w wolniejszym tempie niż społeczeństwo Polski, województwa i powiatu raciborskiego, gdzie wzrost wartości wskaźnika wyniósł odpowiednio 16,1, 17,2 i 16,6 osób.

Rysunek 10. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w latach 2010-2014

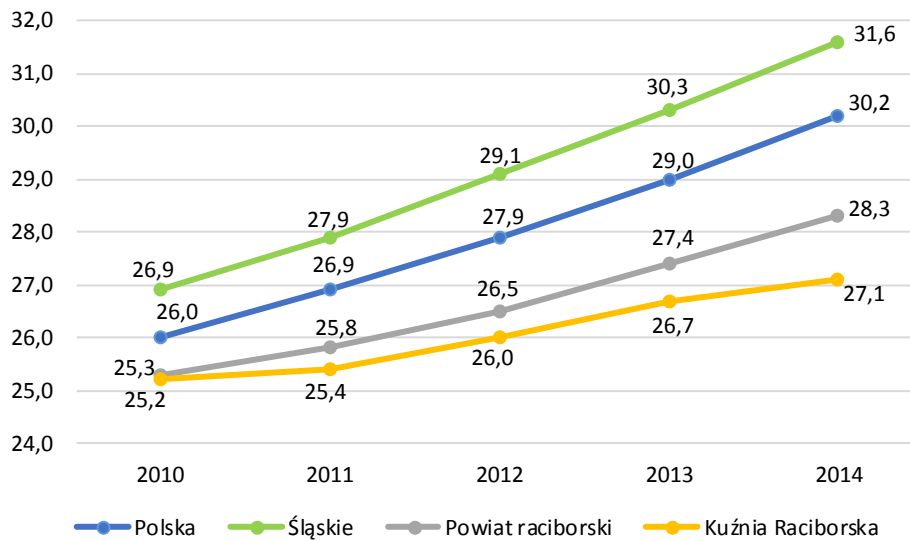


Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Na wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym wskazuje również trzeci wskaźnik obciążenia demograficznego – ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2010 roku w Kuźni Raciborskiej wynosił on 25,2 osób i stale rósł, osiągając wartość 27,1 osób w 2014 roku. Niemniej w przypadku pozostałych jednostek administracyjnych odnotowano nieco wyższe wartości wskaźnika. Również tempo wzrostu wskaźnika w Kuźni Raciborskiej jest niższe niż w innych jednostkach: w latach 2010-2014 liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym w Polsce wzrosła o 4,2, w województwie śląskim o 4,7, zaś w powiecie raciborskim o 3,0.



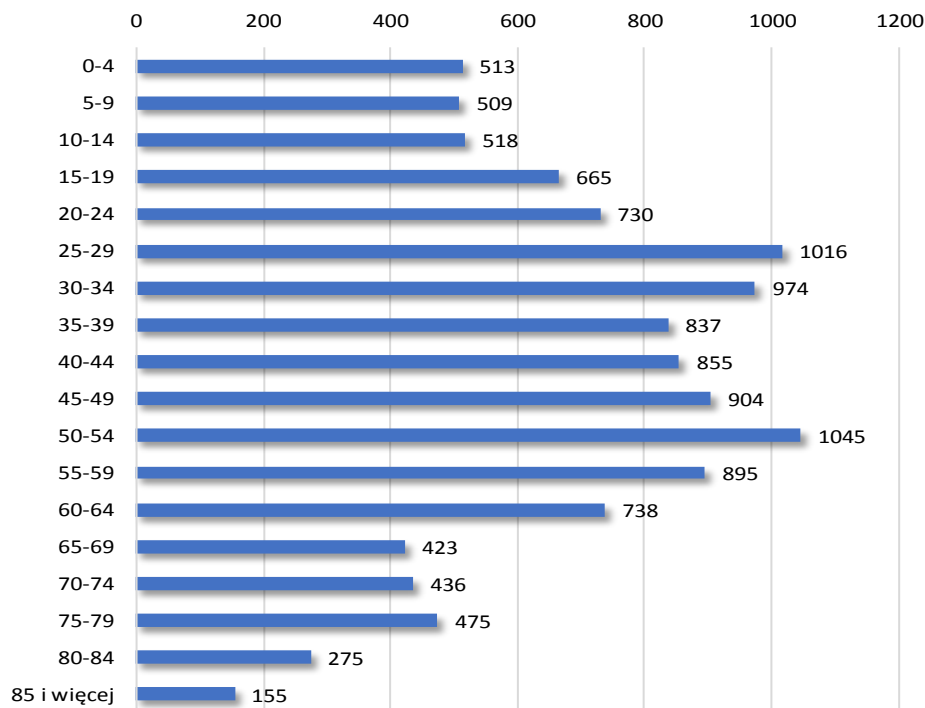
Rysunek 11. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2010-2014



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Na trend związany ze starzeniem się społeczeństwa wskazuje również struktura wieku ludności gminy Kuźnia Raciborska. W 2014 roku najliczniejszą grupę mieszkańców stanowiły osoby w przedziale wiekowym 50-54 lata (1 045 osób). Liczne były także grupy osób w wieku 25-29 lat (1 016 osób), 30-34 lata (974 osoby), 45-49 lata (904 osoby), 55-59 lat (895 osób), 40-44 (855 osób) oraz 35-39 lata (837 osób).

Rysunek 12. Struktura wieku ludności gminy w 2014 roku



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>



Średnia gęstość zaludnienia w gminie jest zdecydowanie niższa od średniej w kraju, województwie śląskim i powiecie raciborskim. W 2014 roku wynosiła 94 osoby na 1 km<sup>2</sup>, podczas gdy średnia dla kraju to 123 osoby na 1 km<sup>2</sup>, dla województwa - 372 osoby, a dla powiatu – 201 osób.

Tabela 7. Gęstość zaludnienia (ludność na 1 km<sup>2</sup>) w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
<b>Polska</b>	123	123	123	123	123	0
<b>Śląskie</b>	376	375	374	373	372	-4
<b>Powiat raciborski</b>	203	202	202	201	201	-2
<b>Kuźnia Raciborska</b>	95	95	95	95	94	-1

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

W 2014 roku w gminie Kuźnia Raciborska urodziło się 91 dzieci, a zmarło ogółem 114 osób. W tym samym roku liczba urodzeń żywych była niższa niż na początku analizowanego okresu. Z kolei liczba zgonów zwiększyła się na przestrzeni lat 2010-2014.

Wyższa niż liczba urodzeń liczba zgonów spowodowała, że w latach 2011-2014 odnotowywano ujemny przyrost naturalny. Jedynie w 2010 roku był on dodatni, natomiast w 2014 roku osiągnął najniższy poziom (-23). Na przestrzeni analizowanego okresu zmniejszeniu uległa również liczba zawieranych małżeństw.

Tabela 8. Ruch naturalny w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2014

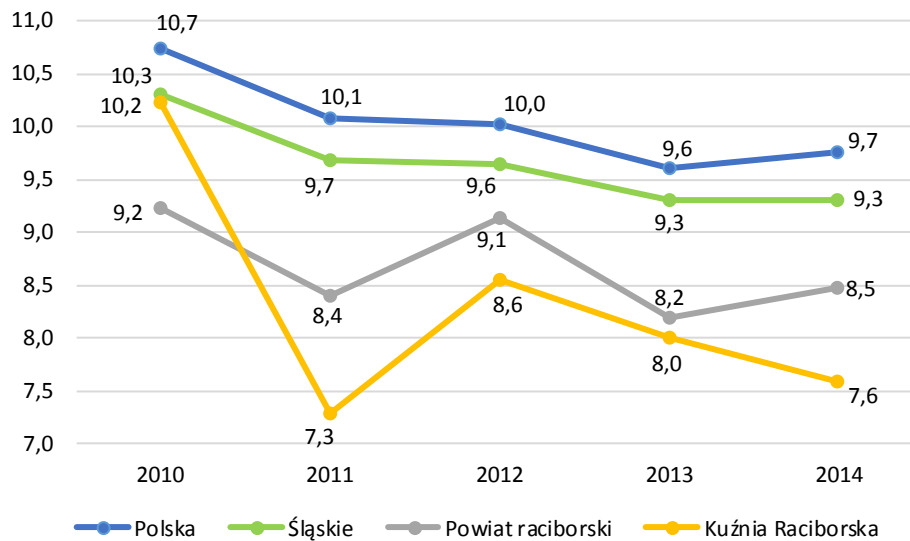
Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
<b>Urodzenia żywe</b>	123	88	103	96	91	-32
<b>Zgony ogółem</b>	110	103	113	111	114	4
<b>Przyrost naturalny</b>	13	-15	-10	-15	-23	-36
<b>Małżeństwa</b>	73	53	66	70	59	-14

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Ze względu na spadek liczby urodzeń żywych w gminie Kuźnia Raciborska, na przestrzeni lat 2010-2014 zmalała również wskaźnik urodzeń żywych na 1000 ludności. W 2010 roku wynosił on 10,2, zaś w 2014 roku - 7,6 i był najniższy wśród analizowanych jednostek administracyjnych. Również tempo spadku tego wskaźnika w Kuźni Raciborskiej było najszybsze (o 2,6 mniej). W przypadku kraju na 1000 ludności w 2014 roku odnotowano 9,7 urodzeń żywych (o 1,0 mniej niż w 2010 roku), w skali województwa śląskiego – 9,3 (o 1,0 mniej), zaś w powiecie raciborskim – 8,5 (o 0,7 mniej).



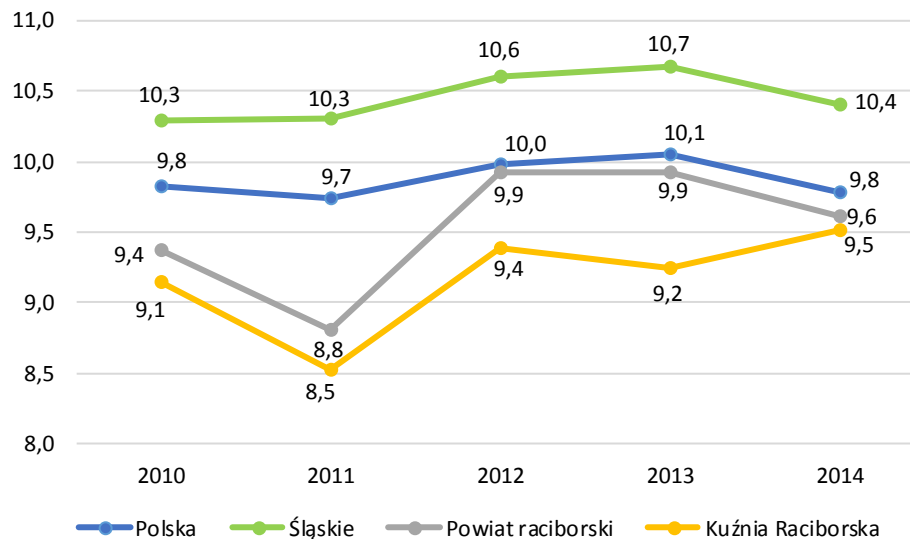
Rysunek 13. Urodzenia żywe na 1000 ludności w latach 2010-2014



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Wskaźnik zgonów na 1000 ludności w Kuźni Raciborskiej wyniósł w 2014 roku 9,5 i był o 0,4 wyższy niż w 2010 roku. Najniższą wartość tego wskaźnika na przestrzeni omawianych lat odnotowano w 2011 roku - wyniósł on wtedy 8,5. W przypadku kraju, województwa śląskiego i powiatu raciborskiego liczba zgonów na 1000 mieszkańców w 2014 roku była wyższa i wynosiła odpowiednio 9,8, 10,4 i 9,6.

Rysunek 14. Zgony na 1000 ludności w latach 2010-2014



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Czynnikami mającymi wpływ na spadek lub przyrost ludności są migracje na pobyt stały, zarówno wewnętrzne – rozpatrywane w skali kraju, województwa i powiatów, jak i zewnętrzne. W gminie Kuźnia Raciborska pod koniec 2014 roku saldo migracji było ujemne. Oznacza to, że więcej osób wyjeżdżało z terenu gminy, niż do niej przyjeżdżało. Warto podkreślić, że najczęstszą formą migracji były zameldowania z miast. Najwyższe saldo migracji odnotowano w 2010 roku, a najniższe pod koniec



analizowanego okresu. Począwszy od 2010 roku można zaobserwować stopniowy spadek salda migracji.

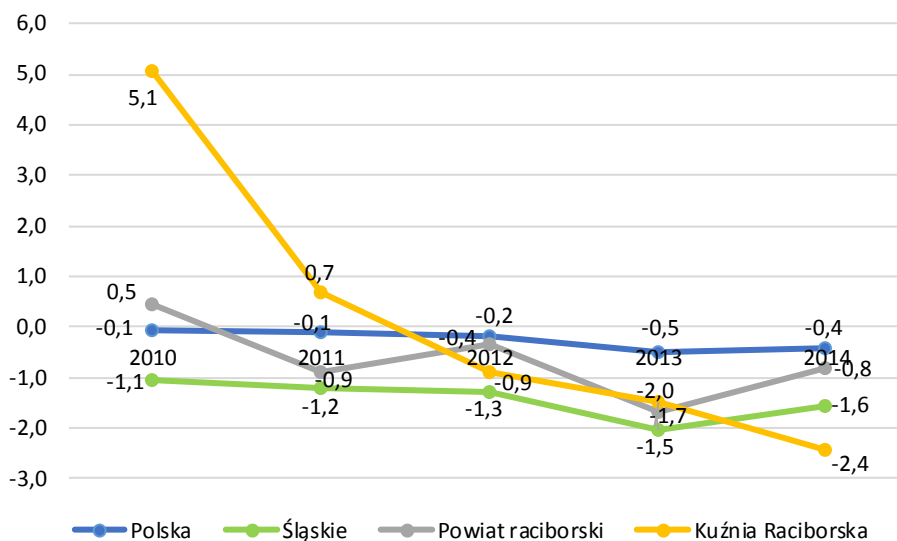
Tabela 9. Saldo migracji dla gminy Kuźnia Raciborska w latach 2010-2014

Rok	Napływ				Odpływ				Saldo ogółem
	zameldowania				wymeldowania				
	ogółem	z miast	ze wsi	z zagranicy	ogółem	do miast	na wieś	za granicę	
2010	185	114	62	9	124	59	42	23	61
2011	145	99	38	8	137	51	61	25	8
2012	129	95	28	6	140	74	39	27	-11
2013	126	90	35	1	144	65	64	15	-18
2014	127	88	34	5	156	92	49	15	-29

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Przez okres od 2010 do 2014 roku na terenie gminy Kuźnia Raciborska dostrzegalny był znaczny spadek wskaźnika salda migracji na 1000 mieszkańców. Wartość minimalną odnotowano w 2014 roku (-2,4), a maksymalną w 2010 roku (5,1). W pozostałych jednostkach administracyjnych również odnotowano spadki – w kraju o 0,4, w województwie śląskim o 0,5, a w powiecie raciborskim o 1,3.

Rysunek 15. Saldo migracji na 1000 osób w latach 2010-2014



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

## 2.2. Rynek pracy

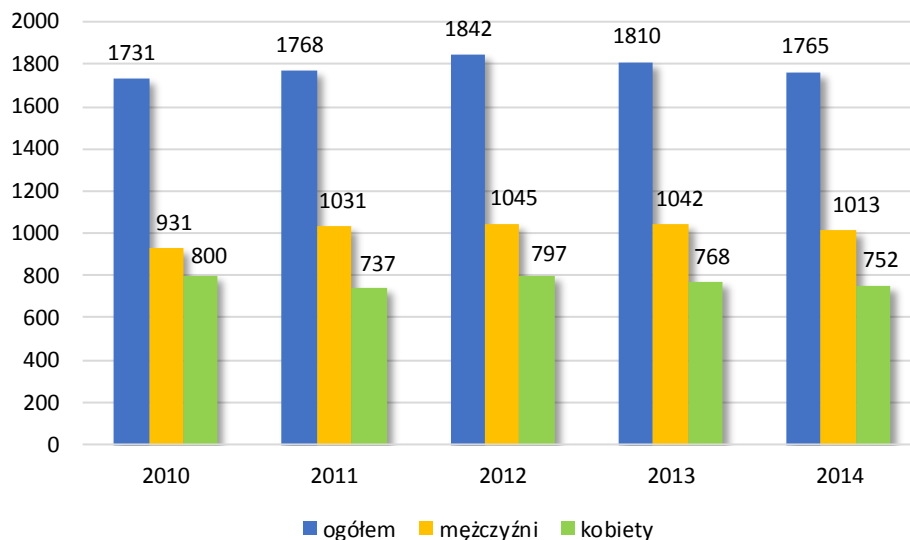
### Liczba i struktura pracujących

Kolejny obszar poddany analizie dotyczy rynku pracy. Obejmuje on głównie zagadnienia związane z charakterystyką pracujących oraz bezrobotnych mieszkańców gminy Kuźnia Raciborska.



Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego począwszy od roku 2010 do roku 2012 można zaobserwować stopniowy wzrost liczby pracujących<sup>1</sup> w gminie Kuźnia Raciborska. W końcu 2013 roku liczba ta wyniosła 1 810 osób, co w relacji do roku poprzedzającego oznacza spadek o 32 osoby. Na przestrzeni analizowanego okresu liczba pracujących mężczyzn stale przewyższała liczbę kobiet.

Rysunek 16. Liczba pracujących w gminie w latach 2010-2014



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

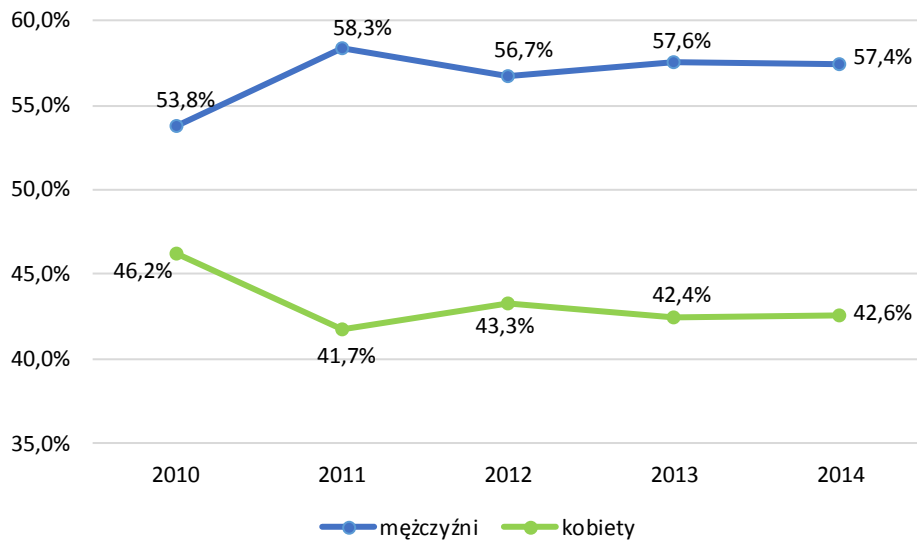
Liczba pracujących kobiet i mężczyzn w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2014 podlegała nieznacznym zmianom. Ogółem można zauważyć, iż w przeciągu 5 lat liczba pracujących mężczyzn wzrosła o 8,8%, zaś liczba kobiet zmalała o 6,0%. W 2011 roku odsetek mężczyzn osiągnął maksymalną wartość - 58,3% ogółu pracujących. Odwrotna sytuacja miała miejsce w rok wcześniej, kiedy to liczba pracujących kobiet była w największym stopniu zbliżona do liczby pracujących mężczyzn. Odsetki wynosiły wtedy odpowiednio 46,2% (kobiety) i 53,8% (mężczyźni).

<sup>1</sup> Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez zakładów osób fizycznych o liczbie pracujących do 5 osób, (dla lat 1995-1998); bez zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą o liczbie pracujących do 9 osób (dla 1999 r.); bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób (od 2000 r.) (wyjaśnienie GUS)



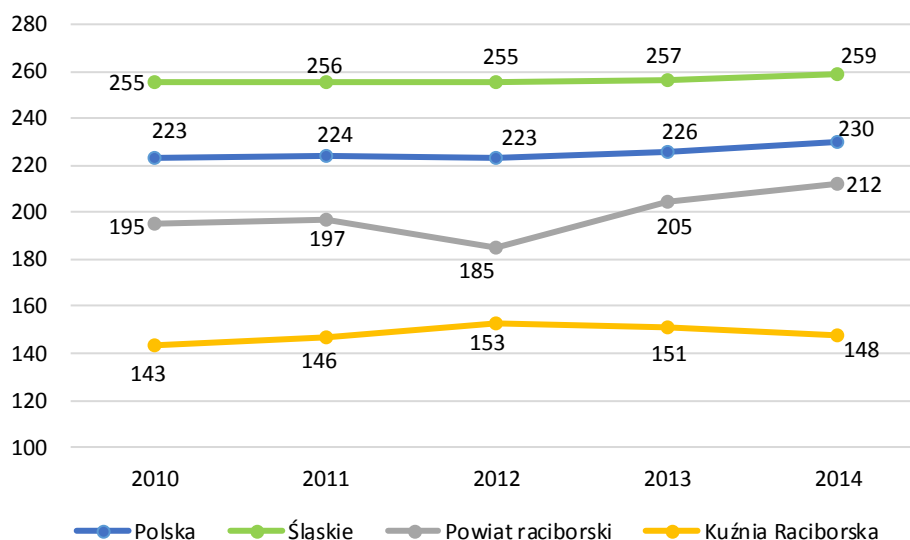


Rysunek 17. Pracujący wg płci w latach 2010-2014



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Gmina Kuźnia Raciborska cechuje się znacznie niższymi wartościami wskaźnika pracujących na 1000 ludności niż ma to miejsce w przypadku kraju, województwa śląskiego czy powiatu raciborskiego. Choć od 2010 roku wskaźnik ten wzrósł o 5 osób, z minimum wynoszącego 143 do 148 w 2014 roku, był znacznie niższy niż wskaźniki dla pozostałych jednostek administracyjnych. Najwyższą wartość ww. wskaźnik osiągnął w 2012 roku – 153 osoby. Warto jednak podkreślić, że na przestrzeni lat 2010-2014 liczba pracujących w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w skali kraju, województwa śląskiego czy powiatu raciborskiego, również nieznacznie wzrosła.

Rysunek 18. Pracujący<sup>2</sup> na 1000 ludności w latach 2010-2014

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Biorąc pod uwagę ograniczenia danych GUS (brak informacji dotyczących wysokości wynagrodzeń na poziomie gmin), analiza przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto będzie opierała się na danych dla powiatu raciborskiego. W 2014 roku wynosiło ono 3 579,2 zł, co stanowiło 89,4% średniej krajowej. Pracujący mieszkańcy powiatu raciborskiego zarabiali przeciętnie o 521,3 zł mniej niż mieszkańcy województwa oraz o 424,8 zł mniej niż mieszkańcy kraju. Również kwoty wynagrodzeń w kraju i województwie rosły szybciej niż w powiecie raciborskim - na przestrzeni lat 2010-2014 odnotowano wzrost o 563,0 zł (tj. o 18,7%), podczas gdy przeciętne wynagrodzenia brutto w województwie wzrosły w tym czasie o 572,3 zł (tj. o 16,2%), a w kraju o 569,0 zł (tj. 16,6%). W analizowanym okresie nieznacznie poprawiła się natomiast relacja przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w powiecie raciborskim w stosunku do średniej krajowej - z 87,8% do 89,4%. Z kolei w przypadku województwa śląskiego odnotowano spadek o 0,3%.

Tabela 10. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto<sup>3</sup> w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
Ogółem (w zł)						
<b>Polska</b>	3435,0	3625,2	3744,4	3877,4	4004,0	569,0
<b>Śląskie</b>	3528,2	3794,6	3855,3	4022,8	4100,5	572,3
<b>Powiat raciborski</b>	3016,2	3192,6	3344,5	3422,6	3579,2	563,0
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)						
<b>Polska</b>	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0
<b>Śląskie</b>	102,7	104,7	103,0	103,7	102,4	-0,3

<sup>2</sup> Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez zakładów osób fizycznych o liczbie pracujących do 5 osób, (dla lat 1995-1998); bez zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą o liczbie pracujących do 9 osób (dla 1999 r.); bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób (od 2000 r.) (wyjaśnienie GUS)

<sup>3</sup> Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób (wyjaśnienie GUS)



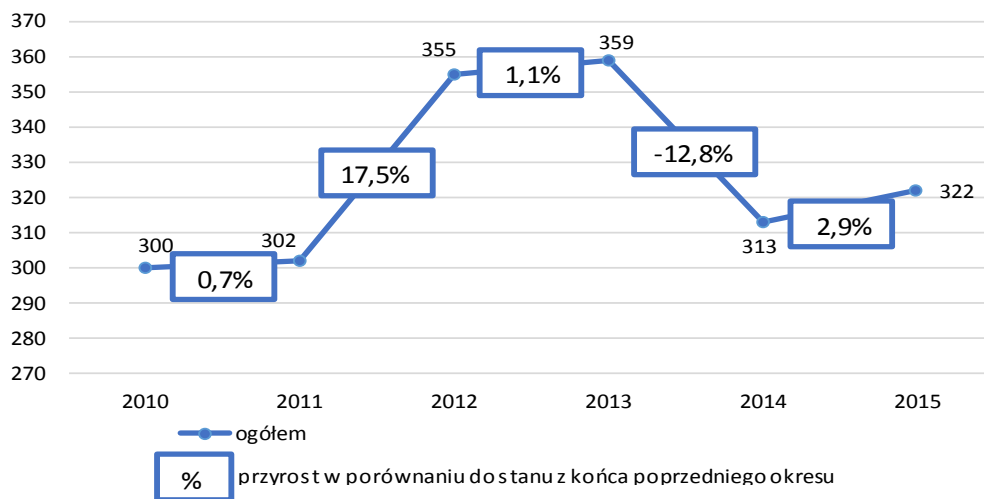
Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
	Ogółem (w zł)					
<b>Powiat raciborski</b>	87,8	88,1	89,3	88,3	89,4	1,6

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

### Poziom bezrobocia

Na koniec 2015 roku w Kuźni Raciborskiej zarejestrowane były 322 osoby bezrobotne. Począwszy od 2010 do 2013 roku zauważalny był trend wzrostowy liczby bezrobotnych. W 2014 roku nastąpił gwałtowny spadek liczby osób pozostających bez zatrudnienia (o 12,8%), po czym w 2015 roku ponownie wzrost (o 2,9%). Szczegółowe dane prezentuje rysunek.

Rysunek 19. Liczba bezrobotnych w Kuźni Raciborskiej w latach 2010-2015

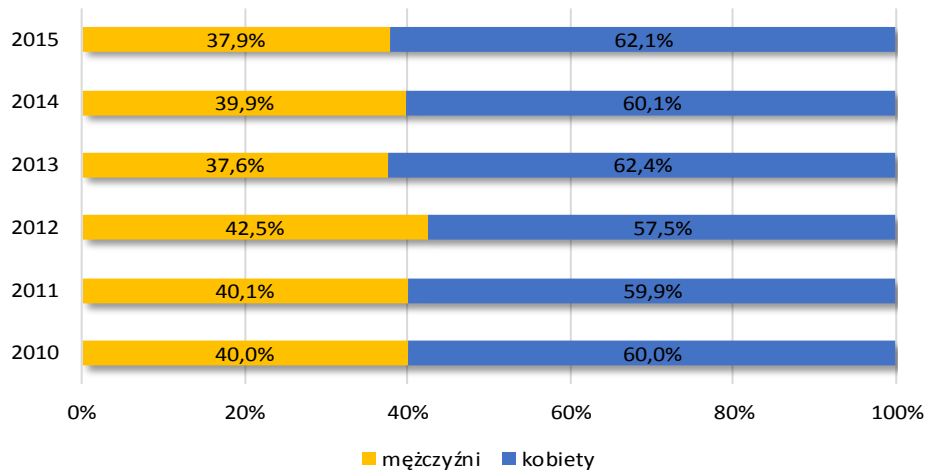


Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Jak była już wyżej mowa, liczba bezrobotnych mieszkańców Kuźni Raciborskiej zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Raciborzu w grudniu 2015 roku wynosiła 322 osoby, przy czym 37,9% stanowili mężczyźni (122 osoby), a 62,1% kobiety (200 osób). We wszystkich analizowanych latach można zaobserwować wyższy udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych. Najniższy odsetek odnotowano w 2012 roku, kiedy to kobiety stanowiły 57,5%. Ponadto na przestrzeni analizowanego okresu dostrzegalny był wzrost udziału kobiet w ogólnej liczbie zarejestrowanych – o 2,1%.



Rysunek 20. Liczba bezrobotnych wg płci



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Gmina Kuźnia Raciborska charakteryzuje się stosunkowo wysokim udziałem wśród bezrobotnych, osób młodych w wieku 18 – 34 lata. W 2015 roku grupa ta stanowiła 45,3%. W ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych najliczniejszy udział (31,4%) miały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Nieco mniejszy udział miały osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej (28,9%) oraz policealnym i średnim zawodowym (26,1%). Najmniejszą grupę stanowiły z kolei osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (5,0%).

Tabela 11. Bezrobotni wg wieku i wykształcenia

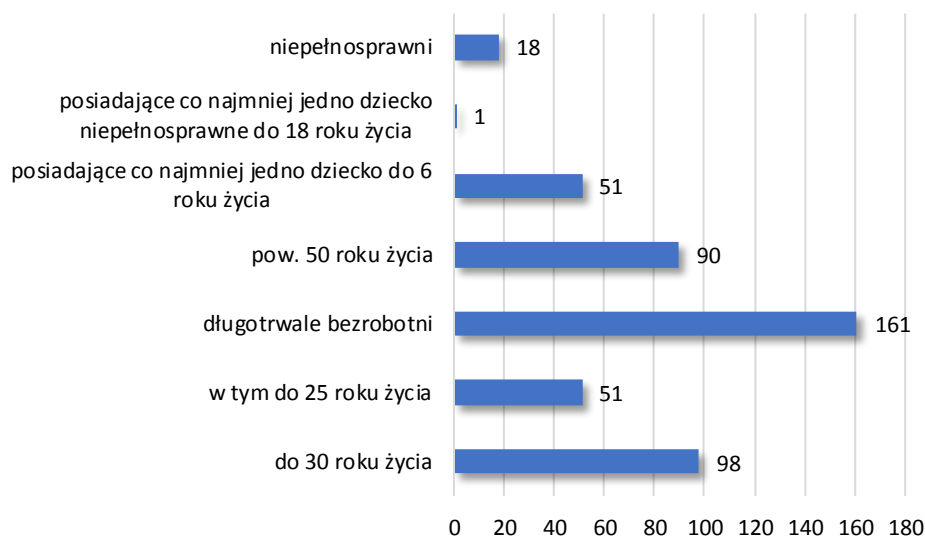
Wyszczególnienie	Liczba osób	%
<b>Wiek</b>		
<b>18-24</b>	51	15,8%
<b>25-34</b>	95	29,5%
<b>35-44</b>	62	19,3%
<b>45-54</b>	68	21,1%
<b>55-59</b>	33	10,2%
<b>60 lat i więcej</b>	13	4,0%
<b>Wykształcenie</b>		
<b>Wyższe</b>	28	8,7%
<b>Policealne i średnie zawodowe</b>	84	26,1%
<b>Średnie ogólnokształcące</b>	16	5,0%
<b>Zasadnicze zawodowe</b>	101	31,4%
<b>Gimnazjalne i poniżej</b>	93	28,9%

Źródło: Załącznik nr 1 do sprawozdania MPiPS-01

Pod koniec 2015 roku w gminie Kuźnia Raciborska zarejestrowanych było 279 bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Wśród nich najwięcej było osób długotrwale bezrobotnych (161). Liczne grupy stanowiły również osoby do 30 roku życia (98) i powyżej 50 roku życia (90).



Rysunek 21. Kategorie bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w 2015 roku



Źródło: Załącznik nr 1 do sprawozdania MPiPS-01

Na przestrzeni lat 2010-2014 najniższą wartość szacowanej<sup>4</sup> stopy bezrobocia w gminie Kuźnia Raciborska odnotowano w 2010 i 2011 roku (16,6%), a najwyższą w 2012 roku (20,7%). Na przestrzeni analizowanego okresu stopa bezrobocia rejestrowanego (stosunek liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie) w powiecie raciborskim, województwie śląskim i kraju uległa zmniejszeniu. W gminie Kuźnia Raciborska dostrzegalna była odwrotna tendencja.

Tabela 12. Stopa bezrobocia w latach 2010-2015

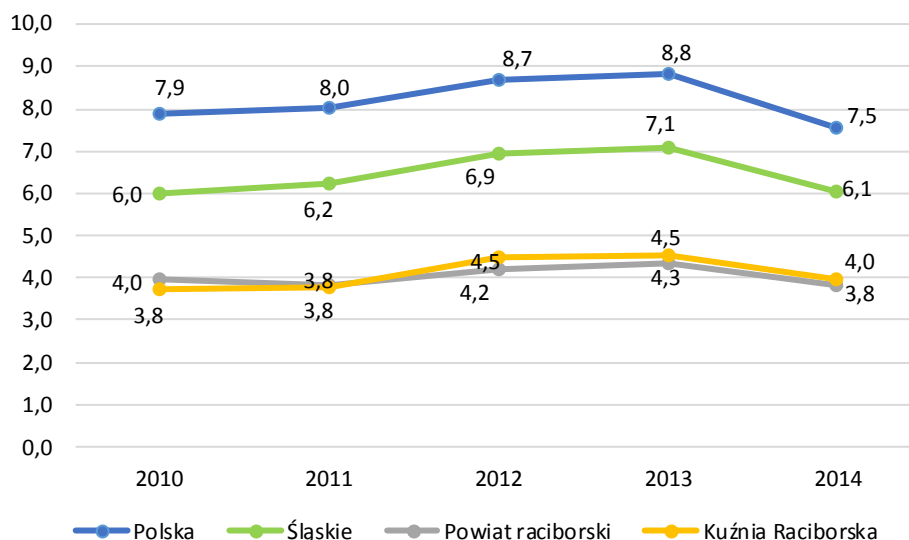
Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Zmiana
Polska	12,4	12,5	13,4	13,4	11,4	9,8	-2,6
Śląskie	10,0	10,2	11,1	11,3	9,6	8,2	-1,8
Powiat raciborski	8,2	7,8	8,9	8,6	7,4	6,7	-1,5
Kuźnia Raciborska	16,6	16,6	20,7	19,8	17,0	-	0,4

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>; <http://www.polskawliczbach.pl>

Największy udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (4,5%) odnotowano w 2012 i 2013 roku. Wówczas odsetek udziału mężczyzn wyniósł odpowiednio 3,6% i 3,2%, a kobiet 5,5% i 6,0%. Pod koniec analizowanego okresu wskaźnik ten osiągnął wartość 4,0 (3,0 w przypadku mężczyzn i 5,1 w przypadku kobiet) i był niższy w porównaniu do danych dla kraju (7,5%) i województwa (6,1%). Niższą wartość wskaźnika odnotowano jedynie w skali powiatu raciborskiego – 3,8%. Na przestrzeni lat 2010-2014 wartość wskaźnika w Kuźni Raciborskiej wzrosła o 0,2%. Nieznaczny wzrost wskaźnika nastąpił również w przypadku województwa śląskiego – o 0,1%. W pozostałych jednostkach administracyjnych odnotowano natomiast spadki – o 0,4% w kraju i 0,2% w powiecie raciborskim.

Rysunek 22. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2014

<sup>4</sup> Stopę bezrobocia rejestrowanego GUS definiuje jako stosunek liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie (zasobu siły roboczej danej populacji). Dane o bezrobociu na poziomie gmin są szacowane w oparciu o stopę bezrobocia rejestrowanego dla powiatu oraz porównanie stosunku liczby bezrobotnych do ogółu ludności w wieku produkcyjnym w powiecie i gminie.



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

### 2.3. Uczestnictwo w kulturze

Ze względu na braki danych w GUS (brak informacji za rok 2010) analiza działalności ośrodków kultury dotyczy lat 2011-2014. Należy podkreślić, że dane zaprezentowane w poniższej tabeli mogą nie uwzględniać wszystkich imprez organizowanych na terenie gminy. Według danych GUS ilość imprez, które odbyły się w 2014 roku w Kuźni Raciborskiej wynosiła 42. Na przestrzeni analizowanego okresu wzrosła o 12. Niemniej w liczbie uczestników imprez widoczny był znaczny spadek – z 7960 w 2011 roku do 5528 w 2014 roku (o 2432 uczestników). Spadek odnotowano również w liczbie zespołów artystycznych i ich członków (odpowiednio o 9 i 30). Wzrosła natomiast ilość kół (klubów) (o 2), przy czym ilość ich członków uległa zmniejszeniu (o 90).

Tabela 13. Działalność MOKSiR w latach 2011-2014

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	Zmiana
<b>Imprezy</b>	30	29	26	42	12
<b>Uczestnicy imprez</b>	7960	3160	6160	5528	-2432
<b>Przeciętna liczba uczestników imprez na 1 mieszkańca</b>	1	0	1	0	-1
<b>Zespoły artystyczne</b>	19	6	11	10	-9
<b>Członkowie zespołów artystycznych</b>	166	71	137	136	-30
<b>Koła (kluby)</b>	11	13	16	13	2
<b>Członkowie kół (klubów)</b>	260	126	196	170	-90

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Istotną rolę w kontekście wykorzystania potencjału kulturowego gminy odgrywa aktywizacja mieszkańców. W ramach organizacji społecznych na obszarze gminy funkcjonują m. in. różnego rodzaju koła zainteresowań. Według danych GUS za rok 2014 w gminie Kuźnia Raciborska funkcjonowało 13 kół (klubów), w tym 8 plastycznych, do których uczęszczało najwięcej osób – 86.



W ramach społecznego rozwoju lokalnego działają również zespoły artystyczne. W 2014 roku na terenie Kuźni Raciborskiej istniało łącznie 10 zespołów – 4 taneczne, 3 muzyczne-instrumentalne, 2 wokalne i chóry oraz 1 teatralny. W działalność zespołów zaangażowanych było łącznie 136 osób. Największą ilością członków mogły pochwalić się zespoły taneczne – 50 osób oraz wokalne i chóry – 49 osób.

Tabela 14. Zespoły artystyczne i ich członkowie w 2014 roku

Wyszczególnienie	Zespoły artystyczne	Członkowie zespołów artystycznych
<b>Ogółem</b>	<b>10</b>	<b>136</b>
<b>Teatralne</b>	1	20
<b>Muzyczne - instrumentalne</b>	3	17
<b>Wokalne i chóry</b>	2	49
<b>Taneczne</b>	4	50

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

### 3. Sfera gospodarcza

Według danych GUS na koniec 2015 roku na terenie gminy Kuźnia Raciborska funkcjonowało 737 podmiotów gospodarczych. Począwszy od 2012 roku, liczba przedsiębiorstw stopniowo zwiększała się. Porównując dane z roku 2010 i 2015, można dostrzec wzrost o 43 podmioty.

Do największych przedsiębiorstw przemysłowych funkcjonujących na terenie Gminy Kuźnia Raciborska należą:

- Fabryka Obrabiarek RAFAMET S.A.,
- Zespół Odlewni RAFAMET sp. z o.o.,
- Zakład Przetwórstwa Mięsnego MAXPOL sp. z o.o.,
- Przedsiębiorstwo Prefabrykacji Górniczej „PREFROW” Sp. z o.o. – Zakład Produkcyjny Rudy,
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Rudy Raciborskie,
- Kopalnia Piasku „KOTLARNIA” S.A. – punkt sprzedaży Siedliska,
- Górażdże Kruszywa Sp. z o.o. – Kopalnia Surowców Mineralnych Ruda,
- DREW-POL Sp. z o.o.

Na przestrzeni analizowanego okresu zdecydowaną większość podmiotów gospodarczych w gminie Kuźnia Raciborska stanowiły podmioty sektora prywatnego. Ich liczba w latach 2010-2015 wzrosła z 631 do 680 (tj. o 49). W przypadku sektora publicznego zaobserwowano natomiast spadek o 7. Biorąc pod uwagę rodzaj działalności, w analizowanym okresie nie odnotowano spadku liczby podmiotów gospodarczych w żadnej z grup. Największe zmiany zaszły w kategorii „pozostała działalność”- liczba przedsiębiorstw z tej grupy wzrosła z 490 w 2010 roku do 520 w 2015 roku (o 30). Liczba podmiotów działających w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie wzrosła natomiast o 13, a ilość firm z branży przemysłowej i budowlanej nie uległa zmianie.



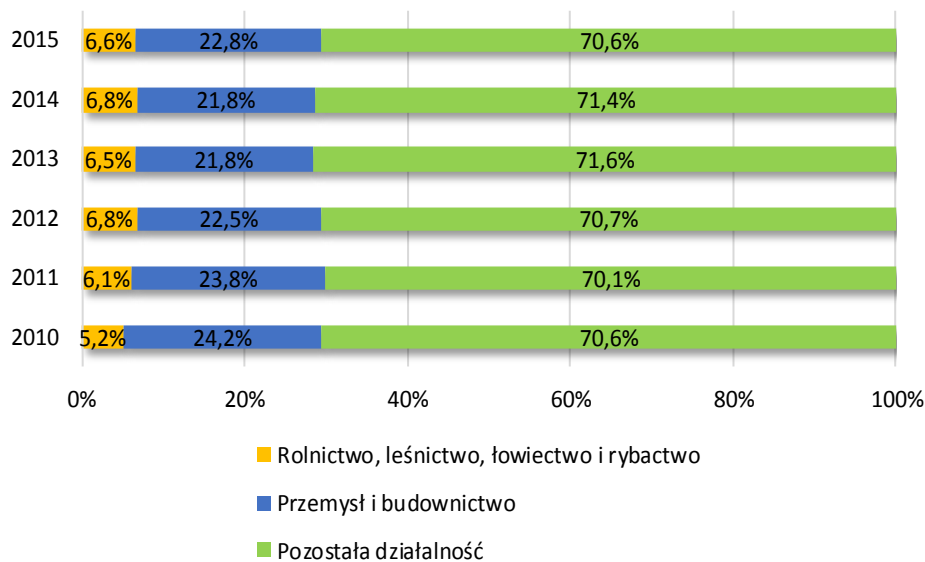
Tabela 15. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wg sektora własności oraz rodzaju działalności w gminie w latach 2010-2015

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Zmiana
<b>Ogółem</b>	<b>694</b>	<b>689</b>	<b>716</b>	<b>733</b>	<b>737</b>	<b>737</b>	<b>43</b>
<b>Sektor publiczny</b>	63	63	56	56	56	56	-7
%	9,1%	9,1%	7,8%	7,6%	7,6%	7,6%	-1,5%
<b>Sektor prywatny</b>	631	626	660	677	681	680	49
%	90,9%	90,9%	92,2%	92,4%	92,4%	92,3%	1,4%
<b>Rodzaj działalności</b>							
<b>Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo</b>	36	42	49	48	50	49	13
<b>Przemysł i budownictwo</b>	168	164	161	160	161	168	0
<b>Pozostała działalność</b>	490	483	506	525	526	520	30

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Analiza danych pozwala stwierdzić, że w latach 2010-2015 wzrósł odsetek podmiotów gospodarczych związanych z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem. Pod koniec analizowanego okresu stanowiły one 6,6%, podczas gdy w 2010 roku odsetek ten wynosił 5,2%. Z kolei na przestrzeni omawianych lat zmniejszył się udział podmiotów zajmujących się przemysłem i budownictwem z 24,2% w 2010 roku do 22,8% w 2015 roku. Pozostała działalność w latach 2010-2015 utrzymywała się na podobnym poziomie, a procentowy udział był taki sam na początku i na końcu analizowanego okresu.

Rysunek 23. Struktura podmiotów gospodarki narodowej wg grup rodzaju działalności PKD 2007 w latach 2010-2015



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Jak wynika z powyższej analizy, sektor prywatny w 2015 roku gminie Kuźnia Raciborska liczył 680 podmiotów gospodarczych. Zdecydowaną większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, co więcej - ich udział w ogóle podmiotów gospodarczych sektora prywatnego wzrósł z 513 w 2010 roku do 548 w 2015 roku.





Oprócz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, w 2015 roku w sektorze prywatnym funkcjonowało również 36 spółek handlowych, 11 spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego, 1 spółdzielnia oraz 30 stowarzyszeń i organizacji społecznych. Wzrost liczby podmiotów w latach 2010-2015 nastąpił wśród spółek handlowych oraz stowarzyszeń i organizacji społecznych – odpowiednio o 6 i 2 podmioty. W przypadku spółdzielni sytuacja nie uległa zmianie, natomiast w grupie spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego widoczny był nieznaczny spadek (o 1 podmiot).

Tabela 16. Charakterystyka sektora prywatnego w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2015

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Zmiana
<b>Ogółem</b>	<b>631</b>	<b>626</b>	<b>660</b>	<b>677</b>	<b>681</b>	<b>680</b>	<b>49</b>
<b>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą</b>	513	510	538	554	548	548	35
<b>Spółki handlowe</b>	30	29	30	32	36	36	6
<b>Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego</b>	12	12	12	12	11	11	-1
<b>Spółdzielnie</b>	1	1	1	1	1	1	0
<b>Stowarzyszenia i organizacje społeczne</b>	28	29	30	29	29	30	2

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Wśród podmiotów gospodarki narodowej prowadzących działalność w gminie Kuźnia Raciborska w 2015 roku najwięcej było przedsiębiorstw najmniejszych, zatrudniających 0-9 pracowników. Na przestrzeni lat 2010-2015 ich liczba zwiększyła się i pod koniec analizowanego okresu stanowiły one 94,0% ogółu podmiotów gospodarczych. Grupa przedsiębiorstw o liczbie pracowników od 10 do 49 w tym samym okresie wynosiła 4,7%. Znikome odsetki stanowiły firmy zatrudniające od 50 do 249 pracowników oraz 250 i więcej pracowników – odpowiednio 0,9% i 0,3% ogółu.

Tabela 17. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wg klas wielkości w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2015

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Zmiana
<b>0 - 9</b>	92,2%	92,6%	93,7%	94,0%	93,9%	94,0%	1,8%
<b>10 - 49</b>	7,1%	6,7%	5,2%	4,8%	4,9%	4,7%	-2,3%
<b>50 - 249</b>	0,4%	0,4%	0,8%	1,0%	0,9%	0,9%	0,5%
<b>250 - 999</b>	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,0%

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Przedsiębiorstwa z terenu Kuźni Raciborskiej w 2015 roku najczęściej zajmowały się handlem hurtowym i detalicznym; naprawą pojazdów samochodowych (sekcja G). Ich liczba wynosiła 176 jednostek, co stanowiło 25,4% ogółu podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie. Do licznie reprezentowanych sekcji PKD należały także: budownictwo (sekcja F) – 14,3%, przetwórstwo przemysłowe (sekcja C) – 9,7%, pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby (sekcja S i T) - 7,6% oraz transport i gospodarka magazynowa (sekcja H) – 6,8%.

Porównując dane dotyczące liczby podmiotów gospodarczych w 2010 i 2015 roku za sekcje rozwojowe w Kuźni Raciborskiej można uznać następujące: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (sekcja A), przetwórstwo przemysłowe (sekcja C), handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów



samochodowych, włączając motocykle (sekcja G), informacja i komunikacja (sekcja J), działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (sekcja L), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (sekcja M), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (sekcja Q) oraz pozostała działalność usługowa; gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby (sekcja S i T).

Spadki liczby podmiotów gospodarczych w okresie 2010-2015 odnotowano natomiast w sekcjach: górnictwo i wydobywanie (sekcja B), budownictwo (sekcja F), transport i gospodarka magazynowa (sekcja H), działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (sekcja I), działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (sekcja N) oraz edukacja (sekcja P).

Tabela 18. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wg sekcji PKD 2007 w latach 2010-2015

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Zmiana
Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	36	42	49	48	50	49	13
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	1	0	0	0	0	0	-1
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	67	67	66	67	69	72	5
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	1	0	0	0	0	0
Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	1	1	1	1	1	0
Sekcja F – Budownictwo	99	95	94	92	91	95	-4
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	176	174	183	189	182	179	3
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa	47	43	44	46	43	42	-5
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	24	21	24	24	22	21	-3
Sekcja J – Informacja i komunikacja	10	10	10	12	11	14	4
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	14	15	19	19	14	14	0
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	45	44	44	45	47	47	2
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	32	36	38	40	48	53	21
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	14	12	12	18	13	13	-1
Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	10	10	10	10	10	10	0
Sekcja P – Edukacja	23	25	21	21	22	20	-3



Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Zmiana
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	26	27	29	31	34	34	8
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	16	16	16	16	16	16	0
Sekcja S i T– Pozostała działalność usługowa; gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	53	50	56	54	64	57	4

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Tabela 19. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wg sekcji PKD 2007 w latach 2010-2015 (w %)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Zmiana
Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	5,2%	6,1%	6,8%	6,5%	6,8%	6,6%	1,5%
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,1%
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	9,7%	9,7%	9,2%	9,1%	9,4%	9,8%	0,1%
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%
Sekcja F – Budownictwo	14,3%	13,8%	13,1%	12,6%	12,3%	12,9%	-1,4%
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	25,4%	25,3%	25,6%	25,8%	24,7%	24,3%	-1,1%
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa	6,8%	6,2%	6,1%	6,3%	5,8%	5,7%	-1,1%
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	3,5%	3,0%	3,4%	3,3%	3,0%	2,8%	-0,6%
Sekcja J – Informacja i komunikacja	1,4%	1,5%	1,4%	1,6%	1,5%	1,9%	0,5%
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2,0%	2,2%	2,7%	2,6%	1,9%	1,9%	-0,1%
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	6,5%	6,4%	6,1%	6,1%	6,4%	6,4%	-0,1%
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	4,6%	5,2%	5,3%	5,5%	6,5%	7,2%	2,6%
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	2,0%	1,7%	1,7%	2,5%	1,8%	1,8%	-0,3%
Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	1,4%	1,5%	1,4%	1,4%	1,4%	1,4%	-0,1%
Sekcja P – Edukacja	3,3%	3,6%	2,9%	2,9%	3,0%	2,7%	-0,6%
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3,7%	3,9%	4,1%	4,2%	4,6%	4,6%	0,9%



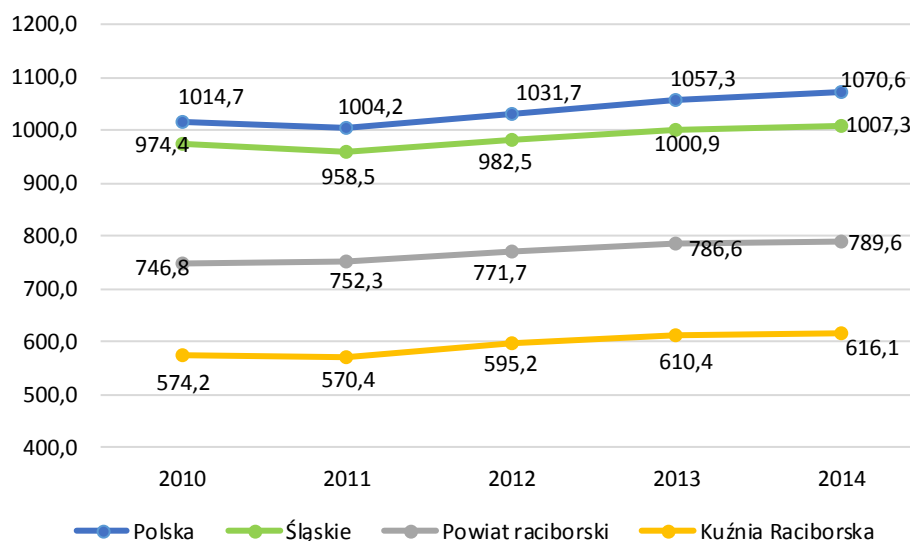
Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Zmiana
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2,3%	2,3%	2,2%	2,2%	2,2%	2,2%	-0,1%
Sekcja S i T– Pozostała działalność usługowa; gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	7,6%	7,3%	7,8%	7,4%	8,7%	7,7%	0,1%

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Spośród analizowanych jednostek administracyjnych gmina Kuźnia Raciborska na przestrzeni lat 2010-2014 charakteryzowała się najniższymi wartościami wskaźnika podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności. W 2014 roku wynosił on 616,1. W powiecie raciborskim wskaźnik ten przyjął wartość 789,6 podmiotów, w województwie śląskim 1007,3 podmiotów, a w kraju 1070,6 podmiotów.

Wartość wskaźnika podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Kuźni Raciborskiej w latach 2010-2014 podlegała podobnym zmianom, jakie miały miejsce w pozostałych jednostkach. We wszystkich przypadkach dostrzegalny był wzrost wartości wskaźnika, jednakże jedynie w powiecie raciborskim miał on charakter stały. W pozostałych jednostkach w 2011 odnotowano spadki, po czym wskaźnik stopniowo wzrastał, by w 2014 roku osiągnąć wartość maksymalną.

Rysunek 24. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w latach 2010-2014



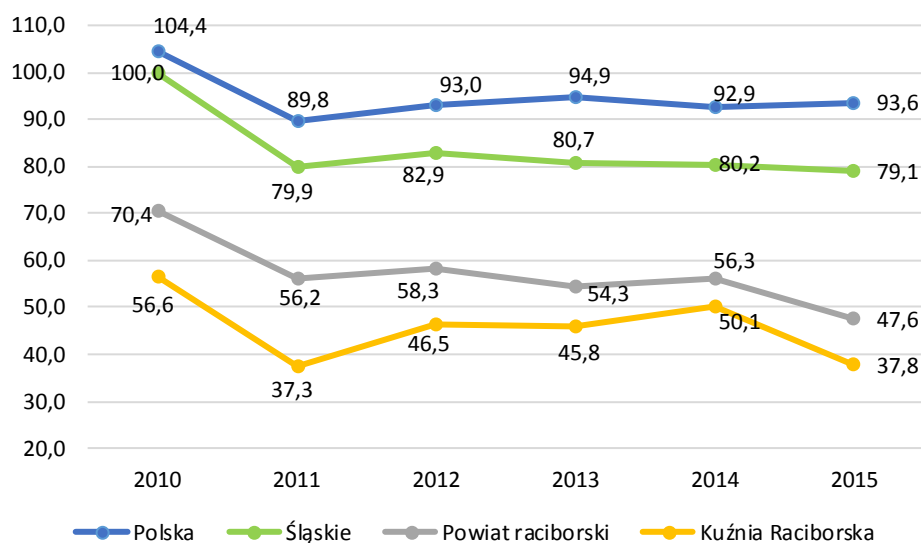
Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

We wszystkich jednostkach administracyjnych najwyższe wartości kolejnego wskaźnika - liczby jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności, odnotowano w 2010 roku. W kraju było to 104,4 nowych podmiotów, w województwie śląskim – 100,0 podmiotów, w powiecie raciborskim – 70,4 podmiotów, a w Kuźni Raciborskiej – 56,6 podmiotów. W następnych latach następował spadek wartości tego wskaźnika, osiągając minimum albo w 2011 roku (w przypadku Polski – 89,8 podmiotów i Kuźni Raciborskiej – 37,3 podmiotów) albo w 2014 roku (w przypadku województwa śląskiego – 79,1 podmiotów i powiatu raciborskiego – 47,6 podmiotów). W 2014 roku



liczba jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Kuźni Raciborskiej wynosiła 37,8 podmiotów i był to najniższy wskaźnik spośród wszystkich analizowanych jednostek.

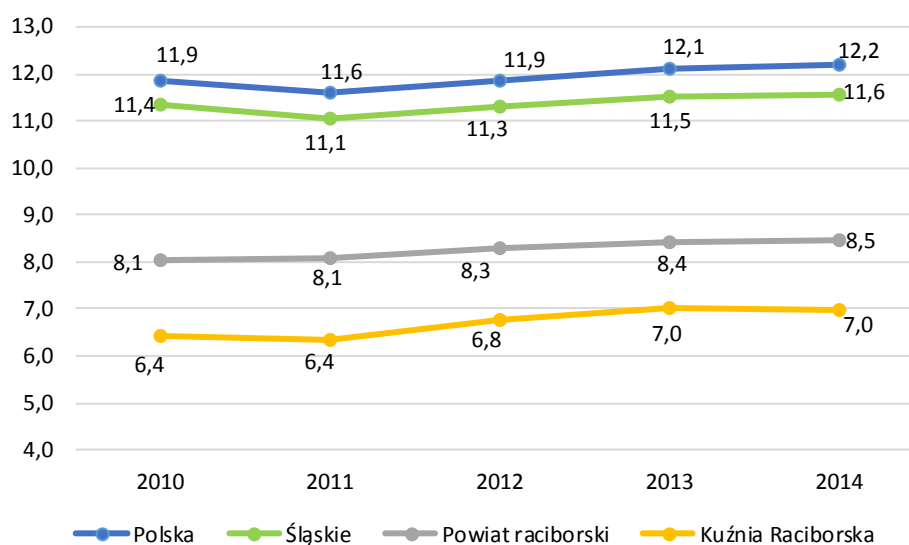
Rysunek 25. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w latach 2010-2015



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Gmina Kuźnia Raciborska charakteryzuje się stopniowym wzrostem wskaźnika osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym na przestrzeni lat 2010-2014. We wszystkich pozostałych jednostkach również odnotowano niewielki wzrost tego wskaźnika, przy czym, w kraju i w województwie śląskim jego wartości ulegały wahaniom. Najwyższą spośród analizowanych jednostek liczbą osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2014 roku charakteryzował się kraj - było to 12,2 osób. W tym samym okresie wartość tego wskaźnika w województwie śląskim wynosiła 11,6, w powiecie – 8,5, a w gminie – 7,0.

Rysunek 26. Osoby prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2010-2014



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>



## 4. Infrastruktura techniczna

### 4.1. Mieszkalnictwo

Usługi związane z gospodarowaniem zasobami mieszkaniowymi w gminie Kuźnia Raciborska realizuje Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej. Według danych statystycznych GUS w gminie Kuźnia Raciborska na koniec 2014 roku zarejestrowane były 3 622 mieszkania o łącznej powierzchni użytkowej 326 318 m<sup>2</sup>. Liczba budynków mieszkalnych w gminie wynosiła w omawianym okresie 2 310. Należy podkreślić, że w latach 2010-2014 zwiększyła się zarówno liczba budynków mieszkalnych, jak i liczba mieszkań oraz ich powierzchnia użytkowa.

Najwięcej mieszkań oddawanych do użytkowania odnotowano w 2011 roku (18), zaś najmniej w 2014 roku (11). Warto jest odnotowania, że w analizowanym okresie 100,0% mieszkań oddanych do użytkowania stanowiły mieszkania indywidualne - nie oddano zatem do użytkowania ani jednego mieszkania komunalnego.

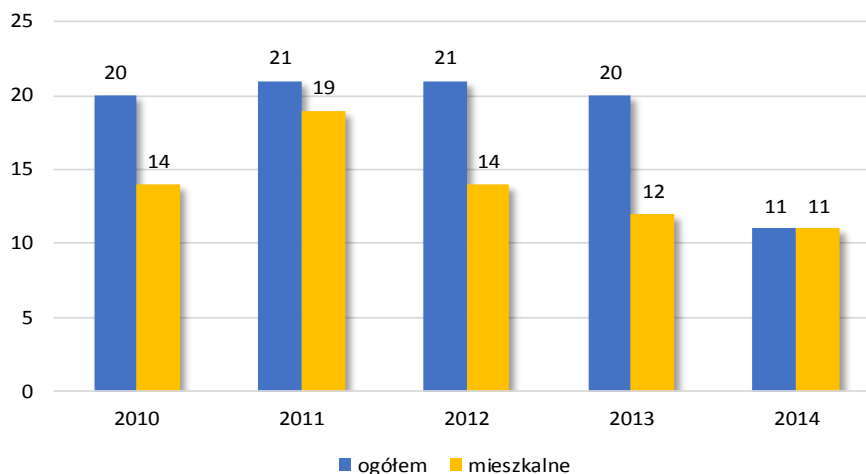
Tabela 20. Budynki mieszkalne i mieszkania w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
<b>Budynki mieszkalne</b>	2236	2288	2294	2303	2310	74
<b>Mieszkania</b>	3577	3592	3602	3612	3622	45
<b>Powierzchnia użytkowa mieszkań</b>	317717	320807	322398	324761	326318	8601
<b>Mieszkania oddane do użytkowania</b>	14	18	14	12	11	-3

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Na przestrzeni lat 2010-2014 w gminie Kuźnia Raciborska zaobserwowano spadek liczby nowych budynków. W 2010 roku było ich 20, natomiast pod koniec analizowanego okresu 11 nowych budynków. Jednocześnie zmniejszyła się również liczba budynków mieszkalnych (spadek o 3). Warto podkreślić, że w 2014 roku budynki mieszkalne stanowiły 100,0% wszystkich nowych budynków.

Rysunek 27. Budynki nowe w latach 2010-2014

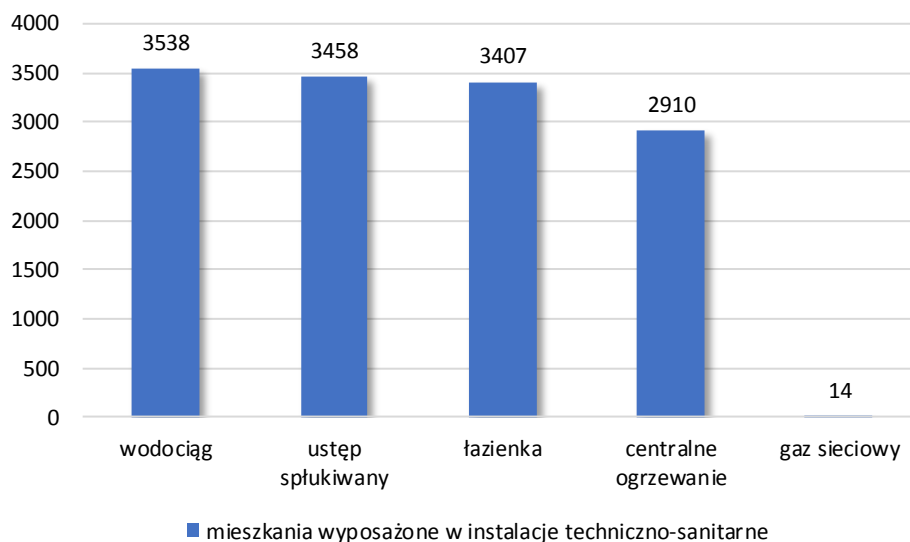


Źródło: <http://www.stat.gov.pl>



Według danych statystycznych mieszkania w Kuźni Raciborskiej są dobrze wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne. Prawie wszystkie posiadają dostęp do wodociągu (97,7%), ustępu spłukiwanego (95,5%) oraz łazienki (94,1%). 80,3% mieszkań posiada centralne ogrzewanie. Najmniej mieszkań w gminie posiada natomiast dostęp do gazu sieciowego - w tym przypadku odsetek wynosi jedynie 0,4%.

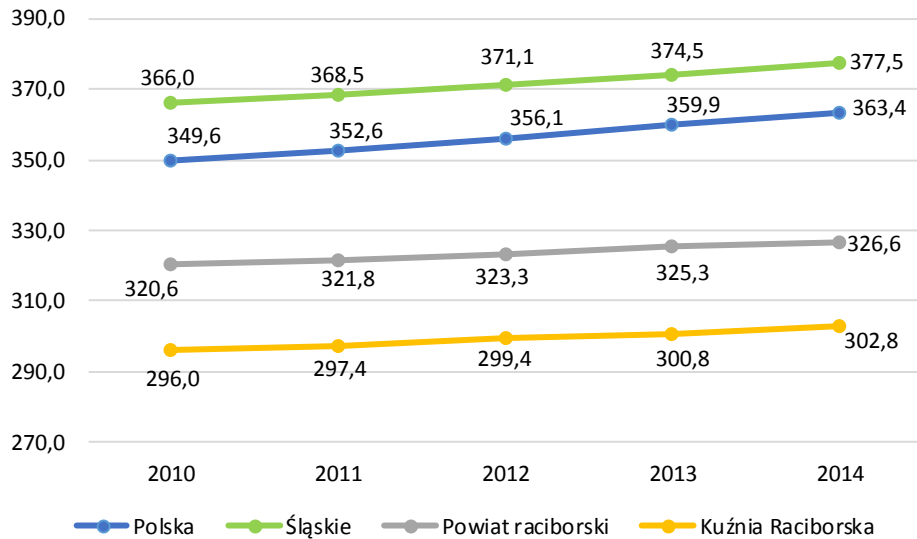
**Rysunek 28. Odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne w 2014 roku**



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Analiza wskaźnika określającego liczbę mieszkań na 1000 ludności pozwala zauważyć, że w latach 2010-2014 w gminie Kuźnia Raciborska sytuacja mieszkaniowa była gorsza niż w kraju, województwie śląskim i powiecie raciborskim. W 2014 roku na 1000 mieszkańców gminy przypadało 302,8 mieszkań, podczas gdy w skali kraju było to 363,4 mieszkań, w województwie śląskim – 377,5 mieszkań, zaś w powiecie raciborskim – 326,6 mieszkań. Jednocześnie warto podkreślić, że we wszystkich analizowanych jednostkach administracyjnych w latach 2010-2014 dostrzegalny był stopniowy wzrost omawianego wskaźnika.

**Rysunek 29. Mieszkania na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014**

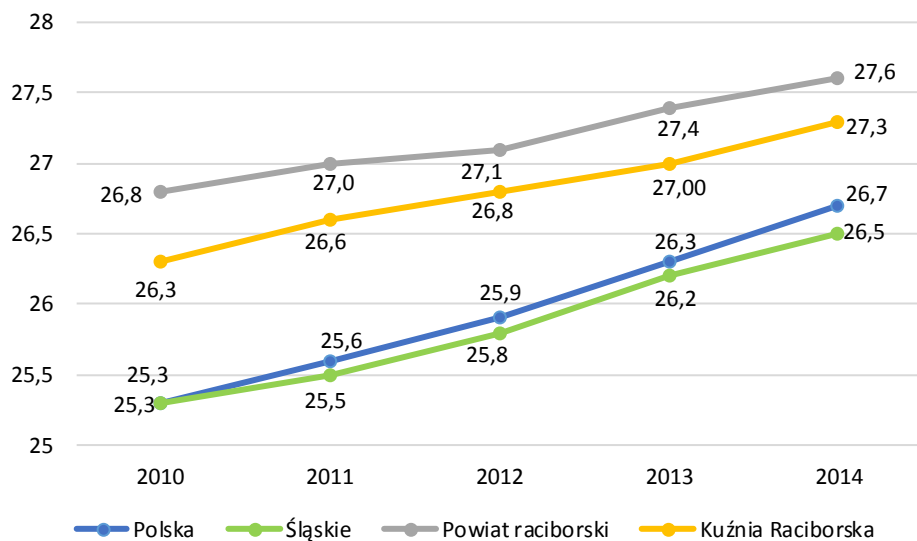


Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Mimo wskazanej powyżej, najmniejszej liczby mieszkań przypadających na 1000 ludności w Kuźni Raciborskiej, mieszkania w gminie były jednocześnie największe. W 2014 roku przeciętne mieszkanie miało powierzchnię użytkową wynoszącą 90,1 m<sup>2</sup> i było o 1,3 m<sup>2</sup> większe niż w 2010 roku. Znacznie mniejszymi mieszkaniami dysponowali mieszkańcy powiatu raciborskiego (84,4 m<sup>2</sup>), kraju (73,4 m<sup>2</sup>) oraz województwa śląskiego (70,2 m<sup>2</sup>).

Również w przypadku przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę, Kuźnia Raciborska wypada dobrze na tle pozostałych jednostek administracyjnych. Na 1 osobę w gminie w 2014 roku przypadało 27,3 m<sup>2</sup> (o 1,0 m<sup>2</sup> więcej niż w 2010 roku). Wyższy wskaźnik odnotowano jedynie w powiecie raciborskim, gdzie przyjął on wartość 27,6 m<sup>2</sup>. W przypadku kraju przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wynosiła 26,7 m<sup>2</sup>, a w województwie śląskim – 26,5 m<sup>2</sup>. Należy zaznaczyć, że w latach 2010-2014 we wszystkich analizowanych jednostkach zaobserwowano stopniowy wzrost omawianego wskaźnika.

Rysunek 30. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (w m<sup>2</sup>) w latach 2010-2014







Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

## 4.2. Sieć komunikacyjna

Korzystne położenie geograficzne powiatu raciborskiego stwarza możliwości rozwoju potencjału gospodarczego, w tym turystyki, oraz korzystania z udogodnień w sąsiednich ośrodkach. Czynnikiem kształtującym korzystne położenie komunikacyjne powiatu są przede wszystkim:

- dobrze rozwinięty podstawowy układ komunikacyjny umożliwiający połączenie powiatu z kluczowymi ośrodkami regionu (dostępność autostrady A4 i A1, linie kolejowe, planowane nowe inwestycje drogowe),
- położenie przygraniczne,
- bliskość głównych aglomeracji regionu (rybnickiej i górnośląskiej) oraz aglomeracji ostrawskiej,
- sąsiedztwo gmin o korzystnych warunkach środowiskowych.

Układ komunikacyjny gminy Kuźnia Raciborska funkcjonuje głównie w oparciu o komunikację drogową. Na terenie gminy nie występują drogi krajowe - podstawową sieć dróg przebiegających przez teren gminy tworzą następujące drogi wojewódzkie:

- nr 425 – Rudy-Bierawa: Rudy-Solarnia o długości 13,7 km,
- nr 919 – Racibórz: Rudy-Sośnicowice o długości 9,4 km,
- nr 920 - Rudy-Rybnik o długości 2,7 km,
- nr 921 – Rudy-Zabrze: Rudy-Stanica o długości 1,1 km,
- nr 922 - Nędza-Kuźnia Raciborska o długości 1,9 km.

Wszystkie drogi wojewódzkie na terenie gminy przebiegają przez teren Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich.





Uzupełnienie sieci komunikacyjnej stanowią drogi powiatowe oraz drogi gminne. Sieć dróg powiatowych tworzą:

- nr 3509 S Kuźnia Raciborska-Ciechowice,
- nr 3533 S Turze-Budziska,
- nr 3534 S Turze-Kuźnia Raciborska.

Drogi gminne występują na terenie gminy w największej ilości. Należą do nich:

- nr 603 001 S Jankowice,
- nr 603 101 S Rudy,
- nr 603 102 S Rudy,
- nr 603 103 S Rudy,
- nr 603 104 S Rudy,
- nr 603 105 S Rudy,
- nr 603 201 S Ruda Kozielska,
- nr 603 301 S Kuźnia Raciborska,
- nr 603 302 S Kuźnia Raciborska,
- nr 603 303 S Kuźnia Raciborska,
- nr 603 304 S Kuźnia Raciborska,
- nr 603 305 S Kuźnia Raciborska,
- nr 603 306 S Kuźnia Raciborska,
- nr 603 307 S Kuźnia Raciborska,
- nr 603 308 S Kuźnia Raciborska,
- nr 603 309 S Kuźnia Raciborska,
- nr 603 310 S Kuźnia Raciborska,
- nr 603 311 S Kuźnia Raciborska,
- nr 603 401 S Budziska,
- nr 603 402 S Budziska,
- nr 603 501 S Budziska
- nr 603 502 S Budziska,
- nr 603 503 S Budziska,
- nr 603 601 S Budziska.

Łączna długość dróg publicznych przebiegających przez obszar gminy Kuźnia Raciborska wynosi 83 km. Podział dróg ze względu na ich rodzaj przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21. Zestawienie dróg na terenie gminy

Wyszczególnienie	Długość (km)	%
<b>Ogółem</b>	<b>83,0</b>	<b>100,0%</b>
<b>Wojewódzkie</b>	18,8	22,7%
<b>Powiatowe</b>	14,2	17,1%
<b>Gminne</b>	50,0	60,2%

Źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej Gminy Kuźnia Raciborska



Na terenie gminy znajduje się wiele przystanków komunikacji samochodowej. Usługi z zakresu komunikacji publicznej na regularnych liniach komunikacyjnych o zasięgu lokalnym na terenie gminy świadczą:

1. Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Raciborzu Spółka z o.o. (PKS Racibórz),
2. Feniks V Sp. z o.o. Gliwice
3. PPUH „KŁOSOK” Andrzej Kłosok, Żory
4. TRANSPORT-USŁUGI Jerzy Jaroszek, Knurów
5. Arriva Bus Transport Polska Sp. Z o.o. Toruń

Od grudnia 2012 roku kolejowe przewozy regionalne i lokalne realizuje spółka Koleje Śląskie. Reorganizacja przewozów kolejowych przyniosła ograniczenie liczby połączeń obejmujących stacje kolejowe zlokalizowane na terenie powiatu raciborskiego, co pociągnęło za sobą znaczny spadek zainteresowania podróżami koleją. Pociągi odjeżdżające z Kuźni Raciborskiej umożliwiają mieszkańcom podróże lokalne (do okolicznych miejscowości) oraz podróże do pobliskich województw (opolskie, dolnośląskie).

### 4.3. Sieć wodociągowa

Funkcjonujące na terenie gminy Gminne Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji (GPWiK) realizuje zadania w zakresie oczyszczania ścieków komunalnych, zaopatrzenia w wodę pitną mieszkańców gminy oraz rozbudowy, modernizacji i nadzoru nad całością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Spółka prowadzi także działalność z zakresu wykonawstwa instalacji i pomiarów elektrycznych. Od 2013 roku przedsiębiorstwo zajmuje się również usługami związanymi z gospodarką odpadami stałymi. Ponadto przedsiębiorstwo oferuje mieszkańcom Kuźni Raciborskiej i dwóch ościennych gmin, Bierawa i Nędza, usługi w zakresie opróżniania bezodpływowych zbiorników na nieczystości płynne.

W ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez GPWiK Sp. z o. o. w Kuźni Raciborskiej dnia 27.10.2015 roku zostały przeprowadzone badania jakości wody wodociągowej. Badanie dotyczyło wodociągu Kuźnia Raciborska zasilającego miejscowości: Kuźnia Raciborska, Siedliska, Turze, Ruda i Budziska oraz wodociągu Ruda Kozielska obejmującego miejscowości: Ruda Kozielska, Jankowice, Rudy. Do badań wytypowano Zespół Szkolno-Przedszkolny w Budziskach oraz Stację Uzdatniania Wody (SUW) w Rudzie Kozielskiej.

Badania zostały przeprowadzone przez laboratorium SEPO Przedsiębiorstwo Badań i Ekspertyz Środowiska Sp. z o. o. w Knurowie, zaś ocenę badań na podstawie dostarczonego sprawozdania wykonał PPIS w Raciborzu. Wyniki pomiaru wykazały, że jakość wody była zgodna z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. 2007, nr 61, poz. 417 z późn. zm.). Dane dotyczące jakości wody zostały przedstawione w tabeli.



Tabela 22. Jakość wody do spożycia w gminie Kuźnia Raciborska w dniu 27.10.2015

Wyszczególnienie	Najwyższe dopuszczalne stężenie	Budziska, Zespół Szkolno-Przedszkolny	Ruda Kozielska SUW
Chlor wolny (mg/l)	30,0%	<0,1	<0,1
<b>Mikrobiologia</b>			
Escherichia coli (jtk/100 ml)	0,0%	0	0
Bakterie grupy coli (jtk/100 ml)	0,0%	0	0
Clostridium perfringens (jtk/100 ml)	0,0%	0	0
<b>Fizykochemia</b>			
Mętność (NTU)	0-1	0,38	0,52
Barwa (mg/l Pt)	akceptowalna i bez nieprawidłowych zmian	<5	<5
Smak	akceptowalny i bez nieprawidłowych zmian	<1	<1
Zapach	akceptowalny i bez nieprawidłowych zmian	<1	<1
Stężenie jonów wodoru (pH)	6,5-9,5	6,55	6,68
Przewodność (µS/cm)	0-2500	229,6	179,6
Amonowy jon (mg/l)	0-0,50	<0,05	<0,05

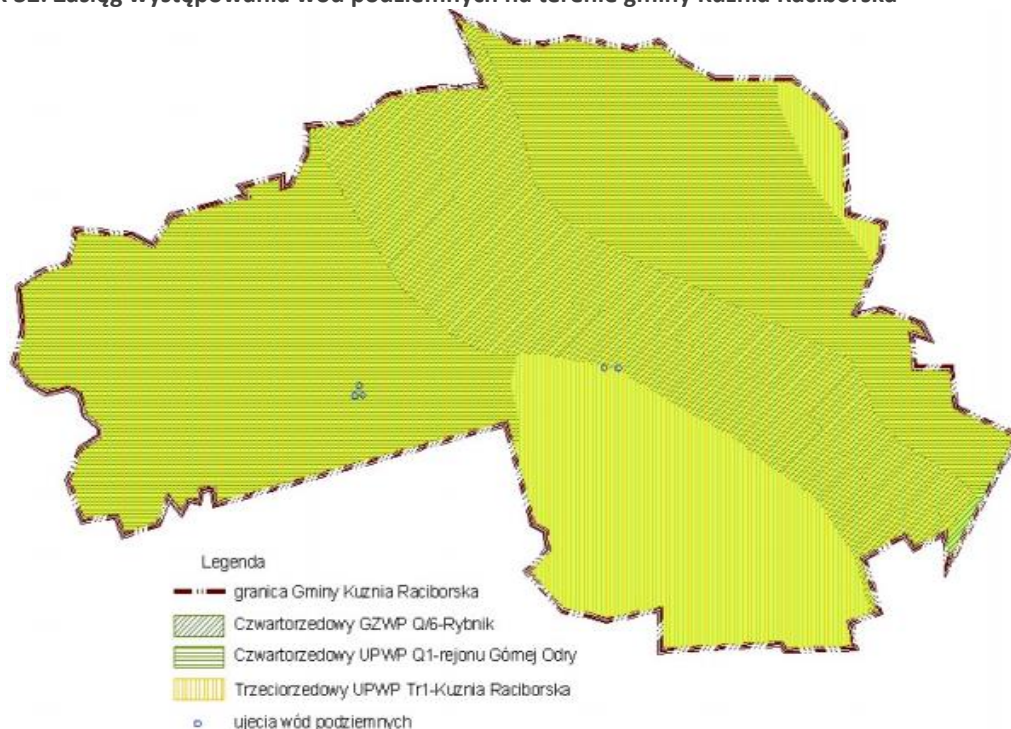
Źródło: dane WSSE w Katowicach

Wodociąg Kuźnia Raciborska jest zaopatrywany w wodę z ujęć podziemnych „Las” oraz „Osiedle” w Kuźni Raciborskiej. Woda pobrana z ujęć kierowana jest do Stacji Uzdatniania Wody w Kuźni Raciborskiej przy ul. Kościuszki, gdzie poddawana jest procesom uzdatniania. Sieć wodociągowa dostarcza wodę ok. 8300 mieszkańcom, którzy wraz z mniejszymi przedsiębiorstwami zużywają średnio 614m<sup>3</sup> wody na dobę. Z kolei wodociąg Ruda Kozielska pobiera wodę z ujęć podziemnych zlokalizowanych w lesie pomiędzy Rudą Kozielską a Kuźnią Raciborską. Woda z ujęć jest zdatna do spożycia bez konieczności uzdatniania czy dezynfekcji, dlatego tłoczona jest bezpośrednio do sieci poprzez stację pomp w Rudzie Kozielskiej. Wodociąg rozprowadza wodę przez sieć, która zaopatruje ok. 3850 mieszkańców. Wraz z nielicznymi przedsiębiorstwami zużywają oni średnio 336 m<sup>3</sup> wody na dobę<sup>5</sup>. Poniższa mapa przedstawia zasięg występowania wód podziemnych na terenie gminy.

<sup>5</sup> Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na terenie gminy Kuźnia Raciborska w 2013 roku.



Rysunek 32. Zasięg występowania wód podziemnych na terenie gminy Kuźnia Raciborska



Źródło: Plan Odnowy Miejscowości Budziska do roku 2017

W 2014 roku długość czynnej sieci rozdzielczej w Kuźni Raciborskiej wynosiła 121,8 km i w porównaniu z 2010 rokiem nie uległa zmianie. Jednocześnie w 2014 roku istniało 2481 przyłączy wodociągowych prowadzących do budynków – o 16 więcej niż w 2010 roku. Gospodarstwom domowym w 2014 roku dostarczono 267,8 dam<sup>3</sup> wody, tj. o 4,3 dam<sup>3</sup> więcej niż na początku analizowanego okresu. Z sieci wodociągowej w 2014 roku korzystało 11954 mieszkańców gminy.

Tabela 23. Sieć wodociągowa w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2014

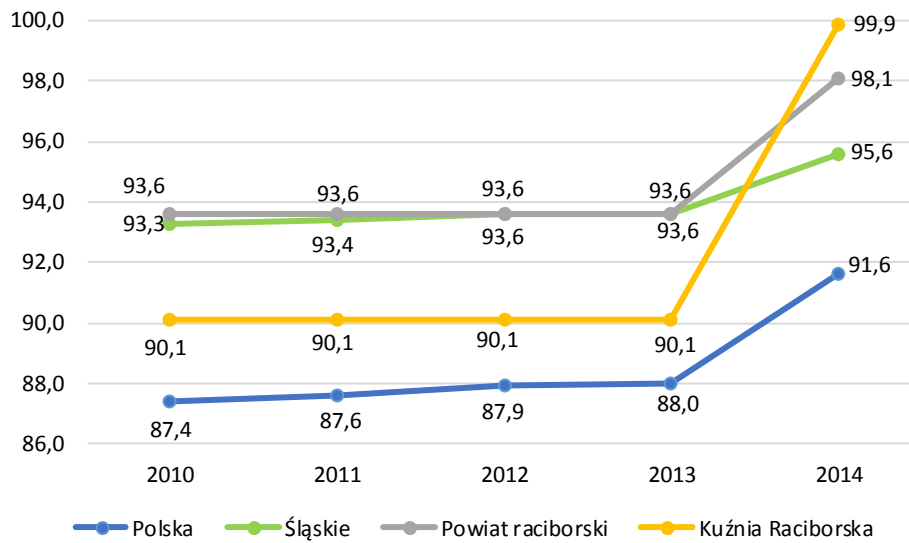
Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
Długość czynnej sieci rozdzielczej (w km)	121,8	121,8	121,8	121,8	121,8	0,0
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	2465	2465	2465	2481	2481	16
Woda dostarczona gospodarstwom domowym (dam <sup>3</sup> )	263,5	267,4	264,6	259,7	267,8	4,3
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	10893	10883	10834	10823	11954	1061

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Odsetek ludności korzystającej z instalacji wodociągowej w ogólnej ludności w Kuźni Raciborskiej w 2014 roku wynosił 99,9% i był wyższy niż w pozostałych jednostkach administracyjnych. W kraju z sieci wodociągowej korzystało 91,6% ludności, w województwie śląskim 95,6%, a w powiecie raciborskim 98,1% ogółu ludności. Warto zwrócić uwagę, że na przestrzeni analizowanego okresu największy wzrost tego odsetka odnotowano w Kuźni Raciborskiej, gdzie wyniósł on 9,8%.



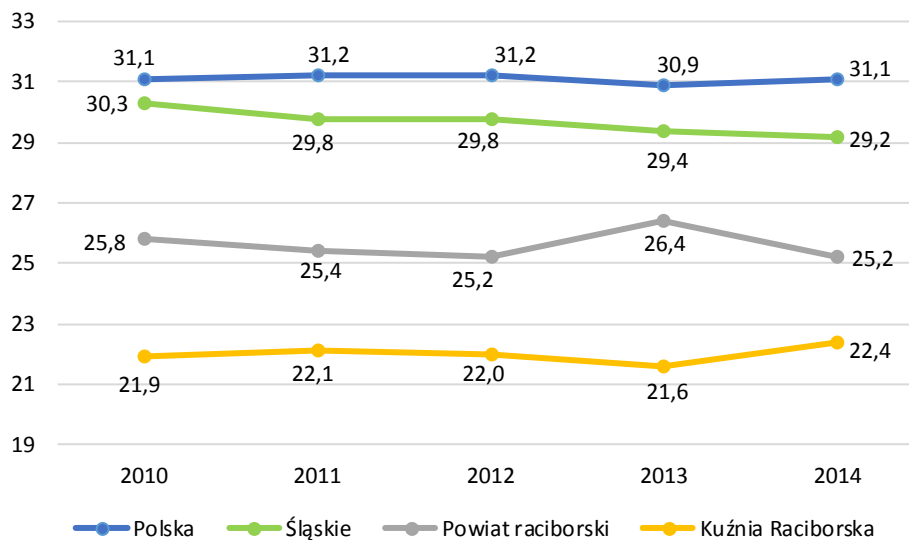
Rysunek 33. Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności w latach 2010-2014



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Przeciętny mieszkaniec gminy Kuźnia Raciborska w 2014 roku zużył 22,4 m<sup>3</sup> wody z wodociągów. W pozostałych jednostkach administracyjnych odnotowano wyższe wskaźniki. W kraju było to 31,1 m<sup>3</sup>, w województwie śląskim 29,2 m<sup>3</sup>, a w powiecie raciborskim 25,2 m<sup>3</sup>. W Kuźni Raciborskiej na przestrzeni lat 2010-2014 zużycie wody z wodociągu w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrosło (o 0,5 m<sup>3</sup>). W powiecie raciborskim i województwie śląskim wskaźnik ten uległ zmniejszeniu, natomiast w kraju pozostał on na takim samym poziomie.

Rysunek 34. Zużycie wody z wodociągów na 1 mieszkańca w latach 2010-2014 (w m<sup>3</sup>)



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>



#### 4.4. Sieć kanalizacyjna

W Kuźni Raciborskiej od 1995 roku funkcjonowała oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna. Biorąc pod uwagę jej zły stan techniczny, gmina podjęła decyzję o budowie nowej oczyszczalni, którą rozpoczęto na początku 2008 roku. Wartość zrealizowanego projektu wyniosła około 12 mln zł. Obecnie funkcjonująca oczyszczalnia redukuje ładunek zanieczyszczeń w ściekach w 98%, a jej przepustowość wynosi od 700 do 800 m<sup>3</sup> na dobę. Proces oczyszczania odbywa się w sposób naturalny, tj. metodą osadu czynnego, która zakłada oczyszczenie ścieków poprzez zastosowanie sztucznego przepływu przez ścieki powietrza dostarczanego z dmuchaw oraz na oddzieleniu osadu od oczyszczanych ścieków. Taki sposób oczyszczania powoduje, że jakość odprowadzanej wody jest dużo lepsza niż dopuszczalne normy. Ścieki sanitarne w procesie oczyszczania przechodzą przez następujące obiekty technologiczne:

- przepompownię, w której następuje odseparowanie dużych zanieczyszczeń mechanicznych,
- budynek sitopiaskownika, zawierający urządzenia do oddzielania ciał stałych do wielkości 5 mm, tzw. skratek, oraz oddzielacz piasku,
- zbiornik wielofunkcyjny, składający się z trzech części: zbiornika retencyjnego, w którym ścieki są gromadzone i uśredniane, dwóch bioreaktorów w których następuje biologiczne ich oczyszczanie oraz zbiornika na osad nadmierny,
- studnię rozprężno-pomiarową<sup>6</sup>.

Ponadto na terenie gminy zlokalizowane są dwie oczyszczalnie ścieków w miejscowości Rudy, przy ul. Zielonej (Brantolka) o przepustowości 140 m<sup>3</sup> na dobę oraz przy ul. Szkolnej o przepustowości 30 m<sup>3</sup> na dobę. W oczyszczalniach stosowane są reaktory SBR. Oczyszczalnie pracują w technologii oczyszczania ścieków metodą osadu czynnego.

W 2014 roku na terenie gminy Kuźnia Raciborska istniała czynna sieć kanalizacyjna o długości 9,3 km oraz 243 przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. W latach 2010-2014 w gminie systematycznie zwiększała się zarówno długość czynnej sieci kanalizacyjnej (o 5,6 km), jak i liczba przyłączy kanalizacyjnych prowadzących do budynków (o 135). Rozwojowi infrastruktury kanalizacyjnej towarzyszył wzrost liczby ludności korzystającej z kanalizacji (o 773 osoby). Zmniejszyła się natomiast ilość ścieków odprowadzonych do kanalizacji – z 105,0 dam<sup>3</sup> w 2010 roku do 100,0 dam<sup>3</sup> w 2014 roku.

Tabela 24. Sieć kanalizacyjna w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej (w km)	3,7	3,7	8,9	9,3	9,3	5,6
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	108	108	121	245	243	135
Ścieki odprowadzone (w dam <sup>3</sup> )	105,0	95,0	91,0	95,0	100,0	-5,0
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	3765	3742	3741	4570	4538	773

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

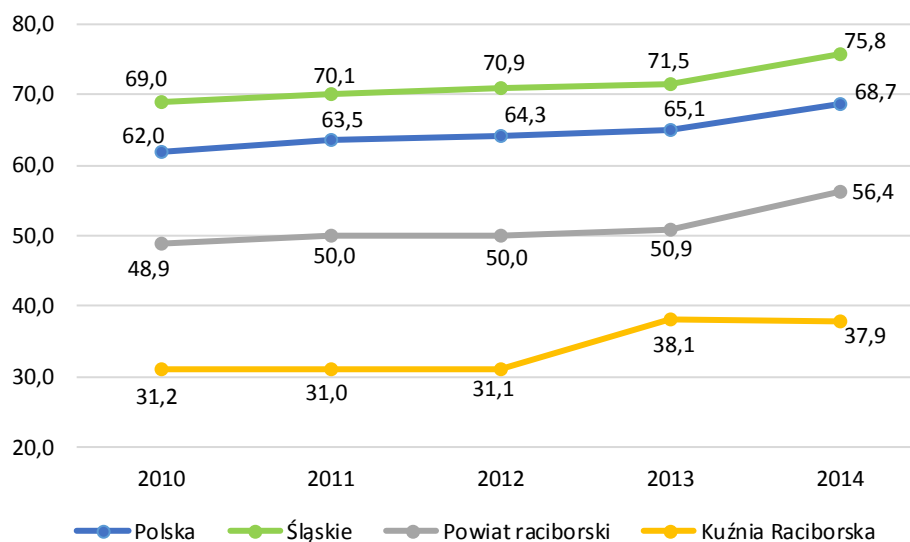
<sup>6</sup> Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla powiatu raciborskiego na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019





Ogółem z sieci kanalizacyjnej w Kuźni Raciborskiej w 2014 roku korzystało 4 538 mieszkańców gminy, co stanowiło 37,9% ogółu ludności. Był to najniższy odsetek korzystających z kanalizacji spośród wszystkich jednostek administracyjnych. Z sieci kanalizacyjnej w 2014 roku korzystało 56,4% ludności powiatu raciborskiego, 75,8% ludności w województwie śląskim i 68,7% ludności w kraju. We wszystkich jednostkach administracyjnych odsetek mieszkańców korzystających z instalacji kanalizacyjnej powoli, ale systematycznie, rośnie - w latach 2010-2014 w gminie odnotowano wzrost o 6,7%.

Rysunek 35. Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności w latach 2010-2014



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

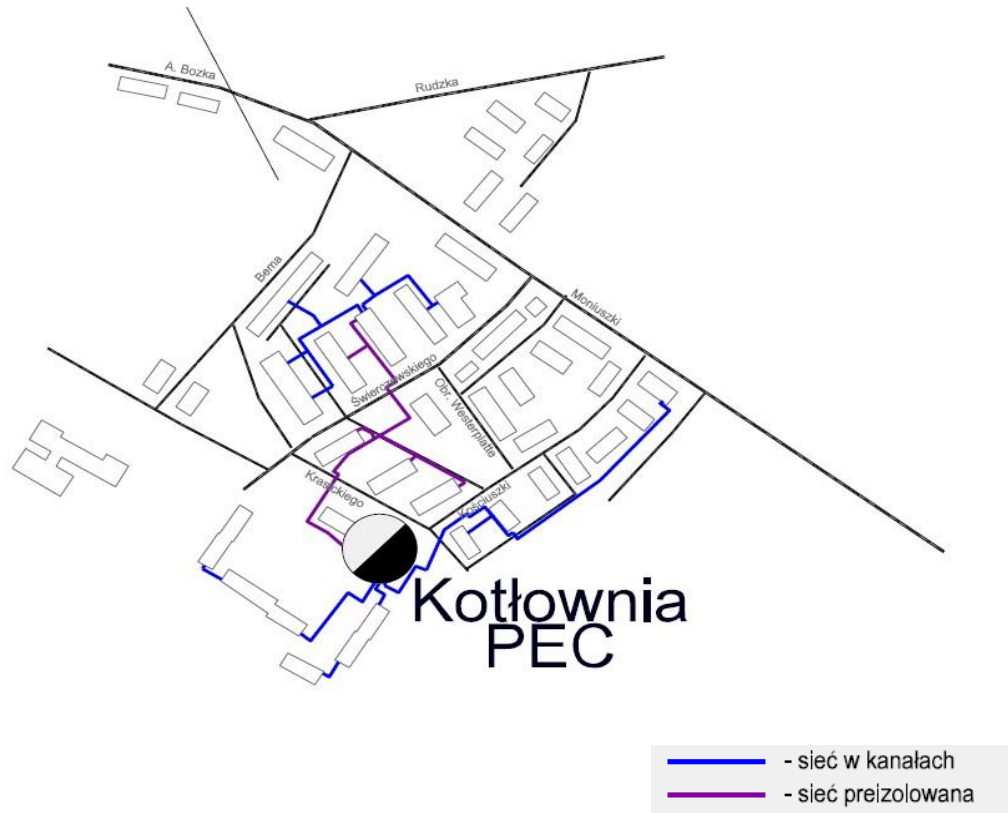
#### 4.5. Zaopatrzenie w ciepło

Usługi ciepłownicze dla mieszkańców gminy Kuźnia Raciborska świadczone są przez Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. Jastrzębie Zdrój.

Gminny system ciepłowniczy zasilany z kotłowni osiedlowej zlokalizowanej przy ul. Krasickiego 12 na Osiedlu Mieszkaniowym, wykorzystuje jako paliwo węgiel kamienny. Usługi ciepłownicze realizowane są także przy wykorzystaniu energii elektrycznej, węgla kamiennego spalane w kotłowniach obsługujących pojedyncze obiekty, węgla spalane w piecach i kotłowniach indywidualnych, oraz źródeł energii odnawialnej.

Łączna długość sieci ciepłowniczej w gminie wynosi około 1 400 mb.

Rysunek 36. Schemat przebiegu sieci ciepłowniczej w gminie



Źródło: Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2014-2029

PEC S.A. Jastrzębie Zdrój dostarcza ciepło do 20 budynków, w tym 1 szkoły, 1 pawilonu handlowego i 18 budynków mieszkalnych zlokalizowanych na terenie Gminy Kuźnia Raciborska.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące zużycia ciepła (co + cwu) wraz z emisją dwutlenku węgla do atmosfery w latach 2012-2014 w Kuźni Raciborskiej.

Tabela 25. Zużycie ciepła w gminie w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	Zmiana
Zużycie ciepła (GJ)	15393,1	15144,6	12576,5	-2816,6
Energia finalna (MWh)	4276,2	4207,2	3493,7	-782,5
Emisja CO <sub>2</sub> (Mg CO <sub>2</sub> )	2047,0	2168,9	1840,0	-207,0

Źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej Gminy Kuźnia Raciborska



#### 4.6. System gazowniczy

Teren praktycznie całej gminy Kuźnia Raciborska jest obszarem niezgazyfikowanym.

Dystrybucją i sprzedażą gazu ziemnego w gminie zajmuje się spółka DUON Dystrybucja S.A. W 2012 roku przedsiębiorstwo wykonało budowę stacji regazyfikacji LNG, która wraz ze stacją redukcyjno-pomiarową o przepustowości 600 Nm<sup>3</sup>/h, zlokalizowana jest w miejscowości Kuźnia Raciborska przy ul. Nowy Świat 8.

#### 4.7. Gospodarka odpadami

W związku z wprowadzeniem nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi, w 2013 roku działalność Gminnego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Kuźni Raciborskiej została rozszerzona o usługi związane z gospodarką odpadami stałymi. Od dnia 1 lipca w gminie działa Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK). Od 1 stycznia 2015 roku został on zlokalizowany na terenie GPWiK Sp. z o.o.

Gminne Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Kuźni Raciborskiej zadania PSZOK realizuje we współpracy z PPHU KOMART Sp. z o.o. W związku z faktem, że na terenie gminy nie istnieje możliwość przetwarzania odpadów komunalnych, wszystkie odpady przekazywane są do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Knurowie.

W PSZOK przyjmowane są następujące odpady:

- papier i tektura,
- metale,
- tworzywa sztuczne,
- szkło,
- opakowania wielomateriałowe,
- przeterminowane leki i chemikalia (np.: zużyte oleje, smary i emulsje, rozpuszczalniki, chemia gospodarcza, aerozole, środki ochrony roślin, farby, lakiery, kwasy, zasady itp. i opakowania po nich),
- odpady budowlane i rozbiórkowe powstałe w wyniku prowadzenia robót budowlanych nie wymagających pozwolenia na budowę ani zgłoszenia zamiaru prowadzenia robót do właściwego organu administracji budowlano – architektonicznej,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- zużyte baterie i akumulatory,
- odpady wielkogabarytowe,
- zużyte opony (tylko z samochodów osobowych),
- odpady komunalne ulegające biodegradacji, w tym odpady opakowaniowe ulegające biodegradacji i odpady zielone,
- inne odpady niebezpieczne (np. świetlówki)<sup>7</sup>.

<sup>7</sup> <http://www.kuzniaraciborska.pl/>



Poniższa tabela zawiera dane dotyczące masy zebranych odpadów z podziałem na rodzaj w pierwszym i drugim półroczu 2014 roku.

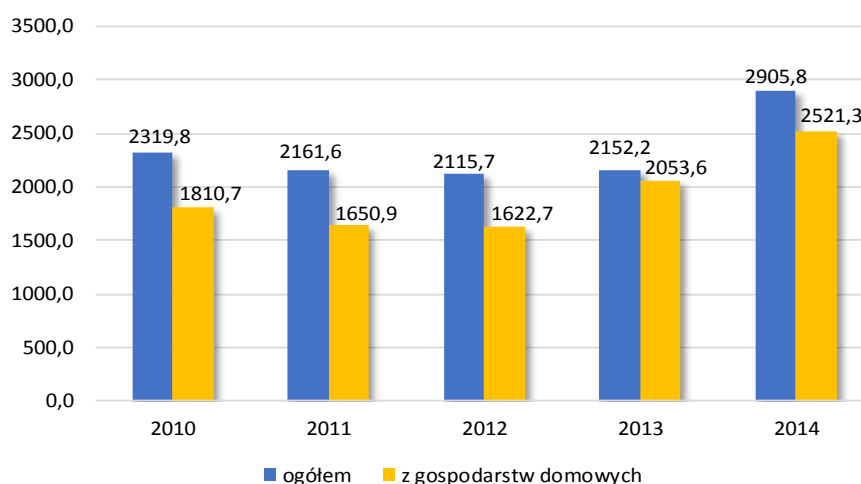
Tabela 26. Masa zebranych odpadów wg rodzaju w pierwszym i drugim półroczu 2014 roku

Wyszczególnienie	Masa [Mg]		
	Pierwsze półrocze 2014	Drugie półrocze 2014	Ogółem
Odpady komunalne segregowalne	126,9	161,3	288,2
Odpady komunalne niesegregowalne	1011,4	867,6	1879,0
Odpady ulegające biodegradacji	37,2	80,9	118,1
Odpady wielkogabarytowe	-	-	31,6
Odpady betonu	162,6	243,7	406,3
Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny	-	-	2,2

Źródło: Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Kuźnia Raciborska 2014

W 2014 roku na terenie Kuźni Raciborskiej zebrano ogółem 2 905,8 ton zmieszanych odpadów komunalnych. Wśród nich znajdowało się 2 521,3 ton zmieszanych odpadów pochodzących z gospodarstw domowych. Ich udział w ogóle odbieranych zmieszanych odpadów komunalnych wynosił 86,8%. Na przestrzeni lat 2010-2014 ilość zbieranych odpadów komunalnych zwiększyła się o 586,0 ton. Coraz większa była również ilość odpadów pochodzących z gospodarstw domowych – wzrosła o 710,5 ton.

Rysunek 37. Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2014



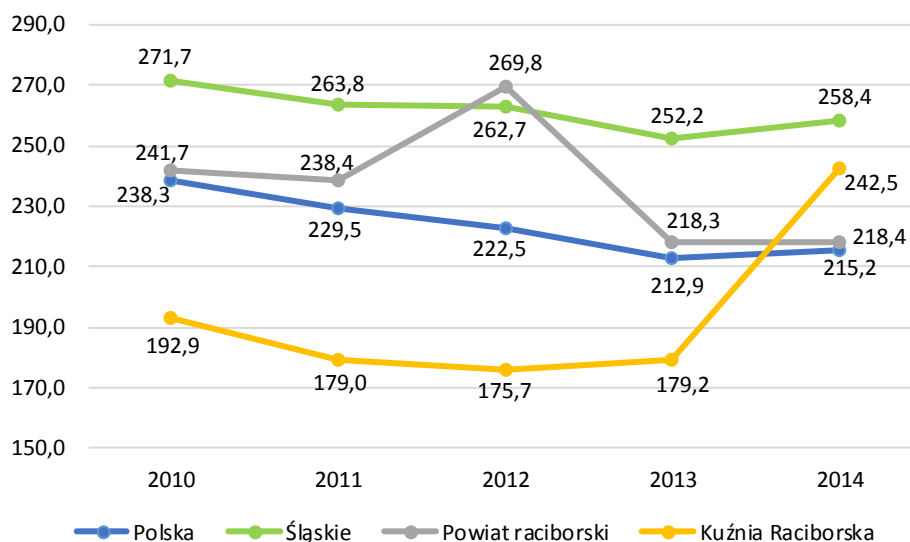
Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

W 2014 roku w gminie zebrano 242,5 kg odpadów zmieszanych w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Wyższą wartość odnotowano jedynie w przypadku województwa śląskiego - 258,4 kg. Mniej odpadów zmieszanych w przeliczeniu na 1 mieszkańca zebrano w powiecie raciborskim (218,4 kg) oraz w kraju (215,2 kg). Porównanie wartości omawianego wskaźnika w latach 2010 i 2014 pozwala stwierdzić, że



jedynie w Kuźni Raciborskiej nastąpił wzrost wielkości tych odpadów. W przypadku pozostałych jednostek administracyjnych udało się obniżyć ilość zbieranych odpadów zmieszanych na 1 mieszkańca.

Rysunek 38. Odpady komunalne zmieszane na 1 mieszkańca w latach 2010-2014



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

#### 4.8. Infrastruktura energetyczna

W układzie normalnym zasilanie odbiorców z terenu Kuźni Raciborskiej odbywa się na średnim napięciu 15 kV liniami napowietrznymi i kablowymi oraz sieciami niskiego napięcia, które są zasilane ze stacji elektroenergetycznej WN/SN 110/15kV Kuźnia Raciborska (KUR), będącej własnością TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach.

Napowietrzna sieć elektroenergetyczna 110 kV łącząca stacje WN/SN pracuje w układzie zamkniętym. Na terenie gminy zlokalizowana jest także będąca własnością TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach napowietrzna linia elektroenergetyczna 110 kV jednotorowa, relacji Kuźnia Raciborska-Rydułtowy.

Ponadto przez Kuźnię Raciborską przebiegają linie napowietrzne najwyższych napięć (NN) 220 kV, należące do Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. oraz linia napowietrzna WN 110 kV relacji Kędzierzyn-Kuźnia, będąca własnością TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Opolu.

Na obszarze gminy znajdują się również będące własnością i w eksploatacji TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach:

- linie napowietrzne i kablowe średniego napięcia (SN) 15 kV,
- linie napowietrzne i kablowe niskiego napięcia (nN),
- linie napowietrzne i kablowe oświetlenia ulicznego niskiego napięcia (nN),



- stacje transformatorowe SN/nN.

W Kuźni Raciborskiej zlokalizowane są dwa przedsiębiorstwa produkujące energię elektryczną z odnawialnego źródła energii (OZE) o łącznej mocy 180 kW przyłączone do sieci TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach.

Zużycie energii elektrycznej w gminie Kuźnia Raciborska w ciągu ostatnich lat stale rośnie. W 2012 roku wynosiło 25 268 MWh, w 2013 roku było to 25 765 MWh, a w 2014 roku – 26 305 MWh. Na terenie gminy nie znajdują się odbiorcy energii elektrycznej na wysokim napięciu (taryfa A). Wg danych TAURON Dystrybucja S. A. Oddział w Gliwicach głównymi odbiorcami energii w 2014 roku byli klienci kompleksowi, którzy zużyli 22 032 MWh energii elektrycznej. Liczbę poszczególnych odbiorców wraz z rocznym zużyciem energii w latach 2012-2014 przedstawia tabela.

Tabela 27. Roczne zużycie energii elektrycznej na terenie gminy w 2014 roku

Wyszczególnienie	Liczba odbiorców	Zużycie energii [MWh]
<b>Klienci kompleksowi</b>		
Odbiorcy na wysokim napięciu - taryfa A	0	0
Odbiorcy na średnim napięciu - taryfa B	6	10029
Odbiorcy na niskim napięciu - taryfa C + R	235	2646
W tym: gospodarstwa rolne	0	0
Odbiorcy na niskim napięciu - taryfa G	4014	9357
W tym: gospodarstwa domowe i rolne	3917	9238
<b>Razem</b>	<b>4255</b>	<b>22032</b>
<b>Klienci dystrybucyjni</b>		
Odbiorcy na wysokim napięciu - taryfa A	0	0
Odbiorcy na średnim napięciu - taryfa B	3	2617
Odbiorcy na niskim napięciu - taryfa C + R	193	1657
W tym: gospodarstwa rolne		
Odbiorcy na niskim napięciu - taryfa G		
W tym: gospodarstwa domowe i rolne		
<b>Razem</b>	<b>196</b>	<b>4273</b>

Źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej Gminy Kuźnia Raciborska

W 2014 roku w Kuźni Raciborskiej znajdowało się 1 777 odbiorców energii elektrycznej na niskim napięciu, którzy zużyli łącznie 3 902 MWh energii. Na przestrzeni lat 2010-2014 zmalała zarówno liczba odbiorców energii (o 56), jak i zużycie energii (o 471 MWh).

Tabela 28. Energia elektryczna w gminie w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
Odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu	1833	1831	1831	1819	1777	-56
Zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu (w MWh)	4373	4211	4072	4191	3902	-471

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>



## 5. Infrastruktura społeczna

Kolejny rozdział poświęcony został infrastrukturze społecznej gminy. Obejmuje on kwestie związane z edukacją, sportem i turystyką, kulturą, ochroną zdrowia, pomocą społeczną i bezpieczeństwem publicznym.

### 5.1. Infrastruktura edukacyjna

W obszarze infrastruktury społecznej na szczególną uwagę zasługuje między innymi liczba obiektów edukacyjnych. Infrastrukturę edukacji na terenie gminy Kuźnia Raciborska tworzą placówki przedszkolne, szkoły podstawowe, gimnazja i zasadnicza szkoła zawodowa.

Gmina Kuźnia Raciborska nie realizuje usług w zakresie instytucjonalnej opieki nad dziećmi do lat 3. W 2014 roku na terenie gminy funkcjonowały 4 placówki przedszkolne:

- Przedszkole nr 1 w Kuźni Raciborskiej z Oddziałem Zamiejscowym w Turzu, ul. Słowackiego 18,
- Przedszkole Nr 2, ul. Westerplatte 1,
- Przedszkole w Rudach, ul. Raciborska 17,
- Społeczne Przedszkole w Budziskach, ul. Szkolna 14.

Liczba miejsc w przedszkolach wynosiła 390, a uczęszczało do nich 359 dzieci. Pełne dane na temat wychowania przedszkolnego w gminie prezentuje poniższa tabela.

Tabela 29. Wychowanie przedszkolne w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
Ogółem	4	4	4	4	4	0
Oddziały	15	15	16	16	15	0
Miejsca	356	357	344	395	390	34
Dzieci	338	354	381	374	359	21

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Wychowaniem przedszkolnym w Kuźni Raciborskiej w 2014 roku objętych było 89,9% dzieci w wieku 3-5 lat oraz 91,6% dzieci w wieku 3-6 lat. Na przestrzeni lat 2010-2014 odsetki te zwiększyły się odpowiednio o 3,8% oraz o 4,3%. W obu przypadkach odsetki dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w gminie były wyższe niż odsetki uzyskane w pozostałych jednostkach. W kraju do przedszkoli uczęszczało 79,4% dzieci w wieku 3-5 lat i 82,3% dzieci w wieku 3-6 lat, w województwie śląskim odsetki te wynosiły odpowiednio 83,6% i 85,7%. Nieco wyższe odsetki uzyskano w powiecie raciborskim, gdzie opieką przedszkolną w 2014 roku objęto 87,4% dzieci w wieku 3-5 lat oraz 90,5% dzieci w wieku 3-6 lat.

Tabela 30. Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w latach 2010-2014 (w %)



Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
<b>Dzieci w wieku 3 - 5 lat</b>						
Polska	62,6	69,2	69,7	74,1	79,4	16,8
Śląskie	70,5	74,4	74,4	77,5	83,6	13,2
Powiat raciborski	77,7	82,5	81,9	82,5	87,4	9,7
Kuźnia Raciborska	86,2	91,6	85,8	79,5	89,9	3,8
<b>Dzieci w wieku 3 - 6 lat</b>						
Polska	68,0	70,8	71,5	75,2	82,3	14,3
Śląskie	74,6	75,1	76,1	78,5	85,7	11,1
Powiat raciborski	80,1	83,0	83,8	83,3	90,5	10,4
Kuźnia Raciborska	87,3	90,1	87,1	82,5	91,6	4,3

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

W 2014 roku do przedszkoli w gminie uczęszczało 899 dzieci na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat (o 38 więcej niż w 2010 roku), a na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypadało 0,8 dziecka w wieku 3-5 lat. W kraju na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat do przedszkoli uczęszczało przeciętnie 794 dzieci (o 168 dzieci więcej niż w 2010 roku), w województwie śląskim 836 dzieci (o 132 dzieci więcej niż w 2010 roku), a w powiecie raciborskim 874 dzieci (o 97 dzieci więcej niż w 2010 roku). Z kolei na jedno miejsce w placówkach wychowania przedszkolnego w kraju w 2014 roku przypadało 1,2 dziecka, w skali województwa śląskiego było to 1 dziecko, zaś w powiecie raciborskim – 0,8 dziecka.

Tabela 31. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat oraz dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
<b>Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat</b>						
Polska	626	692	697	741	794	168
Śląskie	705	744	744	775	836	132
Powiat raciborski	777	825	819	825	874	97
Kuźnia Raciborska	862	916	858	795	899	38
<b>Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego</b>						
Polska	1,4	1,3	1,3	1,2	1,2	-0,2
Śląskie	1,1	1,1	1,1	1,0	1,0	-0,1
Powiat raciborski	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,0
Kuźnia Raciborska	0,8	0,8	0,9	0,9	0,8	0,0

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Na terenie gminy funkcjonują 4 szkoły podstawowe:

- Społeczna Szkoła Podstawowa w Budziskach, ul. Szkolna 14,
- Szkoła Podstawowa im. Jana III Sobieskiego w Rudach, ul. Rogera 2,
- Szkoła Podstawowa im. Jana Wawrzyńka w Kuźni Raciborskiej, ul. Piaskowa 28,
- Sześćioletnia Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 2 w Kuźni Raciborskiej, ul. Klasztorna 1.





Do szkół podstawowych w Kuźni Raciborskiej w 2014 roku uczęszczało 611 uczniów, a ukończyło je 103 absolwentów. W latach 2010-2014 ich liczba w gminie podlegała ciągłym wahaniom. Ogólnie na przestrzeni tego okresu dostrzegalny był spadek zarówno w liczbie uczniów, jak i w liczbie absolwentów. Najwięcej uczniów uczęszczało do szkół podstawowych w 2010 roku (624 osoby), zaś najwięcej osób ukończyło je w 2011 roku (125 absolwentów).

Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach podstawowych na terenie gminy w 2014 roku kształtowała się na niższym poziomie, niż miało to miejsce w przypadku województwa śląskiego i kraju – średnio na 1 oddział w szkołach podstawowych przypadało 17 uczniów, podczas gdy w województwie było to 19, a w kraju 18 uczniów. W skali powiatu raciborskiego wskaźnik ten osiągnął wartość najniższą - 16 uczniów na 1 oddział w szkołach podstawowych.

Tabela 32. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych (ze specjalnymi) w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
<b>Uczniowie</b>	624	602	602	590	611	-13
<b>Absolwenci</b>	114	125	91	117	103	-11
<b>Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach podstawowych</b>						
<b>Polska</b>	18	18	18	18	18	0
<b>Śląskie</b>	19	19	19	19	19	0
<b>Powiat raciborski</b>	17	17	16	16	16	0
<b>Kuźnia Raciborska</b>	18	17	17	16	17	-1

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Na terenie gminy znajdują się również 4 gimnazja:

- Gimnazjum w Rudach, ul. Rogera 2,
- Gimnazjum w Kuźni Raciborskiej, ul. Piaskowa 28,
- Gimnazjum Specjalne w Rudach, ul. Szkolna 2,
- Publiczne Gimnazjum Specjalne w Kuźni Raciborskiej, ul. Klasztorna 1.

Do gimnazjów w Kuźni Raciborskiej w 2014 roku uczęszczało 310 uczniów, a ukończyło je 123 absolwentów. Na przestrzeni lat 2010-2014 liczba uczniów gimnazjów w gminie uległa zmniejszeniu - ubyło 93 uczniów. Nieznacznie zwiększyła się natomiast liczba absolwentów – o 3 osoby. Należy jednak podkreślić, że jest to trend ogólnokrajowy. Spadek liczby uczniów odnotowano w tym okresie również w powiecie raciborskim, województwie śląskim i kraju.

W latach 2010-2014 liczba uczniów przypadających na 1 oddział w gimnazjach w Kuźni Raciborskiej była najniższa spośród wszystkich analizowanych jednostek administracyjnych. W 2014 roku wynosiła ona 17 uczniów, podczas gdy w powiecie raciborskim było to 19 uczniów, a w województwie śląskim i kraju - 21 uczniów.

Tabela 33. Uczniowie i absolwenci gimnazjów (ze specjalnymi) w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
<b>Uczniowie</b>	403	372	330	332	310	-93
<b>Absolwenci</b>	120	132	136	114	123	3
<b>Uczniowie przypadający na 1 oddział w gimnazjach</b>						
<b>Polska</b>	22	22	22	21	21	-1

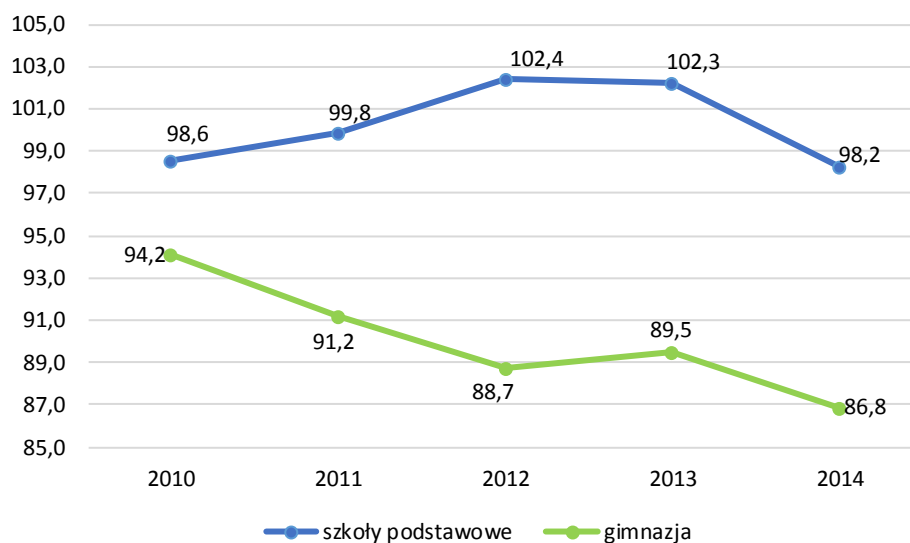


Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
<b>Śląskie</b>	22	22	22	22	21	0
<b>Powiat raciborski</b>	21	20	19	20	19	-1
<b>Kuźnia Raciborska</b>	18	18	17	17	17	-1

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

W latach 2010-2014 współczynnik skolaryzacji brutto w gminie Kuźnia Raciborska uległ zmniejszeniu i pod koniec analizowanego okresu wynosił 98,2% w przypadku szkół podstawowych oraz 86,8% w przypadku gimnazjów. Warto zwrócić uwagę, że w szkołach podstawowych w latach 2012-2013 przekraczał on 100,0%. Z kolei najwyższy wskaźnik w przypadku gimnazjów odnotowano w 2010 roku, kiedy to przyjął wartość 94,2%.

Rysunek 39. Współczynnik skolaryzacji brutto (szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne) w latach 2010-2014



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

W 2014 roku na terenie Kuźni Raciborskiej funkcjonowała ponadto Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna przy ulicy Szkolnej 2. W 2014 roku uczęszczało do niej 25 uczniów, a ukończyło ją 2 absolwentów. W tym samym okresie liczba uczniów przypadających na 1 oddział wyniosła 13. Była to najwyższa wartość spośród wszystkich analizowanych jednostek.

Tabela 34. Uczniowie i absolwenci zasadniczych szkół zawodowych specjalnych dla młodzieży w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
<b>Uczniowie</b>	22	34	26	20	25	3
<b>Absolwenci</b>	0	4	2	7	2	2
<b>Uczniowie przypadający na 1 oddział w zasadniczych szkołach zawodowych specjalnych</b>						
<b>Polska</b>	10	10	10	10	10	0
<b>Śląskie</b>	10	10	10	9	9	-1
<b>Powiat raciborski</b>	5	9	9	6	6	1
<b>Kuźnia Raciborska</b>	11	17	13	10	13	2

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>



Warto również nadmienić, że w Rudach działa Ośrodek Edukacyjny Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego (ZPKWŚ) im. Juliusza Rogera zlokalizowany na terenie Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich. Ośrodek prowadzi działalność naukowo-dydaktyczną, a jego oferta jest skierowana do szerokiej grupy odbiorców. Tematyka zajęć obejmuje informacje z zakresu wdrażania zasad ekorozwoju, czynnych metod ochrony przyrody, a także zasad uprawiania turystyki bez szkody dla środowiska. Ponadto na terenie gminy działa zagroda edukacyjna „Kuźnia u Kowola” w Kuźni Raciborskiej, gdzie prowadzone są zajęcia z dziedziny ekologii, zdrowego trybu życia, teatru, historii i survivalu. Placówka oferuje także siedem tematów ścieżek edukacyjnych, w tym ekologia w domu i zagrodzie – szkoła młodego ekologa, dzień z komandosem i warsztaty teatralne.

## 5.2. Infrastruktura sportowa i turystyczna

Mieszkańcy Gminy Kuźnia Raciborska mają do swojej dyspozycji szereg obiektów sportowo-rekreacyjnych, stwarzających warunki do uprawiania sportu, wypoczynku i rekreacji. Na terenie gminy znajdują się m. in. następujące obiekty sportowe:

- Miejski Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji przy ulicy Klasztornej 9,
- nowoczesny stadion miejscowej drużyny piłkarskiej KS „Stal” w Kuźni Raciborskiej zlokalizowany przy ulicy Kozielskiej,
- Ośrodek Wodno-Rekreacyjny "Wodnik",
- hala widowiskowo-sportowa wraz z widownią przy Zespole Szkół Ogólnokształcących w Kuźni Raciborskiej,
- hala sportowa przy Zespole Szkół Ogólnokształcących w Rudach,
- siłownia na wolnym powietrzu przy Zespole Szkół Ogólnokształcących w Kuźni Raciborskiej,
- trawiaste boiska do gry w piłkę nożną zlokalizowane przy szkołach,
- plac zabaw dla dzieci, boisko do piłki nożnej i plażowej przy świetlicy wiejskiej w Siedliskach,
- boiska do piłki plażowej i korty tenisowe przy świetlicy wiejskiej w Rudach,
- plac zabaw, boiska do siatkówki i piłki nożnej, stół pingpongowy na wolnym powietrzu oraz dobrze wyposażona siłownia przy świetlicy wiejskiej w Rudzie Kozielskiej,
- boiska do piłki siatkowej przy świetlicy wiejskiej w Jankowicach,
- Dziecięcy Park Linowy na terenie stacji kolei wąskotorowej w Rudach,
- boisko do piłki nożnej administrowane przez LKS Buk Rudy.

Według danych GUS w 2014 roku w Kuźni Raciborskiej funkcjonowało 5 klubów sportowych (łącznie z klubami wyznaniowymi i uczniowskimi klubami sportowymi), które liczyły ogółem 204 członków. W gminie funkcjonowało 8 sekcji sportowych i zatrudnionych było 6 trenerów, 1 instruktor sportowy oraz 1 inna osoba prowadząca zajęcia sportowe. W klubach sportowych w 2014 roku ćwiczyło 190 osób, z czego 42,6% stanowiły osoby do lat 18. Wśród ćwiczących zdecydowanie przeważali mężczyźni – w 2014 roku stanowili oni 97,4% ogółu ćwiczących. Należy zauważyć, że na przestrzeni analizowanego okresu liczba członków uległa zmniejszeniu (o 16 osób), podczas gdy liczba ćwiczących ogółem zwiększyła się (o 28 osób).

Tabela 35. Kluby sportowe w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010, 2012 i 2014 <sup>8</sup>

<sup>8</sup> Dane zbierane są w cyklu dwuletnim (wyjaśnienie GUS).



Wyszczególnienie	2010	2012	2014	Zmiana
<b>Kluby</b>	4	3	5	1
<b>Członkowie</b>	220	77	204	-16
<b>Ćwiczący ogółem</b>	162	102	190	28
<b>Ćwiczący mężczyźni</b>	161	101	185	24
<b>Ćwiczący kobiety</b>	1	1	5	4
<b>Ćwiczący do lat 18 ogółem</b>	58	61	81	23
<b>Sekcje sportowe</b>	6	3	8	2
<b>Trenerzy</b>	2	2	6	4
<b>Instruktorzy sportowi</b>	2	3	1	-1
<b>Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe</b>	5	1	1	-4

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Uprawianiu turystyki w gminie sprzyja dobrze rozwinięta baza turystyczno-hotelowo-gastronomiczna, zapewniająca różnorodne formy aktywnego wypoczynku. Korzystne położenie w pobliżu Republiki Czeskiej stwarza optymalne warunki do wycieczek krajoznawczych. Czynniki te stwarzają potencjał do rozwoju różnych rodzajów turystyki: rekreacyjnej, weekendowej, ekologicznej, edukacyjnej, religijnej, kulturalnej czy sportowej. Do walorów przyrodniczych i środowiskowych gminy należą:

- kompleksy wodne, leśne z bogatym runem leśnym i czyste środowisko,
- ścieżki ekologiczne,
- Park Przyupałacowy w Rudach,
- walory mikroklimatyczne i krajobrazowe,
- pomniki przyrody,
- tereny łowieckie,
- unikatowe okazy fauny i flory,
- położenie w granicach Cysterskich Kompozycji Krajobrazowych Rud Wielkich,
- położenie w górnym biegu Odry i dolnym Rudy.

Do walorów kulturalnych i wypoczynkowych można z kolei zaliczyć:

- liczne zabytki,
- ośrodek formacyjno – edukacyjny w Zespole Klasztorno – Pałacowym w Rudach,
- salę kinowo-widowiskową w Kuźni Raciborskiej,
- estradę na wolnym powietrzu w Kuźni Raciborskiej,
- dobrze rozwiniętą bazę noclegową i gastronomiczną,
- szereg obiektów sportowych.

Według danych GUS bazę noclegową na terenie gminy Kuźnia Raciborska tworzyły w 2014 roku 2 turystyczne obiekty noclegowe. W 2014 roku dysponowały 72 miejscami noclegowymi – ich liczba zwiększyła się w porównaniu z 2010 rokiem o 7 miejsc noclegowych. Z noclegów w 2014 roku skorzystało 2 227 turystów ogółem, w tym 144 turystów zagranicznych. W obiektach hotelowych w gminie w 2014 roku turystom ogółem udzielono 5 057 noclegów, w tym 294 turystom zagranicznym.

Tabela 36. Miejsca noclegowe, korzystający z noclegów oraz udzielone noclegi w turystycznych obiektach noclegowych w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
<b>Miejsca noclegowe</b>	65	45	45	32	72	7
<b>Turyści</b>	2912	1897	1727	1340	2227	-685



Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
Turyści zagraniczni	127	114	124	79	144	17
Udzielone noclegi	7839	3407	4338	4252	5057	-2782
Udzielone noclegi turystom zagranicznym	429	348	329	214	294	-135

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Rokrocznie w miejscowości Turze organizowana jest znana impreza wodniacka na rzece Odrze o nazwie Pływadło – Odra Rzeką Integracji Europejskiej. Dużą atrakcją dla miłośników kajakarstwa stanowi natomiast rzeka Ruda.

Przez teren Kuźni Raciborskiej przebiega kilka szlaków turystycznych, których przebieg poza walorami sportowymi dostarcza bogatej wiedzy historycznej, przyrodniczej i geograficznej. Należą do nich:

- Szlak Husarii Polskiej (czerwony): Będzin - Bytom - Tarnowskie Góry - Gliwice - Rudy - rezerwat łączok - Racibórz - Pietrowice Wielkie - Krzanowice. Upamiętnia przemarsz wojsk króla Jana III Sobieskiego udających się na odsiecz do Wiednia.
- Szlak im. Polskich Szkół Mniejszościowych (żółty): Chałupki - Krzyżanowice - Tworków - Racibórz - rezerwat łączok - Przewóz - Bierawa. Trasę szlaku wyznaczają polskie szkoły mniejszościowe, czynne w okresie międzywojennym w niemieckiej części Górnego Śląska. Został wytyczony w 1985 roku i łącznie liczy 83,5 km.
- Szlak okrężny wokół Gliwic – biegnie on przez najciekawsze miejscowości w pobliżu Gliwic.

Na terenie gminy wytyczono kilka szlaków, będących jednocześnie ścieżkami rowerowymi.

Zadania z zakresu promocji turystyki w gminie realizują dwa Punkty Informacji Turystycznej zlokalizowane w budynku MOKSiR oraz przy ulicy Cysterskiej w Rudach. Można w nich uzyskać informacje m.in. o atrakcjach turystycznych na terenie gminy, bazie gastronomicznej i noclegowej. Oferują również bezpłatne wydawnictwa turystyczne o gminie i dostęp do sieci internetowej.

### 5.3. Infrastruktura kultury

Na terenie gminy Kuźnia Raciborska funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji. W jego skład wchodzi następujące jednostki:

- 1) świetlica wiejska ul. Raciborska 40, Jankowice,
- 2) świetlica wiejska ul. Leśna 1, Siedliska,
- 3) świetlica wiejska ul. Raciborska 42, Turze,
- 4) świetlica wiejska ul. Wildek 2, Ruda Kozielska,
- 5) świetlica wiejska ul. Wolności, Budziska,
- 6) świetlica wiejska ul. Główna, Ruda,
- 7) świetlica wiejska ul. Cegielska 20, Rudy<sup>9</sup>.

<sup>9</sup> <http://www.kuzniakultury.pl/>



Gmina zapewnia mieszkańcom szeroki wachlarz cieszących się dużym zainteresowaniem imprez. Do stałych imprez organizowanych na terenie Kuźni Raciborskiej należą:

- Mikołajki,
- Bieg Niepodległości,
- Rodzinny Rajd Rowerowy,
- Amatorski Rajd Samochodowy,
- Festyn Pożegnania Lata,
- Dzień Dziecka,
- Dzień Matki,
- Mistrzostwa świata gry w kapsle,
- obchody finału Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy.

Ponadto na terenie MOKSiR regularnie prowadzone są następujące formy aktywności:

- zajęcia wokalne,
- nauka gry na pianinie,
- nauka gry na gitarze,
- aerobik,
- zumba,
- artreterapia,
- zespół „Promyczek”,
- warsztaty sztuki,
- kółko plastyczne,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku.

Na terenie gminy Kuźnia Raciborska w 2014 roku Miejski Ośrodek Kultury zorganizował łącznie 42 imprezy, w których uczestniczyło 5 528 osób. Wzrostowi liczby organizowanych imprez (o 12 w latach 2011-2014) towarzyszył spadek liczby uczestników imprez (o 2 432 osoby). W 2014 roku w Miejskim Ośrodku Kultury działalność prowadziło także 10 zespołów artystycznych i 13 kół (klubów). Członkami zespołów artystycznych było 136 osób (o 30 mniej niż w 2011 roku), a członkami kół/klubów – 170 osób (o 90 mniej niż w 2011 roku).

Tabela 37. Działalność MOKSiR w Kuźni Raciborskiej w latach 2011-2014

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	Zmiana
<b>Imprezy</b>	30	29	26	42	12
<b>Uczestnicy imprez</b>	7960	3160	6160	5528	-2432
<b>Zespoły artystyczne</b>	19	6	11	10	-9
<b>Członkowie zespołów artystycznych</b>	166	71	137	136	-30
<b>Koła (kluby)</b>	11	13	16	13	2
<b>Członkowie kół (klubów)</b>	260	126	196	170	-90

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Warto również wspomnieć, że Kuźniański Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy od lat organizuje Ogólnopolski Przegląd Zespołów Artystycznych - KOWADŁO.

Na terenie Kuźni Raciborskiej funkcjonują 3 biblioteki publiczne:



- Miejska Biblioteka Publiczna w Kuźni Raciborskiej ul. Klasztorna 9,
- Miejska Biblioteka Publiczna Filia nr 1 w Rudach ul. Rogera 11,
- Miejska Biblioteka Publiczna Filia nr 2 w Turzu ul. Raciborska 42.

Miejska Biblioteka Publiczna w Kuźni Raciborskiej rozpoczęła swoją działalność w 1973 roku. Filia biblioteczna w Rudach działa od 1948 roku, zaś filia w Turzu od 1958 roku. Placówki te służą rozwijaniu i zaspakajaniu potrzeb edukacyjnych, informacyjnych i kulturalnych społeczności gminy.

W 2014 roku księgozbiór bibliotek z terenu gminy wynosił 26 376 woluminów, co oznacza spadek w stosunku do 2010 roku, kiedy to wynosił on 29 427 woluminów (spadek o 3 051). Spadki odnotowano również w liczbie czytelników w ciągu roku oraz w liczbie wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz. W 2010 roku biblioteki zgromadziły 1 766 czytelników, a w 2014 roku było to 1 717 czytelników. W 2010 roku biblioteki odnotowały 64 543 wypożyczenia, zaś pod koniec analizowanego okresu - 57 363 wypożyczenia.

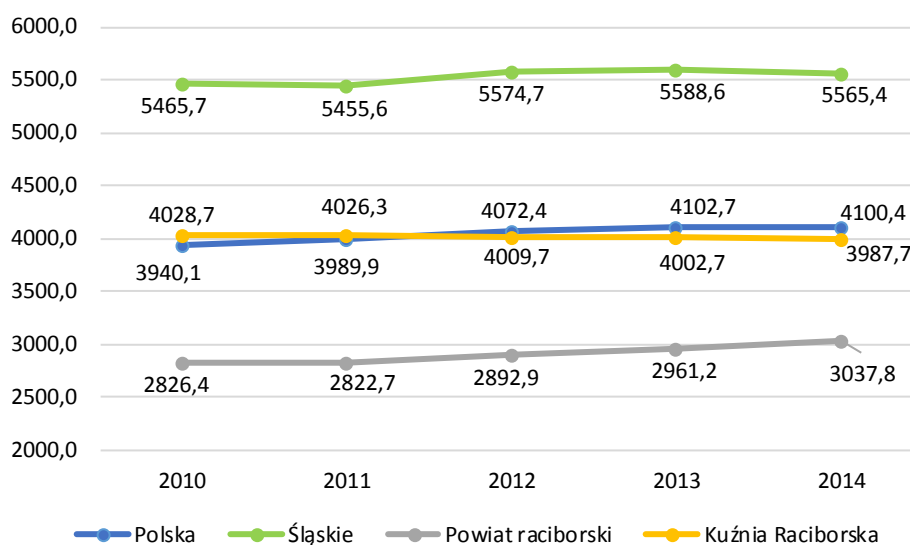
Tabela 38. Biblioteki publiczne w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
<b>Biblioteki i filie</b>	3	3	3	3	3	0
<b>Księgozbiór</b>	29427	28759	29652	29892	26376	-3051
<b>Czytelnicy w ciągu roku</b>	1766	1741	1739	1801	1717	-49
<b>Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz</b>	64543	67068	67159	71463	57363	-7180

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Na 1 placówkę biblioteczną w Kuźni Raciborskiej w 2014 roku przypadało 3 987,7 mieszkańców gminy. Wyższe wskaźniki odnotowano w kraju i w województwie śląskim – odpowiednio 4 100,4 i 5 565,4 mieszkańców. W powiecie raciborskim na 1 placówkę biblioteczną przypadało 3 037,8 mieszkańców. Na przestrzeni lat 2010-2014 wzrosła liczba ludności na 1 placówkę w powiecie raciborskim, w województwie śląskim oraz w kraju. W Kuźni Raciborskiej odnotowano natomiast spadek tego wskaźnika z 4 028,7 mieszkańców w 2010 roku do 3 987,7 mieszkańców w 2014 roku.

Rysunek 40. Ludność na 1 placówkę biblioteczną w latach 2010-2014



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>



Do licznej grupy zabytków w Kuźni Raciborskiej należą obiekty sakralne oraz linie kolei wąskotorowych. Warty uwagi jest także zespół pałacowo-klasztorny wraz z parkiem w Rudach. Do chwili obecnej można podziwiać również kościół cmentarny pod wezwaniem Świętej Marii Magdaleny w Rudach, wzniesiony w latach 1880–1884 w stylu neogotyckim z elementami neoromańskimi.

Poniższy wykaz zawiera informacje o obiektach wpisanych do rejestru zabytków województwa śląskiego do dnia 31 grudnia 2015 r.

Tabela 39. Zabytki w gminie Kuźnia Raciborska

Adres	Obiekt	Numer rejestru zabytków Data wpisu
Kuźnia Raciborska ulica Kościelna	Kapliczka pod wezwaniem świętego Jana Nepomucena z pierwszej połowy XIX wieku	A/1656/97 24 XII 1997
Kuźnia Raciborska ulica Kozielska 4 wpisany jako nr 1	Dom z XIX wieku, murowany	A/2000/73 23 II 1973 województwo opolskie A/1737/98 województwo katowickie
Rudy ulica Cysterska 4	Kościół parafialny pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP z połowy XIII wieku, przebudowany w XVIII wieku, murowany, z wieżą	A/1644/97 15 XII 1997
Rudy ulica Cysterska 4	Zespół pałacowo-klasztorny wraz z parkiem	A/1643/97 15 XII 1997
Rudy	Budynek kościoła cmentarnego pod wezwaniem Świętej Marii Magdaleny, wzniesiony w latach 1880–1884 w stylu neogotyckim z elementami neoromańskimi. Wpis do rejestru zabytków obejmuje budynek kościoła w obrysie murów zewnętrznych	A/341/11 27 V 2011
Rudy ulica Raciborska 10	Szpital Sióstr świętego Franciszka – "szpitalik Rogera" z 1858 roku	A/1425/91 31 V 1991
Rudy ulica Szkolna 1	Zespół stacyjny kolejki wąskotorowej – dawny dworzec, budynek lokomotywowni, budynek szatni i dyspozytorni, budynek warsztatów	A/1476/93 1 III 1993
Rudy	Linia kolejki wąskotorowej Gliwice – Racibórz na odcinku Rudy – Racibórz	A/1476/93 1 III 1993
Turze ulica Raciborska 56	Młyn wodny z XVII wieku, drewniany Obiekt nie istnieje – przewidziany do skreślenia z rejestru	A/160/49 22 III 1949 województwo śląsko- dąbrowskie A/1738/98 województwo katowickie
Gmina Kuźnia Raciborska	Linia kolejki wąskotorowej Bytom – Karb – Markowice na odcinku Rudy – Markowice	A/1476/92 1 III 1993





Adres	Obiekt	Numer rejestru zabytków Data wpisu
Gmina Kuźnia Raciborska	Linia kolei wąskotorowej Gliwice-Racibórz na odcinku Nieborowice-Rudy	A/1477/92 1 III 1993

Źródło: Rejestr zabytków województwa śląskiego, Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Katowicach, stan na 31 grudnia 2015 r.

#### 5.4. Infrastruktura ochrony zdrowia<sup>10</sup> i opieki społecznej

Istotnym elementem infrastruktury społecznej gminy jest również infrastruktura ochrony zdrowia. Na terenie Kuźni Raciborskiej tworzą ją placówki opieki medycznej oraz sieć aptek. W 2014 roku na obszarze gminy funkcjonowały 3 przychodnie:

- Ośrodek zdrowia NZOZ „Amicus-Med” ul. Raciborska 68, Turze,
- Ośrodek zdrowia NZOZ „Amicus-Med” ul. Raciborska 8, Rudy,
- Ośrodek zdrowia NZOZ „Amicus-Med” ul. Klasztorna 9 b, Kuźnia Raciborska.

Natomiast leczenie stomatologiczne dla mieszkańców gminy zapewnia:

- "Amicus - Med" Sp. z o. o. Poradnia Stomatologiczna, ul. Klasztorna 9 b,
- Renata Półtorak-Zdzieszek- Praktyka Dentystyczna Poradnia Stomatologiczna, ul. Klasztorna 3.

Opiekę specjalistyczną dla mieszkańców Kuźni Raciborskiej świadczą następujące placówki medyczne:

- "Amicus - Med" Sp. z o. o. Poradnia okulistyczna, ul. Klasztorna 9 b,
- "Amicus - Med" Sp. z o. o. Poradnia ginekologiczno-położnicza, ul. Klasztorna 9 b,
- "Amicus - Med" Sp. z o. o. Poradnia dermatologiczna, ul. Klasztorna 9 b,
- "Amicus - Med" Sp. z o. o. Poradnia otolaryngologiczna, ul. Klasztorna 9 b,
- - Caritas Diecezji Gliwickiej Dział (Pracownia) fizjoterapii, ul. Jagodowa 15.

Oprócz placówek medycznych, zadania z zakresu ochrony zdrowia realizują również apteki:

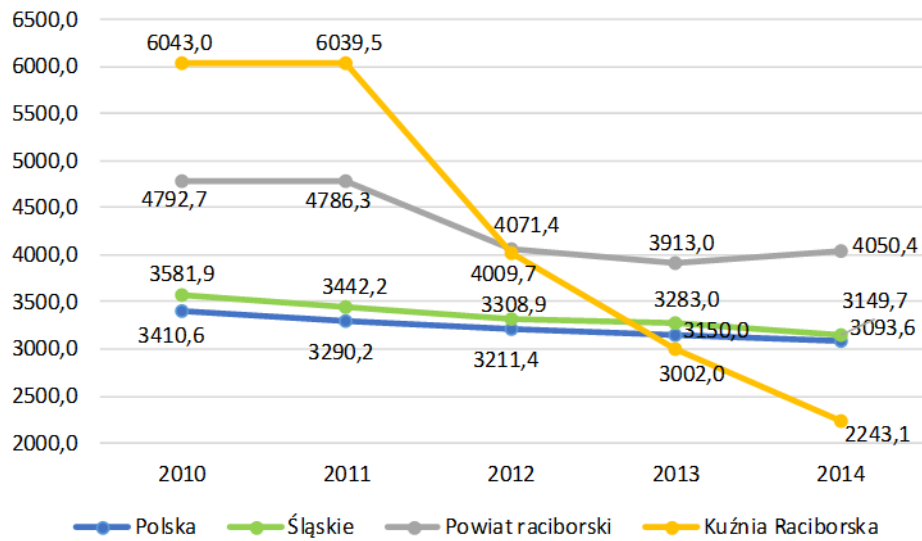
- Anna Margoś-Lisik Apteka Centrum Kościelna, ul. Kościelna 1,
- APTEKA NA OSIEDLU mgr farm. Genowefa Ryszawy, ul. Moniuszki 3,
- Apteka ESCULAP Danuta Sosna – Orlik w Rudach, ul Rogera 3
- Bubnicki i Wspólnicy Spółka Jawna Apteka "Przy Biedronce", ul. Kozielska 2.

W 2014 roku na 1 aptekę ogólnodostępną w Kuźni Raciborskiej przypadało 2 243,1 mieszkańców. Była to najniższa wartość wśród wszystkich analizowanych jednostek administracyjnych. Ponadto we wszystkich jednostkach odnotowano spadek wartości wskaźnika na przestrzeni lat 2010-2014. W porównaniu do 2010 roku, kiedy to w Kuźni Raciborskiej przyjmował on wartość 6043,0 mieszkańców, pod koniec analizowanego okresu wskaźnik ten był dwukrotnie niższy (spadek o 3 779,9).

<sup>10</sup> <https://zip.nfz.gov.pl/GSL/>



Rysunek 41. Ludność na 1 aptekę ogólnodostępną w latach 2010-2014



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

W porównaniu z pozostałymi jednostkami administracyjnymi w gminie Kuźnia Raciborska w 2014 roku przypadało najmniej przychodni na 10 tys. ludności – 2,5. Na przestrzeni lat 2010-2014 wartość tego wskaźnika nie uległa zmianie, podczas gdy w kraju, w województwie śląskim i w powiecie raciborskim zaobserwowano wzrost.

Tabela 40. Przychodnie w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
<b>Przychodnie ogółem</b>						
<b>Przychodnie ogółem</b>	3	3	3	3	3	0
<b>Przychodnie na 10 tys. ludności</b>						
<b>Polska</b>	4,3	5,0	5,0	5,1	5,2	0,9
<b>Śląskie</b>	5,3	5,9	5,9	5,9	6,1	0,9
<b>Powiat raciborski</b>	4,4	5,2	5,2	4,7	4,8	0,4
<b>Kuźnia Raciborska</b>	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	0,0

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

W 2014 roku w gminie Kuźnia Raciborska udzielono 32 024 porad lekarskich w ramach podstawowej opieki zdrowotnej oraz 37 720 porad w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. Dokonując analizy danych, można zauważyć, że zmniejsza się zapotrzebowanie na porady w ramach POZ - w placówkach medycznych w Kuźni Raciborskiej w 2014 roku udzielono o 27 749 porad mniej niż w 2010 roku. Zmniejsza się również zapotrzebowanie na porady w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. W 2014 roku udzielono o 12 907 porad mniej niż w 2012 roku.

Tabela 41. Porady w ramach podstawowej i ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
<b>Porady w ramach podstawowej opieki zdrowotnej</b>	59773	47592	44848	31939	32024	-27749



Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
<b>Porady w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej</b>	-	-	50627	37932	37720	-12907

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Zadania z zakresu pomocy społecznej w gminie realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kuźni Raciborskiej. W 2014 roku kwota świadczeń rodzinnych w gminie Kuźnia Raciborska wyniosła 1 446 tys. zł. Oznacza to spadek o 389 tys. zł na przestrzeni analizowanego okresu. Kwota zasiłków rodzinnych również uległa zmniejszeniu w stosunku do 2010 roku (o 412 tys. zł). Wzrosła jedynie kwota zasiłków pielęgnacyjnych – w 2010 roku wynosiła 433 tys. zł, natomiast w 2014 roku – 440 tys. zł.

Tabela 42. Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w roku (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
<b>Kwota świadczeń rodzinnych</b>	1835	1768	1698	1621	1446	-389
<b>Kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami)</b>	1149	1008	877	860	737	-412
<b>Kwota zasiłków pielęgnacyjnych</b>	433	446	461	447	440	7

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Z pomocy społecznej w gminie Kuźnia Raciborska w 2014 roku korzystało 267 gospodarstw domowych. Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej wynosiła w tym okresie 682, w tym 338 to osoby, których dochód na osobę w rodzinie nie przekracza, określonego ustawą, kryterium dochodowego. Zarówno w przypadku liczby gospodarstw, jak i liczby osób w gospodarstwach korzystających z pomocy społecznej na przestrzeni lat 2010-2014 dostrzegalny był spadek – odpowiednio o 85 i 333.

Tabela 43. Gospodarstwa i osoby korzystające z pomocy społecznej w latach 2010-2014

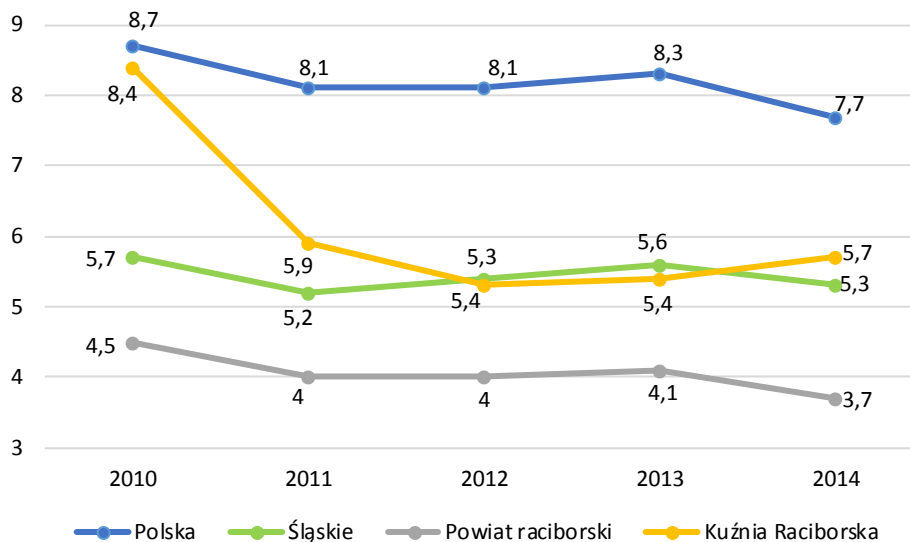
Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
<b>Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej</b>	352	261	245	256	267	-85
<b>Osoby w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej</b>	1015	714	643	646	682	-333
<b>Poniżej kryterium dochodowego</b>	389	343	380	411	338	-51
<b>Powyżej kryterium dochodowego</b>	626	371	263	235	344	-282

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Z pomocy społecznej w Kuźni Raciborskiej korzystało w 2014 roku 5,7% ogółu ludności gminy. Wyższy odsetek uzyskano jedynie w skali kraju, gdzie udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem wynosił 7,7%. W województwie śląskim było to 5,3%, zaś w powiecie raciborskim – 3,7%. W latach 2010-2014 we wszystkich jednostkach administracyjnych odnotowano spadki, a w Kuźni Raciborskiej był on największy - wyniósł 2,7%. W kraju odsetek ten spadł o 1,0%, w województwie śląskim o 0,4%, a w skali kraju powiatu raciborskiego korzystania z pomocy społecznej zmniejszył się o 0,8%.



Rysunek 42. Zasięg korzystania z pomocy społecznej (udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem) w latach 2010-2014



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Najczęstszymi powodami przyznawania pomocy przez MOPS w Kuźni Raciborskiej w 2015 roku były ubóstwo, bezrobocie i długotrwała lub ciężka choroba. Pomoc z tego tytułu otrzymało odpowiednio 432, 382 i 378 osób. Czwartym pod względem częstotliwości występowania powodem przyznawania pomocy była niepełnosprawność (301 osób), a kolejnym – potrzeba ochrony macierzyństwa (285 osób). Pełne dane przedstawia tabela.

Tabela 44. Powód przyznania pomocy przez MOPS w Kuźni Raciborskiej w latach 2010-2015

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<b>Ubóstwo</b>	429	409	387	463	465	432
<b>Bezdomność</b>	8	4	8	6	5	7
<b>Potrzeba ochrony macierzyństwa</b>	200	259	244	263	297	285
<b>W tym: wielodzietność</b>	77	138	126	146	195	172
<b>Bezrobocie</b>	397	373	347	379	355	382
<b>Niepełnosprawność</b>	259	240	259	275	302	301
<b>Długotrwała lub ciężka choroba</b>	407	407	364	350	396	378
<b>Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem</b>	389	291	213	209	227	197
<b>W tym: rodziny niepełne</b>	207	182	154	159	183	161
<b>Rodziny wielodzietne</b>	220	143	88	71	81	73
<b>Przemoc w rodzinie</b>	24	23	19	23	28	43
<b>Alkoholizm</b>	105	98	113	104	73	78
<b>Narkomania</b>	1	0	1	0	1	5



Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	8	4	9	27	21	14
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	1	-	-	-	-
Zdarzenie losowe	13	4	0	3	7	3
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	4	6
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	1643	0	0	0	0	0

Źródło: MOPS w Kuźni Raciborskiej

W 2014 roku zasiłki rodzinne na dzieci otrzymywało 216 rodzin z gminy Kuźnia Raciborska, a objęły one 413 dzieci, w tym 377 dzieci w wieku do lat 17 (tj. 91,3% wszystkich dzieci objętych pomocą). W latach 2010-2014 liczba rodzin, które otrzymywały zasiłki na dzieci w Kuźni Raciborskiej zmniejszyła się o 98. Tym samym zmniejszyła się liczba dzieci, na które rodzice otrzymywali zasiłek rodzinny (o 230), w tym liczba dzieci do lat 17 (o 216). Warto zaznaczyć, że dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymywali zasiłek rodzinny w 2014 roku stanowiły 19,2% ogółu dzieci w tym wieku.

Tabela 45. Zasiłki rodzinne w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	314	277	243	235	216	-98
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	643	576	508	463	413	-230
Dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	593	532	464	422	377	-216

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Na terenie gminy funkcjonuje również Karta Dużej Rodziny 3+. Jej posiadacze mogą korzystać z systemu zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Mają również możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej i transportowej na terenie całego kraju. Prawo do posiadania Karty przysługuje członkom rodzin wielodzietnych, w których rodzic (rodzice) lub małżonek rodzica mają na utrzymaniu co najmniej troje dzieci. Podstawowym celem programu jest wzmocnienie funkcji rodziny i kondycji finansowej rodzin wielodzietnych oraz zwiększenie dostępu do oświaty, dóbr kultury, sportu i rozrywki.

## 5.5. Bezpieczeństwo publiczne

Kluczowymi podmiotami prowadzącymi działalność z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie gminy Kuźnia Raciborska są policja, straż pożarna, pogotowie oraz jednostki administracji rządowej i samorządu terytorialnego.

Podmiotem realizującym zadania z zakresu ochrony obywateli oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego jest policja. Terytorialnie gmina podlega pod Komisariat Policji w Kuźni



Raciborskiej zlokalizowany przy ulicy Powstańców 7, który z kolei podlega pod Komendę Powiatową Policji w Raciborzu.

Ogółem w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2015 najwięcej przestępstw dotyczyło kierowania pojazdami w stanie nietrzeźwym, kradzieży mienia oraz kradzieży z włamaniem. W porównaniu do 2010 roku odnotowano spadek tego typu zdarzeń, więcej było natomiast przypadków znęcania się nad rodziną, a także nie zastosowania się do wyroku sądu. W 2015 roku najczęściej popełnianymi przestępstwami były kradzieże z włamaniem oraz kierowanie pojazdami w stanie nietrzeźwym. W analizowanym okresie najwięcej tego rodzaju zdarzeń odnotowano w roku 2011.

Tabela 46. Przestępczość na terenie gminy Kuźnia Raciborska w latach 2010 – 2015

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Ogółem
Kierowanie pojazdami w stanie nietrzeźwym	62	95	66	74	9	17	323
Kradzież mienia	42	71	55	59	4	14	245
Kradzież z włamaniem	29	39	32	23	9	17	149
Uszkodzenie mienia	19	7	18	27	3	11	85
Uchylenie się od alimentów	11	12	21	7	1	10	62
Znęcanie się nad rodziną	4	27	4	7	2	8	52
Groźby karalne	14	10	8	15	-	-	47
Naruszenie czynności ciała	7	7	19	3	2	2	40
Pobicie i rozbój	12	5	2	12	-	2	33
Znieważenie funkcjonariusza publicznego	16	3	6	4	-	-	29
Oszustwo	2	8	1	3	3	-	17
Nie zastosowanie się do wyroku sądu	2	6	1	-	1	5	15
Przywłaszczenie mienia	-	2	2	24	-	1	5
Wymuszenia rozbójnicze	-	-	3	-	-	1	4
Naruszenie przepisów ustawy o ochronie zwierząt	1	1	-	-	-	-	2
Usiłowanie zabójstwa	1	-	-	-	-	-	1
Nielegalny wyrąb drzew	-	-	1	-	-	-	1
Narażenie na niebezpieczeństwo	1	-	-	-	-	-	1
Wymuszenia	-	1	-	-	-	-	1
Rozpijanie małoletniego	-	-	1	-	-	-	1
Zakłócenie miru domowego	-	1	-	-	-	-	1
Posiadanie narkotyków	-	-	1	-	-	-	1
Inne	3	4	21	9	7	8	52
<b>Ogółem</b>	<b>226</b>	<b>299</b>	<b>262</b>	<b>258</b>	<b>41</b>	<b>96</b>	<b>1182</b>

Źródło: Komisariat Policji w Kuźni Raciborskiej

Bezpieczeństwo z zakresu ratownictwa i ochrony ludności na terenie gminy zapewniają również Jednostka Państwowej Straży Pożarnej w Raciborzu oraz 8 jednostek ochotniczych straży pożarnych z terenu gmin. Należą do nich: OSP Kuźnia Raciborska, OSP Ruda Kozielska, OSP Budziska, OSP Rudy, OSP Turze, OSP Jankowice, OSP Siedliska i OSP Ruda. OSP Kuźnia Raciborska, Jankowice, Ruda Kozielska, Rudy i Siedliska są włączone do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego.



Na przestrzeni lat 2010-2015 największą liczbę pożarów (74) odnotowano w roku 2014. Wśród pożarów przeważały pożary małe. Najwięcej pożarów średnich odnotowano w roku 2012 i 2015 – po 3. Pożary duże miały miejsce jedynie w 2013 roku (2), zaś w całym badanym okresie na obszarze gminy nie było pożaru z kategorii bardzo dużego.

Tabela 47. Ilość pożarów ze względu na wielkość w latach 2010- 2015 w gminie Kuźnia Raciborska

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Ogółem
Małe	29	47	42	36	74	55	<b>283</b>
Średnie	0	2	3	1	0	3	<b>9</b>
Duże	0	0	0	2	0	0	<b>2</b>
Bardzo duże	0	0	0	0	0	0	<b>0</b>
<b>OGÓŁEM</b>	<b>29</b>	<b>49</b>	<b>45</b>	<b>39</b>	<b>74</b>	<b>58</b>	<b>294</b>

Źródło: Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Raciborzu

W gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2015 odnotowano 679 miejscowych zagrożeń. Wśród nich największą liczbę stanowiły zagrożenia małe. Na drugim miejscu uplasowały się zagrożenia lokalne. W omawianym okresie wystąpiły jedynie 2 zagrożenia średnie i 1 duże, nie odnotowano z kolei żadnego zagrożenia z kategorii gigantycznych. Rozkład omawianych zdarzeń w badanym okresie był bardzo nierównomierny. Największą ich liczbę (182) odnotowano w 2010 roku, a najmniejszą (73) w 2013.

Tabela 48. Ilość i rodzaj miejscowych zagrożeń w latach 2010-2015 w gminie Kuźnia Raciborska

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Ogółem
Małe	180	85	33	21	6	59	<b>384</b>
Lokalne	1	1	43	52	78	117	<b>292</b>
Średnie	0	0	0	0	2	0	<b>2</b>
Duże	1	0	0	0	0	0	<b>1</b>
Gigantyczne	0	0	0	0	0	0	<b>0</b>
<b>OGÓŁEM</b>	<b>182</b>	<b>86</b>	<b>76</b>	<b>73</b>	<b>86</b>	<b>176</b>	<b>679</b>

Źródło: Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Raciborzu



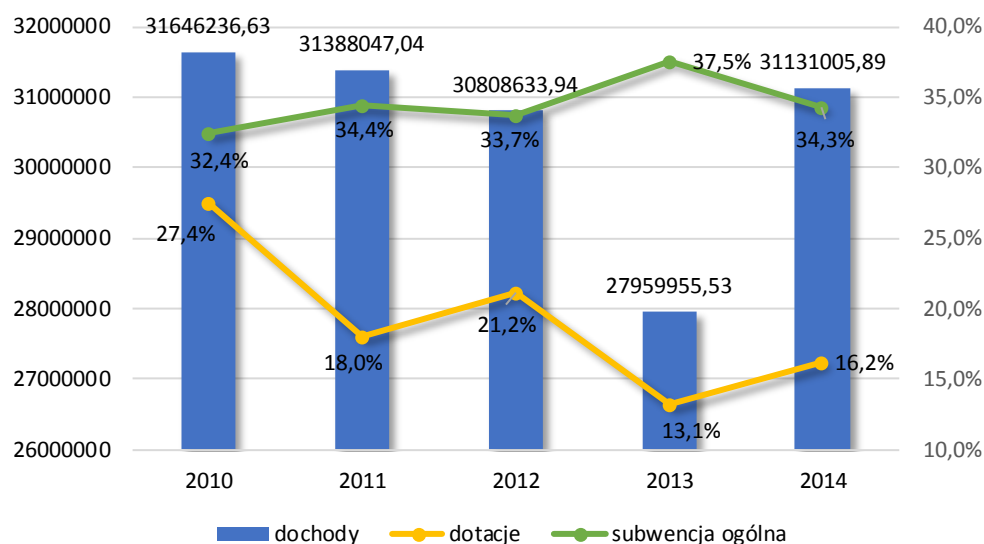
## 6. Zarządzanie

### 6.1. Możliwości budżetowe gminy

Kolejny podrozdział poświęcony został finansom gminy Kuźnia Raciborska. Zawarto w nim informacje dotyczące dochodów i wydatków gminy, w tym m.in. z uwzględnieniem klasyfikacji budżetowych.

Dokonując analizy wysokości dochodów gminy Kuźnia Raciborska, można zauważyć ich stopniowy spadek w latach 2011-2013. Dochody gminy w 2014 roku znacznie wzrosły i osiągnęły 31,1 mln zł. Na przestrzeni analizowanego okresu znacznym zmianom podlegał również udział dotacji w ogóle dochodów. Maksymalny poziom (27,4%) osiągnięto w 2010 roku, zaś minimalny (13,1%) w 2011 roku. Wahaniom w latach 2010-2014 podlegał również kolejny element dochodów gminy, tj. subwencja. Jej wysokość wzrosła w analizowanym okresie z 32,4% (2010 rok) do 34,3% (2014 rok).

Rysunek 43. Dochody gminy Kuźnia Raciborska w latach 2010-2014



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Gmina Kuźnia Raciborska w 2014 roku uzyskała dochód na poziomie 31,1 mln zł. Niemal połowę dochodów gminy stanowiły dochody od osób prawnych, osób fizycznych oraz innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem (13,7 mln zł; 44,1% ogółu dochodów). Istotnymi źródłami dochodów gminy były także: różne rozliczenia (11,0 mln zł; 34,4%) oraz pomoc społeczna (3,1 mln zł; 10,1%). Na przestrzeni lat 2010-2014 dochody gminy w największym stopniu wzrosły w dziale 756 - dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem (o 4,1 mln zł; wzrost udziału w ogóle dochodów z 30,5% do 44,1%). Wzrastały także dochody w dziale 926 - kultura fizyczna (o 0,7 mln zł; wzrost udziału w ogóle dochodów z 0,0% do 2,2%) oraz w dziale 758 - różne rozliczenia (o 0,5 mln zł; wzrost udziału w ogóle dochodów z 32,4% do 34,4%).

Największy spadek udziału w ogóle dochodów w zależności od klasyfikacji budżetowej dotyczył działu





852 - pomoc społeczna – w latach 2010 - 2014 ich wysokość zmniejszyła się ogółem o 3,7 mln zł, zaś ich udział w ogóle dochodów gminy spadł z 21,5% do 10,1%.

Tabela 49. Dochody ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej (w %) w latach 2010-2014

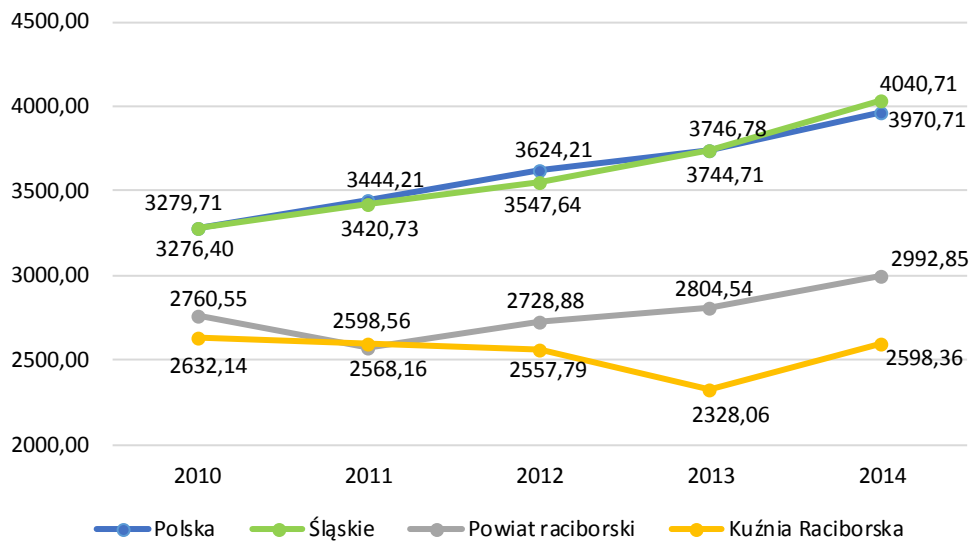
Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
Dział 020 - Leśnictwo	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Dział 600 - Transport i łączność	2,2%	0,6%	2,7%	0,0%	0,8%
Dział 630 - Turystyka	0,0%	12,4%	6,4%	0,0%	0,6%
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	4,4%	3,1%	2,1%	3,9%	3,2%
Dział 710 - Działalność usługowa	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Dział 750 - Administracja publiczna	0,4%	0,7%	0,5%	0,6%	0,4%
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	0,2%	0,1%	0,0%	0,0%	0,2%
Dział 752 - Obrona narodowa	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1,2%	0,0%	0,5%	0,0%	0,0%
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	30,5%	34,3%	37,7%	43,6%	44,1%
Dział 758 - Różne rozliczenia	32,4%	34,5%	33,8%	37,7%	34,4%
Dział 801 - Oświata i wychowanie	4,8%	3,2%	2,9%	2,3%	2,8%
Dział 851 - Ochrona zdrowia	0,3%	0,7%	0,0%	0,0%	0,0%
Dział 852 - Pomoc społeczna	21,5%	9,4%	9,6%	10,9%	10,1%
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	1,0%	0,2%	0,2%	0,3%	0,3%
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0,7%	0,1%	0,3%	0,1%	0,6%
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,0%	0,5%	0,4%	0,0%	0,2%
Dział 926 - Kultura fizyczna i sport	0,0%	0,0%	2,7%	0,4%	2,2%

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Dochody budżetu gminy Kuźnia Raciborska na 1 mieszkańca w 2014 wynosiły 2 598,36 zł. W pozostałych jednostkach administracyjnych kwoty te były wyższe i wahały się od 2 992,85 zł (powiat raciborski) do 4040,71 zł (województwo śląskie). Na przestrzeni analizowanego okresu kwota wydatków na 1 mieszkańca wzrosła w kraju, województwie śląskim i powiecie raciborskim, natomiast w gminie Kuźnia Raciborska uległa ona zmniejszeniu.



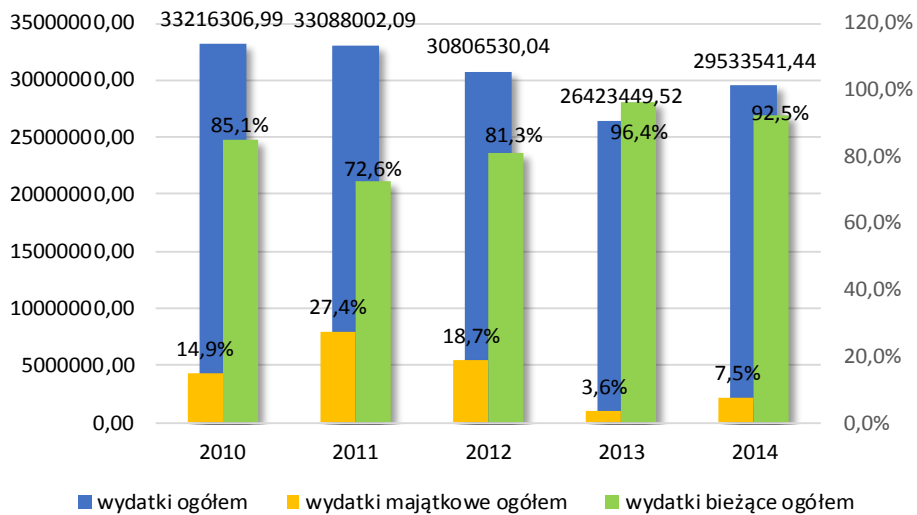
Rysunek 44. Dochody budżetu gminy na 1 mieszkańca w latach 2010-2014



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Wydatki gminy Kuźnia Raciborska w 2014 roku wyniosły 29,5 mln zł, w tym 92,5% stanowiły wydatki bieżące, a 7,5% wydatki majątkowe. Ogółem wydatki gminy w latach 2010-2014 kształtowały się w przedziale od 26,4 mln zł (2013 rok) do 33,2 mln zł (2010 rok). Poziom wydatków majątkowych w gminie w poszczególnych latach analizowanego okresu był zróżnicowany. Największe gmina poniosła w 2011 roku – było to 27,4% ogółu wydatków. W kolejnych latach wydatki majątkowe zmniejszały się - w 2013 roku osiągnęły minimalny poziom 3,6%.

Rysunek 45. Wydatki gminy Kuźnia Raciborska (w zł) wg typu (w%) w latach 2010-2014



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Analiza wydatków gminy ze względu na klasyfikacje budżetowe pozwala stwierdzić, że największą część wydatków gminy w 2014 roku stanowiły wydatki z działu 801 - oświata i wychowanie. Gmina wydatkowała na ten cel 11,6 mln zł, co stanowiło 39,4% ogółu wydatków. Wysokie były również wydatki związane z pomocą społeczną (4,7 mln zł; 15,8%), a także administracją publiczną (4,8 mln zł;



13,4%), gospodarką komunalną i ochroną środowiska (2,1 mln zł; 7,2%), kulturą i ochroną dziedzictwa narodowego (2,0 mln zł; 6,6%) oraz transportem i łącznością (1,5 mln zł; 5,2%).

Porównując wydatki gminy Kuźnia Raciborska wg klasyfikacji budżetowej w latach 2010 i 2014, najbardziej dostrzegalne jest zmniejszenie wydatków w dziale 852 - pomoc społeczna (o 3,3 mln zł; spadek udziału w ogóle wydatków z 24,1% do 15,8%), w dziale 801 - oświata i wychowanie (o 2,0 mln zł; spadek udziału w ogóle wydatków z 41,1% do 39,4%) oraz w dziale 754 - bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa (o 0,6 mln zł; spadek udziału w ogóle wydatków z 3,4% do 1,7%). W sposób szczególny wzrosły z kolei wydatki gminy w dziale 926 - kultura fizyczna (o 1,0 mln zł; wzrost udziału w ogóle wydatków z 0,6% do 4,1%) oraz w dziale 750 - administracja publiczna (o 0,7 mln zł; wzrost udziału w ogóle wydatków z 9,8% do 13,4%).

Tabela 50. Wydatki ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej (w %) w latach 2010-2014

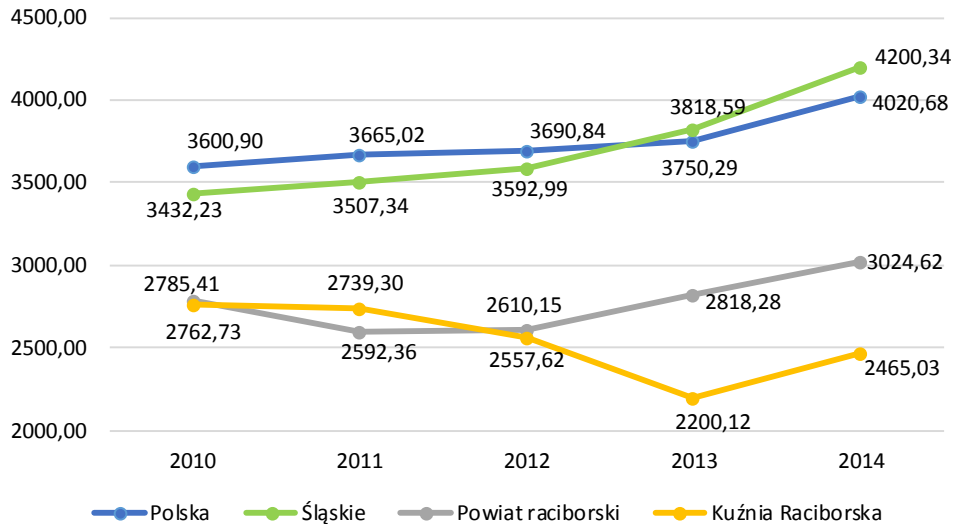
Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	0,5%	0,5%	0,3%	0,3%	0,3%
Dział 020 - Leśnictwo	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%
Dział 600 - Transport i łączność	5,5%	4,0%	6,1%	3,5%	5,2%
Dział 630 - Turystyka	0,2%	14,2%	1,8%	0,0%	0,9%
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	2,0%	1,8%	2,2%	2,5%	2,3%
Dział 710 - Działalność usługowa	0,3%	0,3%	0,3%	0,2%	0,3%
Dział 750 - Administracja publiczna	9,8%	10,1%	11,6%	13,8%	13,4%
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	0,2%	0,1%	0,0%	0,0%	0,2%
Dział 752 - Obrona narodowa	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Dział 753 - Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	3,4%	1,5%	1,8%	2,2%	1,7%
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	0,4%	0,6%	0,9%	0,9%	0,5%
Dział 801 - Oświata i wychowanie	41,1%	38,8%	42,0%	42,5%	39,4%
Dział 851 - Ochrona zdrowia	0,8%	0,7%	0,7%	0,9%	0,9%
Dział 852 - Pomoc społeczna	24,1%	12,6%	13,9%	16,9%	15,8%
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	1,7%	1,1%	1,2%	1,3%	1,2%
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	4,6%	5,8%	6,0%	6,3%	7,2%
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	4,6%	7,5%	5,7%	7,4%	6,6%
Dział 925 - Ogrody botan. i zoolog. oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Dział 926 - Kultura fizyczna i sport	0,6%	0,4%	5,3%	1,0%	4,1%

Źródło: <http://www.stat.gov.pl>



Wydatki budżetu gminy Kuźnia Raciborska na 1 mieszkańca w 2014 wynosiły 2 465,03 zł. W pozostałych jednostkach administracyjnych kwoty te były znacznie wyższe i wahały się od 3 024,62 zł (powiat raciborski) do 4 200,34 zł (województwo śląskie). Ponadto na przestrzeni lat 2010-2014 kwota wydatków na 1 mieszkańca w gminie uległa zmniejszeniu, podczas gdy w pozostałych jednostkach dostrzegalna była tendencja wzrostowa.

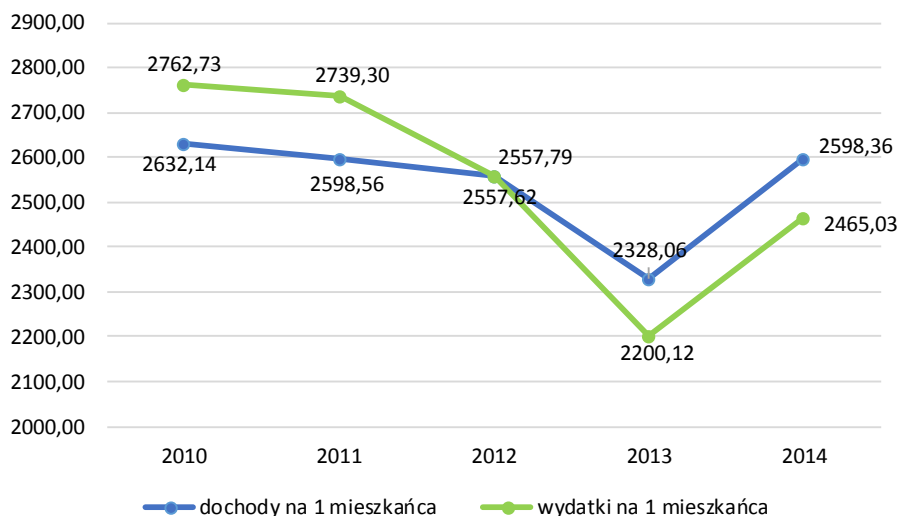
Rysunek 46. Wydatki budżetu gminy na 1 mieszkańca w latach 2010-2014



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Kolejny z omawianych wskaźników dotyczył dochodów i wydatków gminy na 1 mieszkańca Kuźni Raciborskiej. Dochody gminy na 1 mieszkańca wahały się od 2 328,06 zł (2013 rok) do 2 632,14 zł (2010 rok), zaś wydatki gminy na 1 mieszkańca – od 2 200,12 zł (2013 rok) do 2 762,73 zł (2010 rok). Począwszy od 2012 roku, poziom dochodów na 1 mieszkańca przewyższał poziom wydatków na 1 mieszkańca. W pozostałych latach okresu 2010-2014 w gminie Kuźnia Raciborska więcej wydawano niż wynosił osiągnięty dochód.

Rysunek 47. Dochody i wydatki gminy Kuźnia Raciborska na 1 mieszkańca w latach 2010-2014



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>



## 6.2. Planowanie strategiczne

Planowanie strategiczne jest głównym narzędziem procesu zarządzania dzięki jego zorientowaniu na sposoby realizacji celów. Realizowane jest przy wykorzystaniu wszelkiego rodzaju planów średnio i długookresowych. Kluczowymi dokumentami strategicznymi gminy Kuźnia Raciborska są:

- Strategia Rozwoju Gminy Kuźnia Raciborska,
- Wieloletnia Prognoza Finansowa,
- Wieloletni Plan Inwestycyjny,
- Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kuźnia Raciborska,
- Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Kuźnia Raciborska,
- Plan gospodarki niskoemisyjnej Gminy Kuźnia Raciborska,
- Plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2014-2029,
- Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych Gminnego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Kuźni Raciborskiej w latach 2016-2019,
- Plany Odnowy Miejscowości opracowane dla 3 miejscowości z terenu gminy.

## 6.3. Kapitał społeczny

W celu zaspokajania potrzeb społecznych mieszkańców, a także wzmocnienia rozwoju społeczeństwa obywatelskiego gmina realizuje każdego roku Program Współpracy Gminy Kuźnia Raciborska z organizacjami pozarządowymi oraz prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Na terenie gminy Kuźnia Raciborska funkcjonują następujące organizacje pozarządowe<sup>11</sup>:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Siedliskach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Budziskach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Turzu,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Rudach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Jankowicach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Rudzie Kozielskiej,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kuźni Raciborskiej,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Rudzie,
- Ludowy Klub Sportowy "Płomień" Siedliska,
- Ludowy Klub Sportowy Turze z siedzibą w Turzu,
- Ludowy Klub Sportowy "Buk" Rudy,
- Ludowy Klub Sportowy Ruda Kozielska,
- Ludowy Klub Sportowy Jankowice,
- Miejski Klub Sportowy "Stal" Kuźnia Raciborska,

---

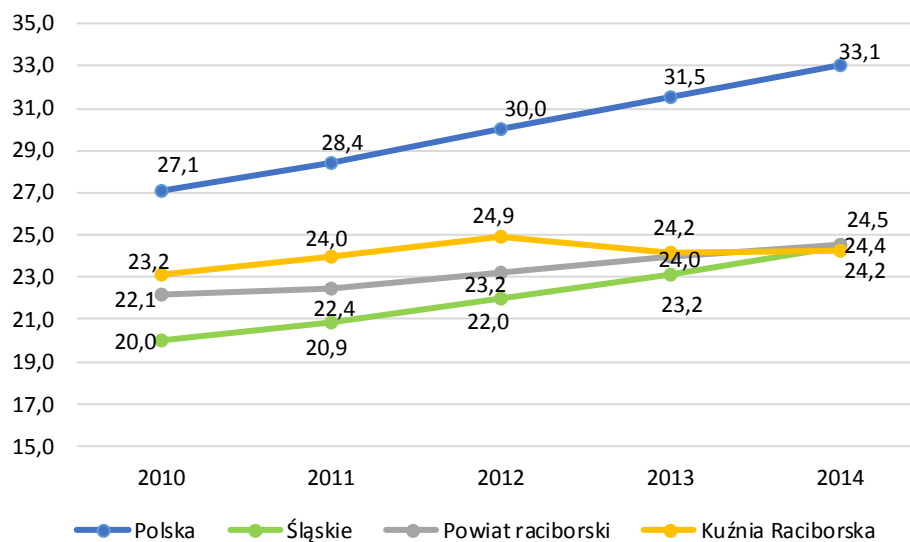
<sup>11</sup> <http://bazy.ngo.pl/>



- Miejski Klub Sportowy "Sparta" Kuźnia Raciborska,
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Budziska,
- Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych "Babiniec",
- Stowarzyszenie Rodzin "Szkółka Sobotnia Aniołów Stróżów" przy Parafii pw. Św. Marii Magdaleny,
- Stowarzyszenie "Silesia In Mundi",
- Stowarzyszenie "Otwarte Serca Dzieciom",
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci. Oddział Miejski w Kuźni Raciborskiej,
- Stowarzyszenie na rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej "Przystań",
- Chrześcijańskie Stowarzyszenie "Bezpieczna Przystań",
- Ogólnopolskie Stowarzyszenie Pracowników Resocjalizacji,
- Koło Raciborsko-Rybnickie Polskiego Klubu Ekologicznego,
- Caritas Parafii p. w. Najświętszego Serca Pana Jezusa.

W kraju, województwie śląskim, powiecie raciborskim i Kuźni Raciborskiej w latach 2010-2014 liczba działających fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców stopniowo się zwiększała, co świadczy o rozwoju tego sektora. Widoczne jest jednak, iż w skali całego kraju na 10 tys. mieszkańców przypadało więcej fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych (33,1), niż miało to miejsce w powiecie raciborskim (24,5), województwie śląskim (24,4) i Kuźni Raciborskiej (24,2). Ponadto, na przestrzeni analizowanego okresu dystans między gminą, a pozostałymi jednostkami nie zmniejszał się, a zwiększał.

Rysunek 48. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2014



Źródło: <http://www.stat.gov.pl>



## 7. Analiza SWOT

Analiza pozycji strategicznej oraz identyfikacja możliwych koncepcji rozwoju w oparciu o diagnozę społeczno-gospodarczą została dokonana przy pomocy **analizy SWOT**.

Narzędzie to umożliwia w efekcie sformułowanie misji i wizji rozwojowej gminy. Analiza (której nazwa jest angielskim skrótowcem od słów Strengths - silne strony, Weaknesses - słabości, Opportunities - szanse i Threats - zagrożenia) opiera się o określenie determinujących rozwój gminy:

- ❖ czynników zewnętrznych: szans i zagrożeń,
- ❖ czynników wewnętrznych: mocnych i słabych stron gminy.

Analiza SWOT została opracowana w oparciu o szczegółową diagnozę społeczno-gospodarczą dokonaną na podstawie analizy danych zastanych Desk Research oraz na podstawie przeprowadzonych warsztatów z przedstawicielami gminy Kuźnia Raciborska dotyczących przedmiotu Strategii Rozwoju Gminy.

Tabela 51. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"><li>✓ Walory przyrodnicze, turystyczne i historyczne,</li><li>✓ Duże obszary leśne,</li><li>✓ Bogate zasoby wód podziemnych,</li><li>✓ Położenie geograficzne – sąsiedztwo dużych aglomeracji,</li><li>✓ Prężnie działająca fabryka obrabiarek „Rafamet” oraz przedsiębiorstwo „Maxpol”,</li><li>✓ Mobilność zawodowa mieszkańców,</li><li>✓ Duża aktywność organizacji pozarządowych,</li><li>✓ Aktywność i zaangażowanie w sprawy gminy lokalnej społeczności,</li><li>✓ Silne więzi społeczne między mieszkańcami,</li><li>✓ Placówki kulturowe w szczególności wyremontowany Dom Kultury,</li><li>✓ Dobrze funkcjonujące Ochotnicze Straże Pożarne,</li><li>✓ Dobrze rozwinięta opieka zdrowotna,</li><li>✓ Internet szerokopasmowy,</li><li>✓ Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców gminy,</li><li>✓ Bliskość linii kolejowej,</li><li>✓ Uporządkowana baza placówek oświatowych.,</li><li>✓ Strategiczna lokalizacja gminy na połączeniu projektowanej Drogi Wodnej – granica Polski – Kędzierzyn-Koźle (odcinek ODL (Odra-Dunaj-Łąba) o oznaczeniu E30 oraz</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>✗ Brak pełnej kanalizacji oraz gazociągu,</li><li>✗ Częściowy zły stan techniczny dróg,</li><li>✗ Wzrost natężenia ruchu samochodów,</li><li>✗ Słaba promocja potencjału turystycznego oraz gospodarczego gminy,</li><li>✗ Zła/niewystarczająca komunikacja pomiędzy parterami społecznymi,</li><li>✗ Brak uzbrojenia terenów przeznaczonych pod rozwój biznesu,</li><li>✗ Uboga baza noclegowa,</li><li>✗ Częściowy, lokalny brak zaplecza usługowo-handlowego,</li><li>✗ Brak placówek/ośrodków kształcenia zawodowego dla potrzeb lokalnego rynku pracy,</li><li>✗ Niewystarczająca ilość miejsc parkingowych,</li><li>✗ Brak opieki instytucjonalnej dla dzieci do lat 3,</li><li>✗ Niedostatek lokali komunalnych i socjalnych,</li><li>✗ Zły stan techniczny budynków socjalnych,</li><li>✗ Niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych,</li><li>✗ Słabo rozwinięte zaplecze turystyczne, w stosunku do istniejących atrakcji/ofert spędzania wolnego czasu,</li><li>✗ Brak odpowiedniej bazy technicznej dla OSP, wymagający wymiany tabor samochodowy OSP oraz konieczność modernizacji budynków OSP,</li></ul>



Mocne strony	Słabe strony
<p>połączenia wodnego rzeki Odry i Wisły Kanałem Śląskim,</p> <ul style="list-style-type: none"><li>✓ Zrównoważony rozwój gminy pod względem podziału na tereny turystyczno-rekreacyjne (część wschodnia gminy) oraz przemysłowe (tradycje od ponad 100 lat) i rolnicze (część zachodnia gminy).</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>✗ Niewykorzystanie potencjału turystycznego gminy,</li><li>✗ Lokalizacja na terenie Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich oraz wynikające z tego położenia ograniczenia środowiskowe,</li><li>✗ Niepełne objęcie terenu gminy Internetem szerokopasmowym.</li></ul>
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"><li>✓ Korzystne położenie geograficzne (bliskość dużych miast oraz autostrad),</li><li>✓ Aktywna działalność Lokalnej Grupy Działania,</li><li>✓ Polityka społeczna na rzecz osób wykluczonych,</li><li>✓ Dostępność funduszy strukturalnych Unii Europejskiej umożliwiających rozwój,</li><li>✓ Możliwość pozyskiwania funduszy na rozwój gminy przez stowarzyszenia,</li><li>✓ Wzrost kompetencji informatycznych społeczeństwa (niwelowanie zagrożenia wykluczeniem cyfrowym lokalnej społeczności),</li><li>✓ Wsparcie dla rozwoju gospodarczego,</li><li>✓ Tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości z sąsiednimi aglomeracjami,</li><li>✓ Współpraca przygraniczna,</li><li>✓ Przyciąganie nowych inwestorów,</li><li>✓ Rosnące zapotrzebowanie na usługi czasu wolnego,</li><li>✓ Ogromny potencjał obiektów sportowych oraz placówek kulturowych,</li><li>✓ Walory przyrodnicze gminy umożliwiające rozwój turystyki weekendowej, edukacyjnej oraz dla osób aktywnych.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>✗ Migracja zarobkowa,</li><li>✗ Odływ młodych, wykształconych ludzi,</li><li>✗ Niż demograficzny,</li><li>✗ Rozwarstwienie poziomu zamożności społeczeństwa,</li><li>✗ Postępujący proces starzenia się społeczeństwa,</li><li>✗ Narastające rozwarstwienie ekonomiczne mieszkańców,</li><li>✗ Zwiększająca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej,</li><li>✗ Rozproszenie sieci osadniczej,</li><li>✗ Brak zainteresowania potencjalnych inwestorów, ze względu na braki w infrastrukturze,</li><li>✗ Mała atrakcyjność zarobkowa oferowanych miejsc pracy,</li><li>✗ Wzrastające bezrobocie wśród kobiet, osób młodych oraz po 50 roku życia,</li><li>✗ Niskie tempo rozwoju gospodarczego oraz społecznego,</li><li>✗ Brak funduszy na rozwój działalności gminy,</li><li>✗ Zwiększające się koszty rozwijania i utrzymania działalności gospodarczej,</li><li>✗ Kryzys budżetów samorządowych,</li><li>✗ Niedostateczne zabezpieczenia przed zagrożeniem powodziowym,</li><li>✗ Brak świadomości i zachowań ekologicznych mieszkańców gminy.</li></ul>





## 8. Misja

Misja gminy stanowić ma nadrzędny cel wszelkich podejmowanych działań dążących do rozwoju i poprawy jakości życia mieszkańców w gminie Kuźnia Raciborska. Jej głównym założeniem jest motywowanie oraz inspirowanie przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, przedsiębiorców, mieszkańców do wdrażania celów strategicznych i operacyjnych oraz wynikających z nich działań/zadań Strategii Rozwoju Gminy.

Fundamentem misji gminy Kuźnia Raciborska jest poprawa jakości życia lokalnej społeczności, która ma się odbywać poprzez rozwój ekonomiczny, rozbudowę

infrastruktury technicznej (m.in. poprawę jakości dróg gminnych, rozbudowę sieci komunikacji zbiorowej oraz transportowej). Równie ważnym założeniem misji gminy Kuźnia Raciborska jest wykorzystanie potencjału turystycznego gminy, który powinien stanowić rdzeń ogólnego rozwoju, gdyż gmina Kuźnia Raciborska posiada cenne walory przyrodnicze, turystyczne oraz historyczne, które stanowią nieoceniony potencjał do rozwoju gminy. Wszelkie działalności wynikające z realizacji założeń Strategii mają odbywać się przy możliwie jak największym stopniu partycypacji społecznej. Troska o wspólne dobro – miejsce zamieszkania – doprowadzi do wzmocnienia więzi społecznych wśród lokalnej społeczności oraz ugruntuje przywiązanie mieszkańców do zamieszkiwanego terenu.

Hasło przewodnie gminy: „Kuźnia Raciborska – gmina bogata w doświadczenie” odzwierciedla potencjał kapitału ludzkiego i intelektualnego gminy oraz podkreśla silnie zakorzenione tradycje i doświadczenie w budowaniu dobrze funkcjonującej jednostki terytorialnej.

Misją gminy Kuźnia Raciborska jest poprawa jakości życia lokalnej społeczności poprzez rozwój ekonomiczny, rozbudowę infrastruktury technicznej oraz wykorzystanie potencjału turystycznego przy możliwie największej aktywności społecznej mieszkańców.

Hasłem przewodnim gminy jest:  
„Kuźnia Raciborska –  
gmina bogata w doświadczenie”.



## 9. Wizja

Wizja rozwoju gminy Kuźnia Raciborska odzwierciedla stan docelowy, jaki zamierza się osiągnąć wdrażając cele strategiczne i operacyjne Strategii Rozwoju Gminy.

Stan docelowy do którego dąży gmina Kuźnia Raciborska to zdobycie wyróżniającej się pozycji jednostki terytorialnej, charakteryzującej się bardzo dobrym poziomem rozwoju gospodarczo-ekonomicznego i społecznego, który zapewnia wysoką jakość życia lokalnej społeczności.

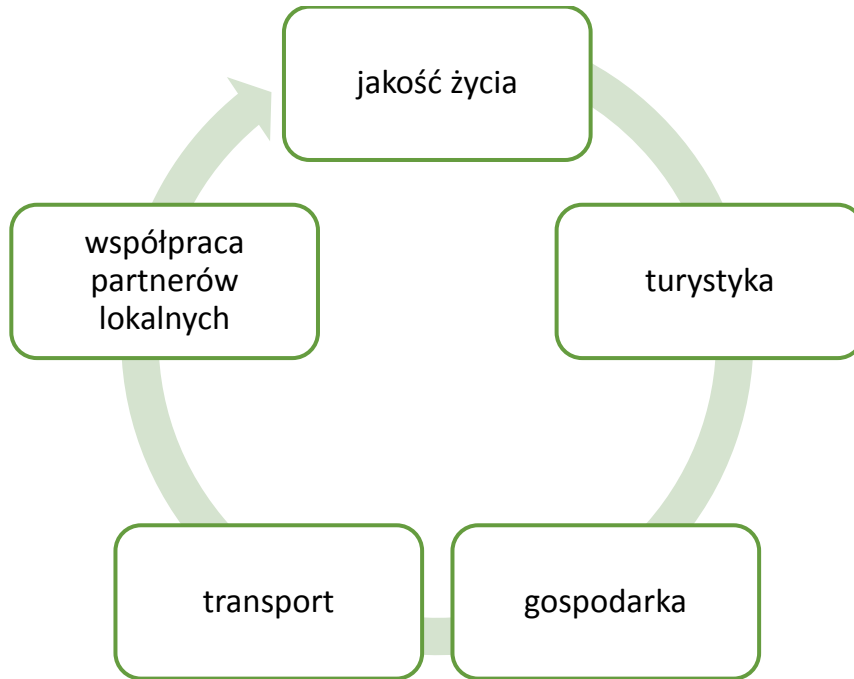
Gmina Kuźnia Raciborska do roku 2025 będzie zapewniać:

1. Wysoką jakość życia mieszkańców gminy przejawiającą się w szczególności poprzez: jakość kształcenia w gminnych placówkach oświatowych, tworzenie warunków dla rozwoju budownictwa mieszkalnego (jednorodzinne, socjalnego, komunalnego) oraz bazy usługowo-handlowej, dobrze rozwiniętą opiekę medyczną, a także integrację społeczności lokalnej wokół wydarzeń kulturalnych oraz kolektywnego inicjowania i budowania pozytywnego wizerunku gminy sprzyjającego poczuciu dbania o własne miejsce zamieszkania wśród mieszkańców.
2. Racjonalne wykorzystanie potencjału turystyczno-rekreacyjnego oraz obecnej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, a także sportowej w szczególności poprzez promocję walorów przyrodniczych, turystycznych oraz historycznych, tworzenie ścieżek rowerowych oraz bazy noclegowej zachęcającej do odwiedzania gminy przez turystów krajowych, a także zagranicznych. Infrastruktura turystyczno-rekreacyjna stanowić będzie źródło rozwoju ekonomicznego gminy oraz wzbudzać poczucie dumy wśród lokalnej społeczności, a także przedstawicieli władz lokalnych.
3. Zrównoważony rozwój ekonomiczno-gospodarczy w szczególności poprzez przygotowanie terenów inwestycyjnych zachęcających nowych inwestorów do lokowania kapitału finansowego na terenie gminy Kuźnia Raciborska, zapewni to miejsca pracy lokalnej społeczności oraz pozwoli na przyciąganie nowych mieszkańców w wieku produkcyjnym, co także wpłynie korzystnie na rozwój sieci osadniczej gminy. Rozwój ekonomiczno-gospodarczy poprawi ogólną kondycję gminy Kuźnia Raciborska.
4. Dynamiczny rozwój infrastruktury drogowej oraz transportowej umożliwiającej tworzenie sieci połączeń krajowych oraz międzynarodowych. Rozwój infrastruktury drogowej oraz transportowej przyczyni się do ogólnego rozwoju społeczno-gospodarczego. Ogólna poprawa infrastruktury drogowej oraz transportowej uczyni gminę Kuźnia Raciborska częściej odwiedzaną oraz bardziej dostępną dla nowych mieszkańców, inwestorów oraz potencjalnych turystów krajowych oraz zagranicznych.
5. Harmonijną współpracę partnerów lokalnych prowadzącą do inicjowania i budowania rozwoju społecznego oraz zapewniającą tworzenie nowej jakości w gminie. Wykorzystanie potencjału tkwiącego w partnerach lokalnych uruchomi i zintensyfikuje działania na rzecz gminy przy możliwie jak najlepszej współpracy i efektywnym dialogu partnerów.



Wizja rozwoju gminy Kuźnia Raciborska koncentruje się na wykorzystaniu oraz wzmocnieniu obszarów zaprezentowanych na rysunku. Ich równomierne implementowanie umożliwi rozwój gminy oraz osiągnięcie założonych celów strategicznych oraz operacyjnych, które zostały przedstawione w dalszej części dokumentu.

Rysunek 49. Obszary rozwoju gminy Kuźnia Raciborska do 2025r.

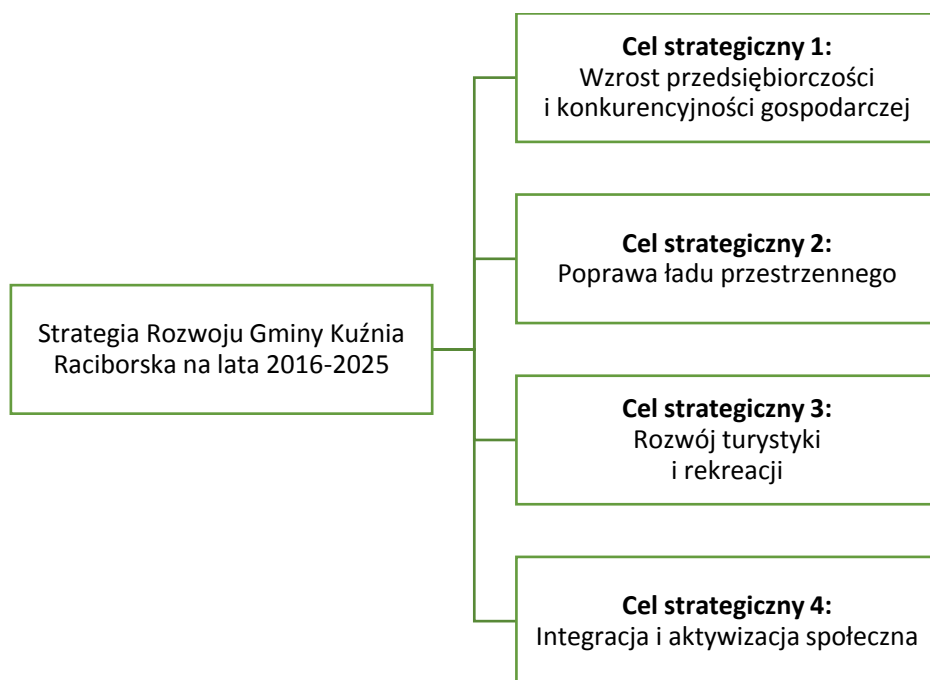




## 10. Plan operacyjny Strategii: cele strategiczne, operacyjne, zadania

Na podstawie szczegółowej analizy danych zastanych Desk Research dotyczącej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Kuźnia Raciborska oraz po zgromadzeniu materiału badawczego podczas realizacji warsztatów konsultacyjnych, sformułowano cele strategiczne oraz cele operacyjne przedstawione poniżej.

Rysunek 50. Cele strategiczne Strategii Rozwoju Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2016-2025



Cel strategiczny 1 tj. Wzrost przedsiębiorczości i konkurencyjności gospodarczej zostanie zrealizowany poprzez zapewnienie rozwoju ekonomiczno-gospodarczego, zwiększenie atrakcyjności terenów inwestycyjnych oraz tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości. Aby zrealizować zamierzone cele podejmowany będzie szereg uzupełniających się działań m.in. tworzenie nowych miejsc pracy, nawiązywanie współpracy z ościennymi aglomeracjami, przyciąganie nowych inwestorów, co możliwe będzie poprzez wyznaczenie i przygotowanie terenów pod inwestycje, dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy, czy też promowanie idei kształcenia ustawicznego wśród lokalnych pracodawców i pracowników. Równie ważne są działania, które będą podejmowane w ramach tworzenia sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości, co umożliwi i zachęci inwestorów, lokalnych przedsiębiorców oraz mieszkańców do wzmożonej intensyfikacji działań mających na celu ogólnie rozumiany rozwój ekonomiczny oraz gospodarczy.

Cel strategiczny 1: Wzrost przedsiębiorczości i konkurencyjności gospodarczej	
Cele operacyjne	Zadania
1. <b>Zapewnienie rozwoju ekonomiczno-gospodarczego</b>	<input type="checkbox"/> Tworzenie trwałych miejsc pracy poprzez zapewnienie odpowiednich warunków nowym inwestorom,



Cel strategiczny 1: Wzrost przedsiębiorczości i konkurencyjności gospodarczej	
	<ul style="list-style-type: none"><li><input type="checkbox"/> Rozwój i umacnianie współpracy przygranicznej,</li><li><input type="checkbox"/> Tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości z ościennymi aglomeracjami,</li><li><input type="checkbox"/> Pozyskiwanie funduszy na nowe inwestycje sprzyjające rozwojowi gospodarczemu,</li><li><input type="checkbox"/> Dostosowywanie oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy,</li><li><input type="checkbox"/> Promowanie idei kształcenia ustawicznego wśród pracodawców i pracowników w celu rozwoju kwalifikacji i kompetencji zasobów ludzkich,</li><li><input type="checkbox"/> Monitorowanie zmian zachodzących na rynku pracy.</li></ul>
2. <u>Zwiększenie atrakcyjności terenów inwestycyjnych</u>	<ul style="list-style-type: none"><li><input type="checkbox"/> Wyznaczenie i przygotowanie terenów pod inwestycje z wykorzystaniem strategicznego położenia na skrzyżowaniu dróg wodnych, dróg wojewódzkich oraz linii kolejowej,</li><li><input type="checkbox"/> Podejmowanie działań promujących gminę jako miejsca sprzyjającego inwestycjom gospodarczym.</li></ul>
3. <u>Tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości</u>	<ul style="list-style-type: none"><li><input type="checkbox"/> Prowadzenie bezpłatnego doradztwa dla osób planujących lub już prowadzących działalność gospodarczą,</li><li><input type="checkbox"/> Przeciwdziałanie bezrobociu poprzez aktywizację zawodową osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy,</li><li><input type="checkbox"/> Promowanie spółdzielczości socjalnej,</li><li><input type="checkbox"/> Utrzymywanie i wspieranie dialogu z lokalnymi przedsiębiorcami.</li></ul>

Cel strategiczny 2 tj. Poprawa ładu przestrzennego zostanie zrealizowany dzięki rozwojowi infrastruktury drogowej, poprawę infrastruktury technicznej oraz budowę i modernizację przestrzeni funkcjonalnej. Założone cele szczegółowe zostaną zrealizowane poprzez m. in. modernizację i budowę dróg gminnych oraz infrastruktury około drogowej (tj. oświetlenie ulic, przystanki autobusowe, miejsca parkingowe). Ważnym elementem realizacji celu strategicznego jest poprawa infrastruktury technicznej gminy, która polegać ma przede wszystkim na modernizacji budynków usytuowanych na terenie gminy Kuźnia Raciborska oraz budowie kanalizacji oraz gazociągu. Założono także budowę oraz rozbudowę już istniejących obiektów użyteczności publicznej (m.in. placów zabaw itp.), które mają służyć zwiększeniu atrakcyjności osadniczej i zaspokajać codzienne potrzeby mieszkańców.

Cel strategiczny 2: Poprawa ładu przestrzennego	
Cele operacyjne	Zadania
1. <u>Rozwój infrastruktury drogowej oraz transportu intermodalnego, łączącego linię kolejową, wodną i drogową</u>	<ul style="list-style-type: none"><li><input type="checkbox"/> Budowa i modernizacja dróg gminnych, chodników oraz oświetlenia ulic,</li><li><input type="checkbox"/> Zwiększenie bezpieczeństwa na drogach poprzez wyznaczenie dodatkowych przejść dla pieszych oraz spowalniaczy,</li></ul>



Cel strategiczny 2: Poprawa ładu przestrzennego	
	<ul style="list-style-type: none"><li><input type="checkbox"/> Modernizacja przystanków autobusowych,</li><li><input type="checkbox"/> Rozwój sieci komunikacji transportu zbiorowego,</li><li><input type="checkbox"/> Ochrona planistyczna istniejących ramp kolejowych,</li><li><input type="checkbox"/> Dostosowanie potrzeb gminy do krajowych planów strategicznych,</li><li><input type="checkbox"/> Korelacja infrastruktury przeciwpowodziowej z planami krajowymi,</li><li><input type="checkbox"/> Zwiększenie ilości miejsc parkingowych.</li></ul>
2. <b><u>Poprawa infrastruktury technicznej</u></b>	<ul style="list-style-type: none"><li><input type="checkbox"/> Racjonalizacja kubatury i modernizacja budynków użyteczności publicznej,</li><li><input type="checkbox"/> Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej,</li><li><input type="checkbox"/> Budowa kanalizacji oraz gazociągu,</li><li><input type="checkbox"/> Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w brakujące media oraz pod zabudowę mieszkaniową,</li><li><input type="checkbox"/> Adaptacja istniejących obiektów użyteczności publicznej w celu zwiększenia zasobów mieszkań komunalnych oraz socjalnych,</li><li><input type="checkbox"/> Sprzyjanie zrównoważonemu rozwojowi nowych obiektów usługowo-handlowych.</li></ul>
3. <b><u>Budowa i modernizacja przestrzeni funkcjonalnej</u></b>	<ul style="list-style-type: none"><li><input type="checkbox"/> Budowa i modernizacja obiektów użyteczności publicznej m.in. placów zabaw, boisk, siłowni „pod chmurką” itp.,</li><li><input type="checkbox"/> Podejmowanie działań rewitalizacyjnych zgodnych z Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Kuźnia Raciborska,</li><li><input type="checkbox"/> Zwiększenie dostępu do usług teleinformatycznych.</li></ul>

Cel strategiczny 3 tj. Rozwój turystyki i rekreacji zostanie zrealizowany poprzez budowę i modernizację infrastruktury turystycznej oraz rekreacyjnej, promocję gminy oraz ochronę środowiska naturalnego. Głównym założeniem tak zdefiniowanego celu strategicznego jest budowa oraz modernizacja obiektów turystycznych oraz rekreacyjnych, a także wykorzystanie bogatych walorów przyrodniczych oraz historycznych gminy Kuźnia Raciborska, budowa ścieżek rowerowych, a także poszerzenie bazy noclegowej. Istotną rolę odgrywa także promocja gminy, która ma się odbywać poprzez realizację m. in. następujących zadań: promocję lokalnych produktów, rozbudowę strony internetowej, tworzenie punktów informacji turystycznej oraz nawiązywanie współpracy z ościennymi powiatami, gminami w celach promocji gminy Kuźnia Raciborska. Realizacja celu strategicznego nr 3 zakłada także ochronę środowiska naturalnego poprzez m. in. zwiększanie świadomości ekologicznej społeczności lokalnej, rozwój odnawialnych źródeł energii oraz ograniczenie emisji gazów cieplarnianych.

Cel strategiczny 3: Rozwój turystyki i rekreacji	
Cele operacyjne	Zadania



Cel strategiczny 3: Rozwój turystyki i rekreacji	
<b>1. Budowa i modernizacja infrastruktury turystycznej oraz rekreacyjnej</b>	<ul style="list-style-type: none"><li><input type="checkbox"/> Budowa i modernizacja obiektów turystycznych oraz rekreacyjnych, przystani wodnych itp.,</li><li><input type="checkbox"/> Wykorzystanie walorów przyrodniczych w celach turystycznych oraz rekreacyjnych,</li><li><input type="checkbox"/> Poszerzanie bazy noclegowej,</li><li><input type="checkbox"/> Wyznaczanie i budowa ścieżek rowerowych,</li><li><input type="checkbox"/> Rozwój turystyki weekendowej, edukacyjnej, agroturystyki oraz dla osób aktywnych.</li></ul>
<b>2. Promocja gminy</b>	<ul style="list-style-type: none"><li><input type="checkbox"/> Promocja lokalnych produktów, usług spędzania wolnego czasu,</li><li><input type="checkbox"/> Zwiększenie udziału strony internetowej w promowaniu turystyki,</li><li><input type="checkbox"/> Centralizacja rozproszonych ofert turystycznych z terenu całej gminy,</li><li><input type="checkbox"/> Wydruk i dystrybucja broszur informacyjnych promujących gminę,</li><li><input type="checkbox"/> Stworzenie kalendarza imprez kulturalnych oraz innych wydarzeń w gminie,</li><li><input type="checkbox"/> Nawiązanie współpracy z ościennymi powiatami, gminami w celach promocji gminy Kuźnia Raciborska.</li></ul>
<b>3. Ochrona środowiska naturalnego</b>	<ul style="list-style-type: none"><li><input type="checkbox"/> Zwiększanie świadomości ekologicznej społeczności lokalnej,</li><li><input type="checkbox"/> Działania gminy zmierzające do racjonalnego lokalnego gospodarowania wodami opadowymi i roztopowymi,</li><li><input type="checkbox"/> Działania na rzecz ustabilizowania poziomu wód gruntowych na obszarze gminy, przeciwdziałaniu skutkom suszy/powodzi (retencja),</li><li><input type="checkbox"/> Promowanie edukacji ekologicznej,</li><li><input type="checkbox"/> Rozwój odnawialnych źródeł energii,</li><li><input type="checkbox"/> Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych.</li></ul>

Cel strategiczny 4 tj. Integracja i aktywizacja społeczna zakłada wzmocnienie kapitału społecznego oraz rozwój usług społecznych. Wskazane cele szczegółowe mają zostać zrealizowane m. in. poprzez pozyskiwanie nowego kapitału społecznego, rozwijanie i umacnianie więzi społecznych poprzez aktywizację społeczną oraz utrzymywanie wysokiego poziomu dostępności do usług społecznych. Tak zdefiniowane cele pozwolą na osiągnięcie wysokiego stopnia integracji społecznej, która w konsekwencji umożliwi mocniejsze identyfikowanie się mieszkańców gminy Kuźnia Raciborska z miejscem zamieszkania oraz spotęguje ich przywiązanie do gminy.



Cel strategiczny 4: Integracja i aktywizacja społeczna	
Cele operacyjne	Zadania
1. <b>Wzmacnianie kapitału społecznego</b>	<ul style="list-style-type: none"><li><input type="checkbox"/> Pozyskiwanie nowego kapitału społecznego poprzez stworzenie warunków do osiedlania dla nowych mieszkańców,</li><li><input type="checkbox"/> Rozwijanie i umacnianie więzi społecznych poprzez angażowanie lokalnej społeczności we wspólne sprawy,</li><li><input type="checkbox"/> Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, marginalizacji oraz ubóstwu,</li><li><input type="checkbox"/> Zaangażowanie organizacji pozarządowych w rozwój i działania gminy.</li></ul>
2. <b>Rozwój usług społecznych</b>	<ul style="list-style-type: none"><li><input type="checkbox"/> Utrzymywanie wysokiego poziomu dostępności do usług społecznych (w tym przede wszystkim usług edukacyjnych oraz medycznych),</li><li><input type="checkbox"/> Utworzenie stowarzyszenia zajmującego się aktywnością pozaszkolną dla dzieci,</li><li><input type="checkbox"/> Zapewnienie opieki instytucjonalnej dla dzieci do lat 3,</li><li><input type="checkbox"/> Sprzyjanie tworzeniu warunków do powstawania niepublicznych, prywatnych żłobków i klubów dziecięcych,</li><li><input type="checkbox"/> Intensyfikacja działań i funkcjonowania obiektów kultury,</li><li><input type="checkbox"/> Wzmacnianie współpracy lokalnych samorządów w celu realizacji wspólnych projektów, inwestycji, planów o charakterze społecznym i gospodarczym.</li></ul>

## 11. Powiązanie Strategii z dokumentami strategicznymi

Cele strategiczne Strategii zostały powiązane z celami zawartymi w innych dokumentach na zasadzie podobieństwa i zbieżności. Cele i założenia Strategii powiązane są z innymi dokumentami strategicznymi obowiązującymi w gminie. Analizie poddano następujące dokumenty:

1. Strategia Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2014-2020
2. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”
3. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Kuźnia Raciborska

Poniższa tabela prezentuje powiązanie każdego celu strategicznego Strategii gminy Kuźnia Raciborska z innymi (wyżej wymienionymi) dokumentami strategicznymi gminy.





Tabela 52. Powiązanie celów strategicznych i operacyjnych Strategii z innymi dokumentami

Cel strategiczny 1: <u>Wzrost przedsiębiorczości i konkurencyjności gospodarczej</u>	
Cele operacyjne: 1. Zapewnienie rozwoju ekonomiczno-gospodarczego 2. Zwiększenie atrakcyjności terenów inwestycyjnych 3. Tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości	
Dokument strategiczny	Zbieżne cele
Strategia Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2014-2020	Cel szczegółowy C1.1. Wysoka atrakcyjność inwestycyjna powiatu raciborskiego oraz dogodne warunki dla rozwoju lokalnych przedsiębiorstw. Cel szczegółowy C4.1. Kooperacja samorządów lokalnych powiatu w planowaniu rozwoju, przygotowywaniu projektów, pozyskiwaniu środków unijnych i realizowaniu działań o znaczeniu strategicznym dla rozwoju powiatu i jego gmin. Cel szczegółowy C4.2. Integracja działań samorządów lokalnych w przekształcaniu potencjałów powiatu w spójną ofertę dla inwestorów, turystów i potencjalnych mieszkańców.
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”	Cel strategiczny: Województwo śląskie regionem nowoczesnej gospodarki rozwijającej się w oparciu o innowacyjność i kreatywność
Cel strategiczny 2: <u>Poprawa ładu przestrzennego</u>	
Cele operacyjne: 1. Rozwój infrastruktury drogowej 2. Poprawa infrastruktury technicznej 3. Budowa i modernizacja przestrzeni funkcjonalnej	
Dokument strategiczny	Zbieżne cele
Strategia Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2014-2020	Cel szczegółowy C3.2. Wysoka jakość zagospodarowania przestrzennego powiatu przejawiająca się w estetyce i funkcjonalności przestrzeni oraz czystości środowiska przyrodniczego. Cel szczegółowy C3.4. Dobre skomunikowanie z otoczeniem zapewniające dostęp do usług publicznych i rynkowych oraz rynku pracy w pobliskich aglomeracjach
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”	Cel strategiczny: Województwo śląskie regionem atrakcyjnej i funkcjonalnej przestrzeni
Cel strategiczny 3: <u>Rozwój turystyki i rekreacji</u>	
Cele operacyjne: 1. Budowa i modernizacja infrastruktury turystycznej oraz rekreacyjnej 2. Promocja gminy 3. Ochrona środowiska naturalnego	
Dokument strategiczny	Zbieżne cele



<b>Strategia Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2014-2020</b>	<p>Cel szczegółowy C1.3. Rozwój oferty turystycznej oraz oferty usług czasu wolnego wykorzystującej walory przyrodniczo-kulturowe powiatu.</p> <p>Cel szczegółowy C3.2. Wysoka jakość zagospodarowania przestrzennego powiatu przejawiająca się w estetyce i funkcjonalności przestrzeni oraz czystości środowiska przyrodniczego.</p> <p>Cel szczegółowy C4.2. Integracja działań samorządów lokalnych w przekształcaniu potencjałów powiatu w spójną ofertę dla inwestorów, turystów i potencjalnych mieszkańców.</p>
<b>Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”</b>	Cel strategiczny: Województwo śląskie regionem atrakcyjnej i funkcjonalnej przestrzeni
<b>Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Kuźnia Raciborska</b>	Cel: Realizacja działań zmierzających do ograniczenia emisji z indywidualnych systemów grzewczych – wsparcie merytoryczne, administracyjne, finansowe dotyczące wymiany źródeł ogrzewania w indywidualnych nieruchomościach na terenie gminy.
<b>Cel strategiczny 4: Integracja i aktywizacja społeczna</b>	
<b>Cele operacyjne:</b> 1. Wzmacnianie kapitału społecznego 2. Rozwój usług społecznych	
<b>Dokument strategiczny</b>	<b>Zbieżne cele</b>
<b>Strategia Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2014-2020</b>	<p>Cel szczegółowy C2.1. Dostępność infrastruktury i usług społecznych umożliwiających podnoszenie jakości kapitału ludzkiego powiatu w aspekcie wiedzy, umiejętności, przedsiębiorczości, aktywności społecznej i kondycji zdrowotnej.</p> <p>Cel szczegółowy C2.3. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i zaangażowanie mieszkańców w inicjatywy lokalne.</p> <p>Cel szczegółowy C2.5. Wzbogacanie kapitału ludzkiego powiatu przez napływ nowych mieszkańców integrujących się ze społecznością lokalną.</p> <p>Cel szczegółowy C4.1. Kooperacja samorządów lokalnych powiatu w planowaniu rozwoju, przygotowywaniu projektów, pozyskiwaniu środków unijnych i realizowaniu działań o znaczeniu strategicznym dla rozwoju powiatu i jego gmin.</p> <p>Cel szczegółowy C4.2. Integracja działań samorządów lokalnych w przekształcaniu potencjałów powiatu w spójną ofertę dla inwestorów, turystów i potencjalnych mieszkańców.</p>
<b>Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”</b>	Cel strategiczny: Województwo śląskie regionem o wysokiej jakości życia opierającej się na powszechnej dostępności do usług publicznych o wysokim standardzie

## 12. Konsultacje społeczne projektu Strategii

Projekt „Strategii Rozwoju Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2016-2025” został poddany konsultacjom społecznym. W konsultacjach społecznych wzięło udział szerokie grono interesariuszy, m. in.



przedstawiciele Urzędu Miejskiego, radni, lokalni liderzy opinii oraz mieszkańcy gminy Kuźnia Raciborska.

W dniu 10 sierpnia 2016 roku Burmistrz Miasta Kuźnia Raciborska wydał zarządzenie w sprawie ogłoszenia konsultacji projektu uchwały „Strategia Rozwoju Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2016-2025”. Zarządził przeprowadzenie konsultacji projektu uchwały w sprawie przyjęcia „Strategia Rozwoju Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2016-2025”, stanowiącego załącznik do zarządzenia. Projekt uchwały, w sprawie którego przeprowadzono konsultacje społeczne był zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Urzędu Miejskiego Kuźnia Raciborska w terminie do dnia 17.08.2016r. Termin zgłaszania opinii wyznaczono od 10 sierpnia 2016 r. do dnia 17 sierpnia 2016 r. włącznie. W wyznaczonym terminie opinie miały zostać dostarczone w formie pisemnej do siedziby Urzędu Miejskiego w Kuźni Raciborskiej lub za pośrednictwem poczty elektronicznej. Organem właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków jest Burmistrz Miasta Kuźnia Raciborska. W dniach od 10 sierpnia 2016r. do 17 sierpnia 2016r. włącznie wpłynęły następujące uwagi ramach konsultacji społecznych:

Tabela 53. Treść uwag w ramach konsultacji społecznych prowadzonych w dniach 10.08.-17.08.2016r.

L.p.	Strona	Treść uwagi	Opinia Burmistrza
1	38	Tekst niezrozumiały - wskaźnik minus 11 w tym zapisie należy interpretować, że domy poddano rozbiórce?	Uwaga przyjęta
2	39	Rysunek 28 przedstawia wykres liniowy (pomarańczowa linia), który z definicji przedstawia jak zmienia się określony wskaźnik. Zastosowanie go na rysunku jest nieuzasadnione, gdyż poszczególne słupki dotyczą różnych rzeczy.	Uwaga przyjęta
3	45	W tabeli "Ruda Kozielska SUW", w tekście poniżej informacja, że woda nie jest uzdatniana; rozbieżność.	Uwaga przyjęta
4	48	O ile wiem funkcjonuje również oczyszczalnia ścieków w Rudach, o której nie ma mowy w tekście.	Uwaga przyjęta
5	59	Brak informacji o boisku w Rudach (administrowanym przez LKS Buk Rudy)	Uwaga przyjęta
6	62	Wśród imprez wymienione WOŚP - to nazwa fundacji nie imprezy, należałoby raczej poprawić na np. obchody finału WOŚP lub użyć innej formy, która będzie poprawna.	Uwaga przyjęta
7	87	"Centralizacja rozproszonych ofert turystycznych z terenu całej gminy" - czyżby Kolejka Wąskotorowa, Pałac i inne atrakcje turystyczne z Rud miały zostać przeniesiona do Kuźni Raciborskiej?	Uwaga przyjęta poprzez odpowiedź i wyjaśnienie
8	78	Wnoszę o ujęcie w pkt 6.3 Kapitał społeczny, organizacji pozarządowej działającej na terenie gminy Kuźnia Raciborska od 17 lat tj. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci. Oddział Miejski w Kuźni Raciborskiej.	Uwaga przyjęta



## 13. Procedury wdrażania, monitoring, ewaluacja Strategii

### System wdrażania Strategii

Wdrażanie zapisów Strategii Rozwoju Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2016-2025 jest kluczowym elementem ich realizacji. Dla zapewnienia efektywności Strategii konieczne jest sukcesywne wdrażanie i jej realizacja.

System wdrażania regulują w szczególności:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. 2016 poz. 446),
- ustawa z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2016 poz. 383),
- regulacje wewnętrzne Urzędu Miejskiego w Kuźni Raciborskiej.

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za realizację zapisów Strategii jest Burmistrz Miasta Kuźnia Raciborska wraz z podległym mu Urzędem Miejskim w Kuźni Raciborskiej. Burmistrz odpowiada za ogólną koordynację procesu wdrażania i monitorowania Strategii. W szczególności odpowiedzialny jest za przygotowanie i wdrożenie projektów wynikających z zaplanowanych zadań, a także zidentyfikowanych projektów kluczowych do realizacji do roku 2025.

W celu wdrażania i monitorowania zaplanowanych zadań w Strategii zostanie powołany Zespół Wdrażający Strategię. Do zadań Zespołu Wdrażającego należeć będzie koordynacja realizacji Strategii, dokonywanie procedur uaktualniania i oceny skuteczności, oraz udoskonalenie komunikacji między władzami i instytucjami lokalnymi a mieszkańcami na temat projektów Strategii.

Instytucjami wspomagającymi Burmistrza i Zespół Wdrażający Strategię w procesie wdrażania strategii są:


- Rada Miejska, w celu prowadzenia działań promocyjnych i właściwego zrozumienia Strategii wśród społeczności lokalnej;
- Placówki szkolno-wychowawcze (przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazja);
- Jednostki organizacyjne gminy (np. Miejska Biblioteka Publiczna, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, Miejski Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji);
- Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy;
- Inne.

Strategia Rozwoju Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2016-2025 będzie posiadać formułę otwartą, dlatego w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawiania się nowych problemów, zmian w otoczeniu oraz potrzeby utworzenia nowych projektów – będzie ona aktualizowana.

Projekty wprowadzane do Strategii będą charakteryzowały się kartą projektową zawierającą, m.in. dokładny opis przedsięwzięcia, lokalizację, określenie orientacyjnych kosztów realizacji projektu, potencjalnych źródeł finansowania, itp. Będzie prowadzona partycypacja społeczna wśród mieszkańców i innych podmiotów w celu zgłaszania projektów zgodnych ze Strategią. Poniżej przedstawiono wzór karty projektowej.



Tabela 54. Wzór karty projektowej

 KARTA PROJEKTU STRATEGIA ROZWOJU GMINY KUŹNIA RACIBORSKA NA LATA 2016-2025			
Nazwa projektu			
Lokalizacja projektu			
Wnioskodawca projektu			
Cel strategiczny projektu			
Cel operacyjny projektu			
Opis zadania			
Jednostka odpowiedzialna za realizację			
Szacunkowy koszt wdrożenia			
Źródła finansowania			
Data rozpoczęcia realizacji		Data zakończenia realizacji	

Przygotowanie i wdrażanie projektów zgodnych z celami Strategii polegać będzie na stworzeniu odpowiednich procedur opracowywania i wprowadzania projektów do realizacji, opracowaniu systemu sprawozdawczości z realizacji projektów, uruchomieniu procedur umożliwiających wprowadzanie projektów partnerskich, opracowaniu kryteriów wyboru projektów do realizacji, przygotowywaniu projektów do realizacji, wdrażaniu projektów, monitorowaniu realizacji projektów, oraz wyciąganiu wniosków z realizacji projektów. Prowadzony będzie stały monitoring dostępnych zasobów niezbędnych dla sprawnego wdrażania Strategii.

### System monitoringu Strategii

Monitoring i ewaluacja efektów są istotnym elementem procesu wdrażania „Strategii Rozwoju Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2016-2025”, stanowią integralną część codziennego zarządzania. System monitoringu polegać będzie na ocenie rzeczowego i finansowego stopnia zrealizowania zadań wskazanych w niniejszym dokumencie oraz identyfikacji odstępstw i nieprawidłowości w realizacji Strategii. Będzie zapewniony wewnętrzny system monitorowania i ewaluacji postępów oraz założonych celów.

Monitoring, w tym gromadzenie i interpretacja danych będą koordynowane przez pracowników Urzędu Miejskiego w Kuźni Raciborskiej w ramach powołanego Zespołu Wdrażającego Strategię.



Ponadto w proces monitorowania przebiegu oraz oceny efektywności i skuteczności realizacji Strategii zostaną zaangażowani interesariusze z obszaru gminy.

Proces monitorowania i ewaluacji polegać będzie na gromadzeniu danych dotyczących wskaźników sprecyzowanych dla każdego celu strategicznego, opracowaniu sprawozdań z realizacji poszczególnych zadań niniejszego dokumentu raz do roku, a następnie raportów z realizacji kierunków interwencji, które stanowią będą podstawę do podejmowania ewentualnych działań korygujących.

Ocena stopnia realizacji Strategii zostanie wykonana w oparciu o analizę wskaźnikową oraz raport z realizacji kierunków interwencji Strategii przez Radę Miejską. Rada będzie oceniała postęp i skutki realizacji Strategii w cyklu rocznym, na podstawie sprawozdań, składanych Radzie przez Burmistrza.

Warunkiem prowadzenia monitoringu realizacji Strategii jest opracowanie systemu wskaźników dla poszczególnych celów strategicznych.

Tabela 55. Wykaz wskaźników monitorujących realizację założeń „Strategii Rozwoju Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2016-2025”

Cel strategiczny	Wskaźniki monitorujące
<b>1. Wzrost przedsiębiorczości i konkurencyjności gospodarczej</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Liczba nowych miejsc pracy oraz poziom bezrobocia,</li><li>• Liczba nowoutworzonych inkubatorów przedsiębiorczości z ościennymi aglomeracjami,</li><li>• Ilość pozyskanych funduszy na nowe inwestycje sprzyjające rozwojowi gospodarczemu,</li><li>• Ilość ofert edukacyjnych dostosowanych do potrzeb lokalnego rynku pracy,</li><li>• Ilość przeprowadzonych szkoleń wśród pracodawców i pracowników w celu rozwoju kwalifikacji i kompetencji zasobów ludzkich,</li><li>• Ilość przygotowanych terenów pod inwestycje,</li><li>• Ilość kampanii promujących gminę jako miejsca sprzyjającego inwestycjom gospodarczym,</li><li>• Liczba przeprowadzonych bezpłatnych spotkań doradczych dla osób chcących lub już prowadzących działalność gospodarczą,</li><li>• Ilość działań promujących spółdzielczość socjalną.</li></ul>
<b>2. Poprawa ładu przestrzennego</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Ilość wybudowanych dróg gminnych, chodników oraz oświetlenia ulic,</li><li>• Ilość zmodernizowanych dróg gminnych, chodników oraz oświetlenia ulic,</li><li>• Ilość dodatkowych przejść dla pieszych oraz spowalniaczy,</li><li>• Ilość zmodernizowanych przystanków autobusowych,</li><li>• Liczba osób korzystających z komunikacji publicznej,</li><li>• Liczba nowych miejsc parkingowych,</li><li>• Zwiększenie ochrony planistycznej istniejących ramp kolejowych,</li></ul>



Cel strategiczny	Wskaźniki monitorujące
	<ul style="list-style-type: none"><li>• Zwiększenie korelacji potrzeb gminy z krajowymi planami strategicznymi,</li><li>• Liczba zmodernizowanych budynków użyteczności publicznej,</li><li>• Liczba termomodernizowanych budynków użyteczności publicznej,</li><li>• Liczba mieszkańców z dostępem do kanalizacji,</li><li>• Liczba mieszkańców z dostępem do gazu,</li><li>• Liczba przygotowanych terenów pod zabudowę mieszkaniową,</li><li>• Liczba uzbrojonych terenów inwestycyjnych oraz pod zabudowę mieszkaniową,</li><li>• Ilość mieszkań komunalnych oraz socjalnych,</li><li>• Liczba osób objętych świadczeniami pomocy społecznej,</li><li>• Ilość nowopowstałych obiektów usługowo-handlowych,</li><li>• Ilość nowopowstałych i zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej m.in. placów zabaw, boisk, siłowni „pod chmurką” itp.,</li><li>• Ilość podjętych działań rewitalizacyjnych zgodnych z Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Kuźnia Raciborska,</li><li>• Zwiększenie dostępu do usług teleinformatycznych,</li><li>• Liczba użytkowników z dostępem do szerokopasmowego Internetu.</li></ul>
<b>3. Rozwój turystyki i rekreacji</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Ilość nowopowstałych i zmodernizowanych obiektów turystycznych, rekreacyjnych, przystani wodnych,</li><li>• Zwiększenie wykorzystania walorów przyrodniczych w celach turystycznych oraz rekreacyjnych,</li><li>• Poszerzanie bazy noclegowej,</li><li>• Liczba nowoutworzonych ścieżek rowerowych,</li><li>• Rozwój turystyki weekendowej, edukacyjnej, agroturystyki oraz dla osób aktywnych,</li><li>• Liczba kampanii promocyjnych z zakresu lokalnych produktów, usług spędzania wolnego czasu,</li><li>• Zwiększenie udziału strony internetowej w promowaniu turystyki,</li><li>• Liczba powstałych punktów informacji turystycznej,</li><li>• Liczba rozprowadzonych broszur informacyjnych promujących gminę,</li></ul>



Cel strategiczny	Wskaźniki monitorujące
	<ul style="list-style-type: none"><li>• Ilość utworzonych kalendarzy imprez kulturalnych oraz innych wydarzeń w gminie,</li><li>• Zwiększenie nawiązania współpracy z ościennymi powiatami, gminami w celach promocji gminy Kuźnia Raciborska,</li><li>• Liczba nowoutworzonych związków międzygminnych,</li><li>• Zwiększanie świadomości ekologicznej społeczności lokalnej,</li><li>• Ilość działań gminy zmierzających do racjonalnego lokalnego gospodarowania wodami opadowymi i roztopowymi,</li><li>• Ilość gminnych działań na rzecz ustabilizowania poziomu wód gruntowych na obszarze gminy, przeciwdziałaniu skutkom suszy/powodzi,</li><li>• Zwiększenie promowania edukacji ekologicznej,</li><li>• Rozwój odnawialnych źródeł energii,</li><li>• Liczba mieszkańców korzystających z odnawialnych źródeł energii,</li><li>• Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych,</li><li>• Liczba projektów podejmowanych na rzecz poprawy środowiska przyrodniczego.</li></ul>
<b>4. Integracja i aktywizacja społeczna</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Ilość pozyskanego nowego kapitału społecznego poprzez przyciąganie nowych mieszkańców,</li><li>• Zwiększenie więzi społecznych poprzez angażowanie lokalnej społeczności we wspólne sprawy,</li><li>• Liczba osób zaangażowanych w sprawy gminne,</li><li>• Liczba osób wykluczonych społecznie,</li><li>• Ilość zaangażowanych organizacji pozarządowych w rozwój i działania gminy,</li><li>• Liczba nowopowstałych niepublicznych, prywatnych placówek przedszkoli/szkół, stowarzyszenia zajmującego się aktywnością pozaszkolną dla dzieci,</li><li>• Liczba obiektów oferujących opiekę instytucjonalną dla dzieci do lat 3,</li><li>• Ilość wydarzeń w obiektach kultury,</li><li>• Liczba zrealizowanych wspólnych projektów, inwestycji, planów o charakterze społecznym i gospodarczym w ramach współpracy lokalnych samorządów.</li></ul>

Powyższe wskaźniki mają charakter ogólnostrategiczny. Dodatkowo należy opracowywać wskaźniki szczegółowe dla każdego z realizowanych projektów.





### System ewaluacji Strategii

Proces ewaluacji dotyczy realizacji „Strategii Rozwoju Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2016-2025” oraz jej wpływu na wszelkie dziedziny życia społeczno-gospodarczego gminy. Ewaluacja dostarcza informacji na temat realizacji zadań i osiągnięcia określonych celów strategicznych.

Podstawowymi źródłami informacji dla ewaluacji są coroczne raporty z realizacji Strategii. Efektem procesu monitorowania Strategii powinna być coroczna ewaluacja efektów realizacji Strategii obejmująca w szczególności zestawienia wartości zdefiniowanych i monitorowanych w danym okresie wskaźników monitorujących.

Wyróżnia się ewaluacje strategiczne (ocena i analiza wdrażania Strategii w odniesieniu do określonych celów strategicznych) oraz operacyjne (wspieranie procesu monitorowania wdrażania Strategii).

Strategia Rozwoju Gminy Kuźnia Raciborska zostanie poddana okresowej ewaluacji, w szczególności:

- Ewaluacji w trakcie realizacji Strategii (on-going) – w celu weryfikacji przyjętej wizji i celów Strategii.
- Ewaluacji na koniec 2025 roku (ex-post) – w celu podsumowania i określenia kierunków rozwoju na dalsze lata.

Ewaluacja Strategii może odbywać się z udziałem społeczności lokalnej, tj. przedstawicieli mieszkańców i innych środowisk ważnych z punktu widzenia realizacji Strategii.

### Finansowanie Strategii

Zadania przedstawione w „Strategii Rozwoju Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2016-2025” mogą być zrealizowane z dochodów własnych gminy, środków sektora prywatnego oraz zewnętrznych źródeł finansowania: środki krajowe i zagraniczne, w tym fundusze unijne, tj.:

- środki z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego,
- środki z programów krajowych współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego,
- pożyczki i kredyty bankowe,
- środki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- środki z programów krajowych współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego,
- środki z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (PO IiŚ),
- środki z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa (PO PC),
- środki z Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (PO IR),
- środki z Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja i Rozwój (PO WER).

Pozyskanie środków finansowych na realizację zadań przedstawionych w niniejszej Strategii uzależnione jest od aktywności władz Gminy.



## 14. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko projektu Strategii

Dokument: „Strategia Rozwoju Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2016-2025” należy do dokumentów wymienionych w art. 46 pkt. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.). Zgodnie z art. 48 ust. 1 Burmistrz Miasta Paweł Macha opracowujący projekt dokumentu, o którym mowa art. 46 pkt. 2, może po uzgodnieniu z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska i z Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym (wymienionym w art. 58) odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli uzna, że realizacja postanowień danego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. Jak wynika z art. 48 ust. 2 odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, o którym mowa w ust. 1, może dotyczyć projektów dokumentów stanowiących niewielkie modyfikacje w ustaleniach przyjętych już dokumentów lub projektów dokumentów dotyczących obszarów w granicach jednego miasta.

Zgodnie z powyższym w dniu 18.07.2016r. na podstawie art. 48 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.) po przeanalizowaniu uwarunkowań określonych w art. 49 przedmiotowej ustawy, złożono wnioski o odstąpienie od konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla dokumentu pn.: „Strategia Rozwoju Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2016-2025”. Wnioski wystosowano do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach (Wydział Ocen Oddziaływania na Środowisko) – znak sprawy B.033.3.2016 oraz do Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach – znak sprawy B.033.4.2016.



## Spis rysunków

Rysunek 1. Umiejscowienie Gminy Kuźnia Raciborska w Polsce .....	7
Rysunek 2. Powiaty wchodzące w skład województwa śląskiego.....	8
Rysunek 3. Gminy wchodzące w skład powiatu raciborskiego .....	9
Rysunek 4. Struktura użytkowania gruntów w 2014 roku .....	12
Rysunek 5. Zmiany w powierzchni gruntów w latach 2012-2014 (w ha).....	12
Rysunek 6. Struktura użytków rolnych w 2014 roku.....	13
Rysunek 7. Liczba ludności (w tym kobiet i mężczyzn) w latach 2010-2014.....	17
Rysunek 8. Struktura mieszkańców gminy pod względem wieku.....	18
Rysunek 9. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2010-2014 .....	18
Rysunek 10. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w latach 2010-2014 .....	19
Rysunek 11. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2010-2014.....	20
Rysunek 12. Struktura wieku ludności gminy w 2014 roku.....	20
Rysunek 13. Urodzenia żywe na 1000 ludności w latach 2010-2014.....	22
Rysunek 14. Zgony na 1000 ludności w latach 2010-2014.....	22
Rysunek 15. Saldo migracji na 1000 osób w latach 2010-2014 .....	23
Rysunek 16. Liczba pracujących w gminie w latach 2010-2014 .....	24
Rysunek 17. Pracujący wg płci w latach 2010-2014.....	25
Rysunek 18. Pracujący na 1000 ludności w latach 2010-2014.....	26
Rysunek 19. Liczba bezrobotnych w Kuźni Raciborskiej w latach 2010-2015.....	27
Rysunek 20. Liczba bezrobotnych wg płci .....	28
Rysunek 21. Kategorie bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w 2015 roku .	29
Rysunek 22. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2014 .....	29
Rysunek 23. Struktura podmiotów gospodarki narodowej wg grup rodzaju działalności PKD 2007 w latach 2010-2015.....	32
Rysunek 24. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w latach 2010-2014.....	36
Rysunek 25. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w latach 2010-2015 .....	37
Rysunek 26. Osoby prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2010-2014 .....	37
Rysunek 27. Budynki nowe w latach 2010-2014.....	38
Rysunek 28. Odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne w 2014 roku.....	39
Rysunek 29. Mieszkania na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014 .....	39
Rysunek 30. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (w m <sup>2</sup> ) w latach 2010-2014 .	40
Rysunek 31. Sieć komunikacyjna w gminie Kuźnia Raciborska .....	42
Rysunek 32. Zasięg występowania wód podziemnych na terenie gminy Kuźnia Raciborska .....	46
Rysunek 33. Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności w latach 2010-2014.....	47
Rysunek 34. Zużycie wody z wodociągów na 1 mieszkańca w latach 2010-2014 (w m <sup>3</sup> ) .....	47
Rysunek 35. Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności w latach 2010-2014.....	49
Rysunek 36. Schemat przebiegu sieci ciepłowniczej w gminie .....	50
Rysunek 37. Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2014 .....	52
Rysunek 38. Odpady komunalne zmieszane na 1 mieszkańca w latach 2010-2014.....	53



Rysunek 39. Współczynnik skolaryzacji brutto (szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne) w latach 2010-2014.....	58
Rysunek 40. Ludność na 1 placówkę biblioteczną w latach 2010-2014.....	63
Rysunek 41. Ludność na 1 aptekę ogólnodostępną w latach 2010-2014.....	66
Rysunek 42. Zasięg korzystania z pomocy społecznej (udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem) w latach 2010-2014.....	68
Rysunek 43. Dochody gminy Kuźnia Raciborska w latach 2010-2014.....	72
Rysunek 44. Dochody budżetu gminy na 1 mieszkańca w latach 2010-2014.....	74
Rysunek 45. Wydatki gminy Kuźnia Raciborska (w zł) wg typu (w%) w latach 2010-2014.....	74
Rysunek 46. Wydatki budżetu gminy na 1 mieszkańca w latach 2010-2014.....	76
Rysunek 47. Dochody i wydatki gminy Kuźnia Raciborska na 1 mieszkańca w latach 2010-2014.....	76
Rysunek 48. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2014.....	78
Rysunek 49. Obszary rozwoju gminy Kuźnia Raciborska do 2025r. ....	83
Rysunek 50. Cele strategiczne Strategii Rozwoju Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2016-2025.....	84



## Spis tabel

Tabela 1. Liczba mieszkańców w miejscowościach w latach 2010-2015 .....	9
Tabela 2. Powierzchnia gruntów leśnych (ha) w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2014 .....	13
Tabela 3. Powierzchnia lasów (w ha) w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2014 .....	14
Tabela 4. Lesistość w latach 2010-2014 .....	14
Tabela 5. Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Kuźnia Raciborska .....	14
Tabela 6. Planowanie przestrzenne w gminie w latach 2010-2014 .....	15
Tabela 7. Gęstość zaludnienia (ludność na 1 km <sup>2</sup> ) w latach 2010-2014.....	21
Tabela 8. Ruch naturalny w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2014 .....	21
Tabela 9. Saldo migracji dla gminy Kuźnia Raciborska w latach 2010-2014 .....	23
Tabela 10. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w latach 2010-2014 .....	26
Tabela 11. Bezrobotni wg wieku i wykształcenia .....	28
Tabela 12. Stopa bezrobocia w latach 2010-2015 .....	29
Tabela 13. Działalność MOKSiR w latach 2011-2014 .....	30
Tabela 14. Zespoły artystyczne i ich członkowie w 2014 roku .....	31
Tabela 15. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wg sektora własności oraz rodzaju działalności w gminie w latach 2010-2015 .....	32
Tabela 16. Charakterystyka sektora prywatnego w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2015 ...	33
Tabela 17. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wg klas wielkości w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2015.....	33
Tabela 18. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wg sekcji PKD 2007 w latach 2010-2015.....	34
Tabela 19. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wg sekcji PKD 2007 w latach 2010-2015 (w %) .....	35
Tabela 20. Budynki mieszkalne i mieszkania w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2014 .....	38
Tabela 21. Zestawienie dróg na terenie gminy .....	43
Tabela 22. Jakość wody do spożycia w gminie Kuźnia Raciborska w dniu 27.10.2015 .....	45
Tabela 23. Sieć wodociągowa w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2014 .....	46
Tabela 24. Sieć kanalizacyjna w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2014 .....	48
Tabela 25. Zużycie ciepła w gminie w latach 2012-2014 .....	50
Tabela 26. Masa zebranych odpadów wg rodzaju w pierwszym i drugim półroczu 2014 roku.....	52
Tabela 27. Roczne zużycie energii elektrycznej na terenie gminy w 2014 roku .....	54
Tabela 28. Energia elektryczna w gminie w latach 2010-2014 .....	54
Tabela 29. Wychowanie przedszkolne w latach 2010-2014 .....	55
Tabela 30. Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w latach 2010-2014 (w %) .....	55
Tabela 31. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat oraz dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w latach 2010-2014.....	56
Tabela 32. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych (ze specjalnymi) w latach 2010-2014.....	57
Tabela 33. Uczniowie i absolwenci gimnazjów (ze specjalnymi) w latach 2010-2014.....	57
Tabela 34. Uczniowie i absolwenci zasadniczych szkół zawodowych specjalnych dla młodzieży w latach 2010-2014 .....	58
Tabela 35. Kluby sportowe w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010, 2012 i 2014 .....	59
Tabela 36. Miejsca noclegowe, korzystający z noclegów oraz udzielone noclegi w turystycznych obiektach noclegowych w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2014 .....	60
Tabela 37. Działalność MOKSiR w Kuźni Raciborskiej w latach 2011-2014.....	62
Tabela 38. Biblioteki publiczne w latach 2010-2014.....	63
Tabela 39. Zabytki w gminie Kuźnia Raciborska .....	64
Tabela 40. Przzychodnie w latach 2010-2014.....	66



Tabela 41. Porady w ramach podstawowej i ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w latach 2010-2014	66
Tabela 42. Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w roku (w tys. zł) .....	67
Tabela 43. Gospodarstwa i osoby korzystające z pomocy społecznej w latach 2010-2014 .....	67
Tabela 44. Powód przyznania pomocy przez MOPS w Kuźni Raciborskiej w latach 2010-2015.....	68
Tabela 45. Zasiłki rodzinne w gminie Kuźnia Raciborska w latach 2010-2014.....	69
Tabela 46. Przestępczość na terenie gminy Kuźnia Raciborska w latach 2010 – 2015 .....	70
Tabela 47. Ilość pożarów ze względu na wielkość w latach 2010- 2015 w gminie Kuźnia Raciborska .	71
Tabela 48. Ilość i rodzaj miejscowych zagrożeń w latach 2010-2015 w gminie Kuźnia Raciborska.....	71
Tabela 49. Dochody ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej (w %) w latach 2010-2014.....	73
Tabela 50. Wydatki ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej (w %) w latach 2010-2014 .....	75
Tabela 51. Analiza SWOT.....	79
Tabela 52. Powiązanie celów strategicznych i operacyjnych Strategii z innymi dokumentami.....	89
Tabela 53. Treść uwag w ramach konsultacji społecznych prowadzonych w dniach 10.08.-17.08.2016r. .....	91
Tabela 54. Wzór karty projektowej.....	93
Tabela 55. Wykaz wskaźników monitorujących realizację założeń „Strategii Rozwoju Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2016-2025” .....	94



### Bibliografia:

- Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla powiatu raciborskiego na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019,
  - Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Kuźnia Raciborska 2014,
  - Informacja z działalności Komendy Powiatowej PSP w Raciborzu za 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 i 2015 rok,
  - Informacja z działalności Komisariatu Policji w Kuźni Raciborskiej za 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 i 2015 rok
  - Monitoring jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, WSSE w Katowicach, 2015 rok,
  - Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na terenie gminy Kuźnia Raciborska w 2013 roku,
  - Plan gospodarki niskoemisyjnej Gminy Kuźnia Raciborska,
  - Plan Odnowy Miejscowości Budziska do roku 2017,
  - Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2014-2029,
  - Rejestr form ochrony przyrody, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska,
  - Rejestr zabytków województwa śląskiego, Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Katowicach,
  - Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej za 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 i 2015 rok,
  - Wykaz numerów dróg gminnych zgodny z uchwałą nr 2069/284/IV/2013 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 24.09.2013 r. w sprawie nadania numerów drogom gminnym na terenie gminy Kuźnia Raciborska,
  - Załącznik nr 1 do sprawozdania MPiPS-01.
- 
- [www.aplikacje.nfz.gov.pl](http://www.aplikacje.nfz.gov.pl),
  - [www.bazy.ngo.pl](http://www.bazy.ngo.pl),
  - [www.cie.men.gov.pl](http://www.cie.men.gov.pl),
  - [www.e-podroznik.pl](http://www.e-podroznik.pl),
  - [www.gminy.pl](http://www.gminy.pl),
  - [www.gpwik.pl](http://www.gpwik.pl),
  - [www.kuzniakultury.pl](http://www.kuzniakultury.pl),
  - [www.kuzniaraciborska.pl](http://www.kuzniaraciborska.pl),
  - [www.polskawliczbach.pl](http://www.polskawliczbach.pl),
  - [www.powiatraciborski.pl](http://www.powiatraciborski.pl),
  - [www.raciborz.praca.gov.pl](http://www.raciborz.praca.gov.pl),
  - [www.rozklad-pkp.pl](http://www.rozklad-pkp.pl),
  - [www.stat.gov.pl](http://www.stat.gov.pl),
  - [www.zip.nfz.gov.pl](http://www.zip.nfz.gov.pl)